

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

DRIE ET TRAVAILLE pour
qu'il règne : Que dans ta
journée Labeur et repos
soient vivifiés par la
parole de Dieu : Maintiens en
tout le silence intérieur pour
demeurer en Christ : Pénètre
toi de l'esprit des béatitudes
joie · simplicité · miséricorde.

A strasbourgi református diakonisszák jeligéje: Imádkozzál és dolgozzál, mert Ő uralkodik. Napjaid munkáját és pihenését Isten Igéje tegye élővé. Maradj teljes belső békeességben, hogy Krisztusban lakozhass. Hatoljon beléd a boldogmondások lelkülete: az öröm, az egyszerűség és az irgalmasság.

Tartalom

Tanulmány

Heinz-Dietrich Wendland: 2Korinthus 5,8—10.....487

Vasárnapi prédikációk

Bustya Dezső: Életünk a mulandó világban. 1Korinthus 7,29—32a.....488
Csép Gergely: Hol van a te Istened? Zsoltárok 42,4 491
Claude Demissy: Kicsoda az ember? Zsoltárok 8,5 494
Gálfy Zoltán: A csipkebokor anyala. 2Mózes 3,2.....496
László Dezső: A teljes Szentírás. 1Timóteus 3,15—17 498
Varga László: Ítélet. Máté 13,47—52 500

Adventi prédikációk

Csiha Kálmán: Az Úr Jézus eljövetele. Máté 24,36—47 504
Kovács László: Vesszőszál — virágszál. Ézsaiás 11,1.....507
Kozma Zsolt: A mélységből... Zsoltárok 130,1—8 510
Lengyel Lóránt: A Bárány „kompetenciája”! Jelenések 5,1—9 512
Nagy József: Advent. Máté 24,45—51 516
Walter Peter: A kevés erő ereje. Jelenések 3,7—13 518

Esketési beszéd

Bányai László: A házasság fundamentuma. 1Korinthus 3,11 521

Temetési beszédek

Czapfalvy József: Megértette küldetését. Jób 10,12.....523
Eduard Thurneysen: Ti is élni fogtok. Máté 9,18—19.23—25 524

Előadás

Emil Brunner: Az úrvacsora jelentősége 528

A lapot alapította: dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Nagy László
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Venczel Géza

Tanulmány

Heinz-Dietrich Wendland

Németország

2Korinthus 5,8—10

Miként 1Kor 15-ben és Róma 8,23-ban, anélkül hogy magára a halálra utalna, az apostol összefüggésünkben újra a beteljesülés utáni sóvárgásról beszél, melyet a mennyei test felöltöztetésétől vár. Amikor azonban Pál azt a tényt tartja szemé előtt, hogy a keresztyének a vég bekövetkezése és az Úr eljövendő visszatérése előtt meghalnak, amikor a halál veszélyéről beszél, mely állandóan körülötte forog, akkor a halál kérdésében a feltámadáson kívül semmi más felelete sincs (4,11—14; 1Kor 15,51—52; 15,31 s köv.; 1Thessz 4,14 s köv.).

E reménységnek következményei vannak a keresztyén ember erkölcsi magatartásában, akinek Úra tetszésére kell törekednie (lásd Ef 5,10; Kol 3,20; Zsid 12,28; 13,21), éspedig cselekedetei és tettei által (lásd 5,10), mivel Krisztus végső visszajövele az ítélettel van összekapcsolva. Az „akár itt lakunk, akár elköltözzünk” kifejezés (rokon formáit lásd 1Thessz 5,10; Róm 14,8) az jelenti, hogy miként ebben az életben, úgy az Úrral való teljes közösségben is a beteljesült élet tartalma a Krisztusnak való tetszés, de nem abban az értelemben, mintha az embernek halála után is lehetősége lenne arra, hogy erkölcsös cselekedetekkel a végítéletre előkészülhessen. Abban az életben is Krisztus az Úr, és gyülekezete ott is betölti parancsolatát (Schlatter). Pál ezzel az örök életet egy olyan életnek és a szemtől szembe való látást egy olyan tevékenységnek gondolta, melyben elérhető és gyakorolható a Krisztusnak való teljes engedelmség. Az ilyen cselekedet szükségességének alapját kizárólag az ítélet gondolata adja. Pál ragaszkodik a cselekedetek szerinti ítélethez. A keresztyének is ennek vannak alárendelve. Az itteni irgalmasság nem zárja ki a bűnök feletti ítéletet, hanem magába foglalja azt (lásd Róm 14,10.12; 1Kor 3,12 s köv.; Ef 6,8). A kegyelmes Isten a szent Úr marad. A keresztyén ember a felelősségben marad, és ebben az életben állandóan az ítélet előtt áll. A megigazulás nem olyan valami, amire visszatekinthetne. Csak így marad a kegyelem mentes a visszaéléstől és a félreértéstől (lásd Róm 2,1—11). A bírói szék képe világossá teszi, hogy a Krisztus megjelenése a végső ítélet alkalmával történik meg (lásd 1Kor 4,4 s köv.; ApCsel 17,31; Róm 2,6.16; 14,10; Ef 6,8). Teljes világossággal mondja Pál, hogy a keresztyén ember cselekedetei, melyeket a test által mint tetteink eszköze által hajt végre, megítéltetnek. Mivel az ember test. A hívő embernek, a „Krisztusban” élő, a Lélek zálogát elnyert embernek (5,5) a cselekedetei sincsenek kivéve az ítélet alól, mert ezek is bűnöket követhetnek el, és ezeket is meg kell szabadítani a „testtől és vértől” (1Kor 15,50). A gyülekezet tanítói és cselekedetük is ítélet alá esnek (1Kor 3,12 s köv.; távolabbról 1Kor 5,5; 6,9—10). E locus magyarázatában jogosan mondja Kümmel: „A keresztyén embernek az erkölcsi cselekedeteiért való felelősségét Pál lényegesen szigorítja és súlyosbítja, mert a keresztyén ember mint a pneuma hordozója teljesítheti Isten akaratát” (Róm 8,4).

Fordította: Nagy László

Vasárnapi prédikációk

Bustya Dezső

Életünk a mulandó világban

Alapige: 1Korinthus 7,29–32a

Bibliaolvasás: Prédikátorok 3,1–15

Korinthusban, az ókor egyik jelentős nagyvárosában vagyunk. Képzeljünk el egy forgalmas kikötővárost a maga sokszínű, sokféle, zsbongó embereivel. Folyik a cse-reberelés, a kereskedés, adnak-vesznek. Mindenkit a nyereség vágya foglalkoztat. Pénz, mámor és mindenféle örömök. A szerelem oltárainál is nagy a forgalom. Általában minden a test, a hús örömeit szolgálja. És mindennek az a látszata, mintha örökké tartana. „Áll a vásár, áll a bál, járja koldus és király — s a Sátán örül” — ahogy a költő mondja.

Egyszer csak komor menet vonul a városból kifelé vezető úton. Halottat kísérnek a temetőbe. Egy pillanatra mintha megállna a mulatság, az arcokra ráfagy a mosoly. Mindenkibe belevillan a gondolat: hátha holnap én következem. Öröm csöppen az örömbé, az élet tarkasága fölött kísértetiesen megjelenik a vég, a halál képe. S ha holnap én következem, mi lesz azután? Minden lezáródik-e a halállal? Kinek, minek gyűjtöttem egy életet keresztül? Mi az élet? Mi a halál? Miért élünk valójában? Hogyan kellene élni ezt az életet bölcsen, igazán, valóban emberi módon?

A zajongó sokaságtól félrehúzódva, valaki egy pergamentekercset olvasgat. Néhanyan odagyűlnek köréje, hallgatják az olvasó szavait. Tarsusi Pál írta a levelet a korinthusi keresztyéneknek. A hallgatók csak úgy isszák magukba a levél szavait. A nyüzsgő sokadalomban választ nyernek az élet nagy kérdéseire. Az apostol szavain keresztül megvilágosodik számukra: milyen ez a világ, amelyben élünk. Kicsoda benne az ember. Miként kell élnünk ezen a világon úgy, hogy ne legyünk részesek annak tisztátalanságában, bűneiben. Melyik az igazi, az emberhez méltó élet útja. És amint hallgatják a levél szavait, szívük feltöltődik felülről való erővel, belső tartással: igaz hittel és vigasztalással.

Testvérek, mai életünk sokban különbözik a húsz évszázaddal előttünk élt korinthusi embereknek az életétől. Mégis a helyzet sokban azonos. Bennünket is ugyanazok a kérdések foglalkoztatnak, mint az egykori korinthusi keresztyéneket. És ma is sokan vannak, akik nem akarnak tudni a nyugtalanító problémákról. Nem érdekes az, hogy mi az élet; inkább élvezni kell azt. Nem kell folyton a halálra gondolni, elég lesz akkor szembeézni vele, amikor eljő utánunk. Addig pedig rajta: Örülni, élvezni, gyűjtteni, szerezni, élni!

Egyszer azonban elkerülhetetlenül szembe kell nézni ezekkel a nyugtalanító kérdésekkel. Egyszer arra a döbbenetes felismerésre jutunk, hogy mindnyájan naponként a halál révén állunk. Szinte pillanatonként lezáródik egy-egy földi élet. S nem tudhatod, a következő pillanatban nem éppen te leszel-e soron. Ezért hát nekünk is meg kell végre látnunk; kik vagyunk, hol élünk, hogyan élünk és hogyan kellene élnünk ahhoz, hogy az életünk igazi emberi élet, vagyis rendeltetésszerű élet legyen.

Ezekre keressük a választ a közel kétezer esztendeje megírt Igében. Kérjük Isten Szentlelkét, gyűjtson szívünkben világosságot, hogy üzenetét megérthessük. És hogy ezt az üzenetet magunkévá téve, mássá legyen az életünk: legyen békessége a szívünknek és igazi értelme az életünknek!

I.

A felolvasott Ige először nagyon gyakorlati módon életünk adott kereteiről, a térről és az időről beszél. Ne várjon hát senki tőlem most valami tudományos idő- vagy anyagelméletet. Pál apostol Istentől tanítottan mondja el, milyen az a világ és

milyen az a világekorszak, amelyben élünk, amely életünk keretét jelenti. A bibliai embert mindig foglalkoztatta a rajta kívül lévő világ problémája. Ugyanis nem függetleníthetjük magunkat a környezetünktől. Az a világ, az az idő, amelynek keretein belül élünk, sokban meghatároz bennünket is.

A világról ezt mondja az Ige: „Elmúlik e világnak ábrázata.” Ebben a rövid mondatban az jut kifejezésre, hogy ez a világ nem öröktől való és nem örökkévaló. Kezdetre van és vége lesz. Nem akar az Ige és nem akarok most én sem a természettudománnyal vitakozni. Jóllehet a természettudomány is eljutott már annak a felismerésére, hogy a világ nem öröktől fogva való. Kezdetre van. Akár a „nagy robbanást”, a „Big-Bang” elméletét követi valaki, akár valami más világmagyarázó elvet, mindenképpen valamilyen kezdethez érkezik. Ha kezdet van, akkor végnek is kell lennie. Aminek pedig egykor vége lesz, az mulandó!

Tulajdonképpen minden dolog mulandó, amit csak ismerünk. A tárgyak, a dolgok szüntelen változnak, átalakulásnak vannak alávetve. Folytonosan változik, alakul a Föld felszíne. Régészek olykor öt-hat különböző korszakbeli települést is feltártak ugyanazon a helyen. Anyag és energia, mint a való világ megjelenési formái, szüntelen átmenetben, átalakulásban vannak. Ezen a látható világon minden magán viseli a változás és az elmúlás, a mulandóság jelét.

Az apostol „a világ ábrázatjáról” beszél. Úgy is mondhatnánk, hogy „a világ képe”. Lehet ez nagyon szép. Sokaknak bizonyára igen szép ez a világ. Egyik költő versében ez áll: „A haldoklónak oly szép a világ...” Mégis nagyon igaz, amit egy másik apostol sorain át üzen nekünk Isten: „Ne szeressétek a világot, se azokat, amik a világban vannak... A világ elmúlik és annak kívánsága is; de aki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké” (1Jn 1,15—17). Tehát: ez a világ, amely körülvesz bennünket, amelyben élünk, nem örök. Elmúlik. Azért figyelmeztet bennünket erre Isten, hogy ne valami olyanba kapaszkodjunk, ami nem tarthat meg. Ne a mulandókhöz, hanem az örökkévalókhöz ragaszkodjunk. Az marad meg örökké, aki nem ehhez a világhoz, hanem Isten akaratához szabja magát és ahhoz alkalmazkodik.

Más tekintetben az idő körülhatárolja életünket. Ahogy a külső világ örökkévalónak, úgy az idő végtelennek látszik. Ahogy tegnapelőtt meg tegnap felkelt a Nap, úgy lesz ma is, és úgy lesz holnap is meg azután is. Semmi sem változik, semmi sem új a nap alatt, minden úgy van beállítva, hogy időtlen időnkig így lesz. Különösen a gyermek és az ifjú gondolja azt, hogy időmilliomos: idő tekintetében végtelenül gazdag. Életünk delén már szeretnének takarékoskodni, tudatunk mélyén megérezzük, hogy egyre kevesebb időnk van már hátra. Az Ige ezt a figyelmeztető szót üzeni nekünk: „az idő rövidre van szabva ezentúl”. Hogyan értsük e figyelmeztetést?

Ez az Ige kétféleképpen is igaz. Egyszer abban az értelemben, hogy földi életünk a vége felé tart. Egyre kevesebb van hátra belőle. Az újszülött gyermek fölött már ott van Isten döntése: ennyi évet, hónapot, napot tölthetsz a földön. Csakhogy ezt az ember maga nem tudja! Egy húszéves ifjú, ha a várható emberi életkorra gondol, mondhatja azt: még ötven-hatvan esztendőm van az életből. De ha Isten annak az embernek az életútját például 22 évben határozta meg, akkor bizony nem 50—60, hanem csak két éve van még hátra. Te sem és én sem tudhatjuk: mennyi időnk van még, csak ezt: az idő rövidre van szabva.

Másrészt ez az Ige arra is utal, hogy minden a vég felé siet. Ez a világekorszak elmúlóban van, és egy másik világekorszak felé haladunk. Krisztus mennybemenetele óta a teremtett világ erre az új világekorszakra vár, amit megjelenésével fog magával hozni. A hívők Krisztus megjelenésétől az örök élet kezdetét várják, vagyis a jelen, idői világ elmúltát és az örökkévalóságban való életet. Meg kell mondanom, hogy az örökkévalóság nem a végtelenig megnyújtott idő, hanem időtlenség, vagy helyesebben időfelettség. Ha csak végtelen idő volna az örökkévalóság, úgy abban is a mulandóság uralkodnék, ámde az örökkévalóság ellentéte a mulandóságnak.

Nos, ha ezt tudjuk, mi a teendőnk? Az, testvérek, hogy ebben a mulandó időben, amely rövidre van szabva, felkészüljünk az örökkévalóságra. Ne tapadjunk hozzá a múlt pillanathoz, visszatartani úgysem tudjuk. Készülj az örökkévalóságra, ahhoz ra-

gaszkodj már e földi életedben. Rövidre szabott életedet pedig idvességesen használd fel!

II.

A továbbiakban arra utal az Ige, hogy az idő és a tér által határolt életben van jó is meg rossz is. Van egyedüllét és van társas lét, van sírás és van vigalom, van haszon és kár, van öröm és bánat. És mindez nem véletlenségből van; hogy kinek miből mennyi adatik, azt nem a vaksors szeszélye vagy a véletlen dönti el. Valaki igazgatja sorsunkat, ő méri ki mindenikünknek az örömet és a bánatot, a jót és a rosszat, a mosolyt és a könnyet. Az a nagy és döntő kérdés, hogy miként élünk mi ezekkel az adottságokkal.

Nézzük például az örömet. Akinek valami öröme van, szeretné azt maradandóvá tenni. Azt szeretnénk, hogy az örömünk örökké tartson. De az öröm is, mint minden ezen a világon, mulandó. És mi történik akkor, ha elmúlik, odalesz az örömünk? Kétségbeesünk? A hívő ember nem eshet kétségbe, tudja, hogy nagyobb öröm vár reánk a mennyben minden elképzelhető földi örömnél.

Vagy vegyük a sírást. Ez az öröm ellentéte. Az öröm kedves, a sírás fájdalmas érzés. Bele is keseredhet a sírásba az ember. Egy-egy gyász, ha nem ismerünk vigasztalást, élőhalottá tehet bennünket. Ezért kell tudnunk, hogy a sírás is mulandó. Isten vigasztalása, jó volta azonban maradandó a szívében.

Gondoljunk az emberi kapcsolatainkra. Ezek nagyon kedvesek mindannyiunknak. Ám tudnunk kell, hogy ezek sem örök időkre szólóak. Az emberi kapcsolatok is mulandóak. Apát, anyát, hitvest, gyermekeket mind csak időre kapunk. Természetesen örülünk nekik, de nem bilincselhetjük magunkhoz őket. Nem kapaszkodhatunk görcsösen beléjük, tudnunk kell lemondani róluk. Ha Isten valamelyiküket visszakéri tőlünk, el kell engedni a kezét. Mindent és mindenkit csak egy időre kaptunk, s nem örökre. Hogyan is mondja az Ige? „...az idő rövidre van szabva ezentúl, azért akiknek van is feleségük, úgy legyenek, mintha nem volna, és akik sírnak, mintha nem sírnának, és akik vigadnak, mintha nem vigadnának, akik vesznek, mintha semmijük sem volna, és akik élnek e világgal, mintha nem élnének: mert elmúlik e világnak ábrázata.”

Az Ige parancsa tehát ez: Ezen a világon semmi se kötözzön meg, semmi se foglaljon le túlságosan bennünket. Ha örömdől van, légy hálás érte annak, akitől kaptad. De ha elmúlik, ne panaszkodj, ne ess kétségbe. Aki adja, annak jogában áll visszavenni azt. Ha szomorkodsz valamiért: ne foglaljon le túlságosan a sírásod; gondolj arra, hogy a bánat éppúgy mulandó, mint az öröm. Úgy járj ebben a világban, mintha nem örülnél, mintha nem sírnál. Ez nem azt jelenti, hogy érzéketlen emberekké legyünk, hogy „lelki fakírokká” változzunk, akiket sem az öröm, sem a bánat, sem a meleg, sem a hideg meg nem rendít soha. Hanem ez azt jelenti, hogy nem uralkodhat el rajtunk semmi evilági dolog, sem öröm, sem bánat, sem társaság, sem társtalanság. Nem az a fontos ugyanis, ami veled történik, hanem az, aminek benned kell megtörténnie. A folyton változó, átalakuló világban neked kell átalakulnod. Neked kell megtérned őszintén és igazán Istenhez. Neked kell megérned az örök életre. A rövidre szabott időt így kell bölcsen felhasználni!

III.

Az az Ige célkitűzése is, hogy meglásd: a rövidre szabott idő kegyelmi idő. Örülj, hogy még nincs vége. Nem tudod, hogy meddig tart, de ma még meg lehet térni.

Ha ezt komolyan vesszük, úgy át kell értékelnünk mindent: örömet, bánatot, emberi kapcsolatokat, ideálokat, célkitűzéseket, álmokat, terveket. De hogyan?

Istenben kell bírnunk mindent és mindenkit. Csak az az öröm, amit Isten megszentel. A tőle kapott öröm alján nincs ürom: keserűség és megbánás. Az a bánat, amit ő ad, éppúgy ajándék, mint a tőle való vigasság. Hisz tudjuk, hogy a világ szerint való megszomorodás halált szerez, az Isten szerint való megszomorodás pedig megbánhatatlan megtérést szerez az üdvösségre.

Szülő, testvér, hitves és gyermek — mind nagyon drágák nekünk. De csak ha Istenben bírom őket, akkor áldás mindenik. A testi kapcsolat lehet akadály is az üdvösség útján. Arra vigyázz, hogy szeretteid számára te ne légy soha akadály!

Figyeljünk Igénk utolsó mondatára: „Azt akarnám pedig, hogy ti gond nélkül valóok legyetek!” A gondnélküliség nem jelent felületességet. A gondtalanság nem azonos a gondatlansággal. Hívó embernek gondja kell hogy legyen arra, hogy az élete Isten akarata szerint folyjék. De mentesek vagyunk az aggodalmaskodástól. Nem féltjük sem földi szerzeményeinket, sem egymást. Tudjuk, hogy minden és mindenki Isten kezében van!

Nagy tudomány ez! Tudjunk mindent az Isten kezéből elfogadni! Ha valakit vissza-kér, tudjuk engedelmesen visszaadni. Nekünk Isten atyánkká lett Krisztusért, és ez azt jelenti, hogy ő jól tudja, mire van szükségünk. Még a földi atya is igyekszik jó aján-dékokat adni gyermekeinek. Sokkal inkább ezt teszi a mennyei Atya!

Akarod-é, hogy békeséged legyen, hogy gond nélkül élj? Tekints úgy magadra, szeretteidre, javaidra, ahogyan az Igében tanít téged mennyei Gazdád. És akkor nem ér majd csalódás, meglepetés, nem borulsz ki, nem roppan össze az idegzeted. Felké-szülsz a rövidre szabott időben az életre, s ennek a teljes életnek, az örök életnek a kezdetét már földi életedben megérzed szívedben. Ámen.

Csép Gergely

Hol van a te Istened?

Alapige: Zsoltárok 42,4

Bibliailvasás: János 4,15—24

Manapság, mint egykor a zsoltárrónak, egyesek felteszik a kérdést: „Hol van a te Istened?”

A zsoltárostól gúnyból kérdezték ezt, s ezért éjjel és nappal sok könnyet hullatott. Egykor boldog öröm töltötte el szívét, mert hajdan ezekkel a gúnyolódókkal együtt ment az Isten házába, és együtt imádkoztak Urukhoz népük boldogságáért. Most azonban kesereg szívében, mert népe gúnyt űz abból, akitől egyedül várhatja szabadulását. Vannak, akik ma is hasonlóképpen szólnak: Szoktál templomba járni? Szoktál imádkozni? Még mindig hiszel Istenben? Lám-lám, milyen maradi vagy, a modern ember ezeken a kérdéseken már réges-rég túl van, mivel csak abban hisz, amit lát. Ebben nem csak az bántó, hogy csúfolják azt, akitől csak jót kaptak, aki csak szeretettel vette körül őket, hanem elhagyják és megvetik azt, aki egyedül tarthatja meg őket, aki egyedül biztosíthatja az egyetértést és a békés egymás mellett élést népünk és a világ minden népe számára, amire pedig ma égető szükségünk van. Isten nem csúfoltatik meg, mert bizonynyal eljön majd az az idő, amikor mindnyájan hálát adunk szabadításunk Istenének — nyugtatjuk meg lelkünket a zsoltárossal együtt e kérdések özönében.

Nem Istennek van szüksége az emberre, hanem az embernek van szüksége Istenre. Egykor majd minden ember szükségében és nyomorúságában meg fogja keresni őt, mert nagy az Úr hatalma, aki a kevélyeket megalázza és a hitetlenekkel megismerteti önmagát. Ennek az igazságnak legkézzelfoghatóbb igazolása a vallás története az emberiség életében. Amióta ember van a földön, azóta vallás is van. Ezen az istentiszteleten keressük azt, hogy miképpen jelentkezett a vallás az ember életében, és hogy mi-ként felelt az ember a maga Istent kereső kérdésére.

I.

Az emberrel együtt fejlődött a vallása is. A primitív, a még gyermekkorát élő embernek egyszerű volt Isten fogalma is. Jó és rossz, segítő és ártó szellemekkel népesítette be környező világát, amelyek kövekben és fáknban, tűzben és vízben laktak. Kezdetben egy kő vagy egy darab fa volt az imádat tárgya, amelyről azt vélte, hogy őt harcában megsegítette, ellenségétől megvédte. Ha a földről felkapott bunkóval sikerült

ellenségét agyonütnie, akkor azt a bunkót hazavitte és imádta, mert — úgy gondolta — vele szemben jó szándékú szellem lakik benne. Imádta mindaddig, amíg általa ellenségein győzelmet tudott aratni, de ha egyszer a harc vereséggel végződött, akkor eldobta és más megbízhatóbb istent keresett magának. Ha menekülés közben megbotlott egy kőben vagy egy fában, akkor abban — hiedelme szerint — vele szemben rosszindulatú szellem lakozik. De azokat is imádtá, hogy rosszindulatukat jóra fordítsa és harcaiban ne forduljanak ellene. Ezeket a tárgyakat fétiseknek hívjuk, és a hozzájuk fűződő vallásosságot fétisimádásnak nevezzük.

Később, formájukat művészi szintre emelve, már maga az ember csinált magának ilyen tárgyakat. Ezek a bálványok és a hozzájuk fűződő kultusz a bálványimádás. Közös vonásuk az, hogy az az istenség, akit kerestek, aki nélkül nem tudtak élni, aki életük-höz jobban hozzátartozott, mint a mindennapi kenyerük, az a környező világukban lakott, és így magában a természetben találták meg azt és abban is imádták. Ez a pogány vallás.

Van ebben a hitben valami megnyugtató, mivel ebben a felfogásban az istenség nincs távol az embertől, betölti az egész természetet, megtalálható fűben, fában és kőben, tűzben és vízben, és ha szükség van rá, mindig közel van és késedelem nélkül segíthet. De milyen nyomorulttá válik az ember ebben a hiedelemben, mert lelki szorongatásában bálványai mozdulatlanok és némák maradnak, mert segítő kezet nem tudnak nyújtani neki, mert elégethetők, összetörhetők és megsemmisíthetők. Folyamatosan rájön az ember arra, hogy élettelen tárgyakba vetette hitét és bizalmát. Ma is vannak úgynevezett modern bálványimádók, akik ezüstbe, aranyba vagy emberekbe vetik bizalmukat; emberekbe, akik bár nem élettelen tárgyak, de mégis éppen úgy segítségre szoruló, akárcsak ők. De a leghatalmasabb ember is tehetetlen haldokló szerettei betegágya mellett, mert minden ember tehetetlenül áll a kérlelhetetlen halállal szemben. Itt és így megismerjük Isten Igéjének igazságát: „Minden test fű, és minden szépsége olyan, mint a mező virága. Megszárad a fű, elhull a virág, ha az Úrnak szele fuvall rá; bizony fű a nép.” Ha környező világunk és annak tárgyai a mi istenünk, akkor szegényebbek vagyunk az útszéli koldusnál, mert nemcsak tarisznyánk üres, de üres a szívünk is.

Ezzel a bálványimádással ellentétes a zsidó vallásosság, amikor a vallás szellemi formában jelenik meg. Isten az ég és a föld teremtő Ura, a népek bírója, aki szentségében felette áll a bűnös világnak, aki e világ felett lakik és onnan intézi népek és nemzetek sorsát s a világ folyását, és aki minden embert érdeme szerint jutalmaz vagy büntet. Ebben az istenfogalomban az a megnyugtató, hogy Isten a gonoszak méltó büntetéssel fizet és nem engedi, hogy az ártatlan igaz méltatlanul szenvedjen a gonosztól. A szent Isten ítélete már ebben az életben megkezdődött, de végképp a túlvilágon nyernek majd jutalmat a jók és büntetést a gonoszak. Azonban amikor Jób szenvedésének az árvizei szívünkig érnek, milyen erőtlennek bizonyul ez a hit. Feleletet nem kapunk kérdéseinkre. Hiába ostromoljuk az eget, és hiába kérdezzük: örök Isten, merre, merre vagy? Miért sújtasz ennyire engem? Miért tetted szegénnyé házamat jószágaim elpusztulásával? Miért tetted üressé szívemet és életemet gyermekeim halálával? Miért tetted elviselhetetlenné számomra az életet gyötrő betegségem miatt? Az ég nem felel gyötrő kérdéseimre, Istent nagyon messze érzem magamtól, mert ő valahol nagyon távol tőlem az egekben van, én pedig távol tőle, a bűn mély szakadékában lakozom a földön.

II.

Az Istenről szóló keresztyén tanítás, amelyet Jézustól tanultunk, egészen más. Isten mint szent Úr valóban a világ felett trónoló ítélő bíró, de mint szerető mennyei Atya soha sincs távol tőlünk. A bűnös embergyermekait is mélyen és igazán szerető mennyei Atya Igéje és Szentlelke által soha sincs távol tőlünk. Megváltó Krisztusunkban velünk lakozik egészen a világ végezetéig. Majd örökkévaló országába fogad be minket.

Isten a mennyben van. A csillagmilliárdok felett trónol, de szent Fiában itt van közöttünk, és Szentlelke által bennünk lakozik. Isten, aki nagyobb és hatalmasabb az egész teremtett mindenségnél, szent Fiában közénk jött és szívünkben lakozik. Igen: a világnál nagyobb és hatalmasabb Isten az ő képére formált és teremtett ember szívében lakozik. A Jézus mennyei szent Atyja nem keveredik össze e világ gonoszságával, de kezét nyújtja minden megtérő bűnösnek és megmenti azt a bűn fertőjéből. Igen, Isten mindenütt jelenvaló szent Úr, aki elől nem tudsz úgy elrejtőzni, hogy meg ne találjon, aki a bűn és a fájdalom mélyén is megtalál, aki szenved miattad, aki könnyezik érted, aki megsegít téged, mert a Krisztus Jézusban övé vagy.

III.

Hadd kérdezzem meg most tőletek: Hol van a ti Istenetek? Olvastam valahol, hogy egy tudós férfi egyszer Isten hollétéről beszélgetett egy hívő barátjával. Miképpen egykor a zsolnáriónak, éppen olyan gúnyosan tette fel a tudós a kérdést barátjának: Hol van az Isten? A hívő ember azt mondta barátjának, ha meg akarod tudni, hogy hol lakik az Isten, menj el a nyomortanyára, ott találsz egy nádfödeles kis viskót, ahol egy beteg öregember lakik magányosan. A tudós úgy cselekedett. Hideg tél volt. Felkereste a magányos, beteg embert. Ahogy belépett az elhanyagolt kis viskóba, a hidegben megborzadt. A meghatottságtól szólni sem tudott, amikor meglátta rongyaiba burkolózva az éhségtől megaszalódott beteg embert az ágyban. Hazaszaladt, fát és élelmet vitt a betegnek, és amikor jó meleg lett a viskóban és a beteg is megenyhítette éhségét, valami csodálatos hála sugárzott a beteg szeméből feléje, amivel ő mindaddig még sohasem találkozott. Innen egyenesen a barátjához ment, és boldogan újságolta: láttam Istent. Elmondott a barátjának mindent, és végül így szólt: Igen, én láttam, hogy a beteg hálás tekintetéből Isten mosolygott rám. Igen, mert Isten mindig ott van, ahol a szívek irgalmasságra indulnak, ahol szeretet ébred szívünkben felebarátaink iránt, ahol becsülettel és jókedvvel folyik a munka, ahol harcolnak a bűn és a Sátán ellen, ahol a hit tettekké válik, ahol az emberek e földön egymás terhét hordozni tanulják és tudják; ahol a megváltó Isten iránti hálaáldozattá válik az élet és a hivatás.

Egy dúsgazdag emberről olvastam egyszer, akit az egész kultúr világ tisztelt, mivel minden új könyvet megvásárolt, mivel minden művészi alkotást, ha az megtetszett, megvásárolta magának. Ez az ember nagyon érzékeny, gyenge szívű ember volt. Ha könyveiben egy-egy megható epizódot olvasott, azt mindig könnyezve mesélte el társaságában. Volt neki egy kőből faragott szobra, amely az emberi nyomort ábrázolta, és nem tudott e szobor mellett úgy elmenni, hogy meg ne könnyezte volna. Kapujában mindennap megjelent egy vak koldus, és nem hogy segítette volna őt, hanem azon bosszankodott, hogy miért kellett éppen az ő kapuja elé ülnie, amikor más helyet is találhatott volna magának. Ezt a vakot segítség helyett szolgálvaival más helyre parancsolta. Hányszor vagyunk mi is így! Regényekben egy-egy megható epizódot, színházban vagy moziban egy-egy jelenetet megsiratunk, de magunk mellett a nyomorúságot nem vesszük észre!

Hol van a mi Istenünk? — kérdik ma is sokan. Ott — válaszolhatjuk —, ahol az emberek az élő nyomorúságot, a csupa nyomor életet meglátják és segítségére sietnek. Ott, ahol igaz szeretetben és megértésben osztozni tudunk felebarátaink sorsában, ahol igazán és őszintén örülni és sírni tudunk velük, ahol nemcsak együttérezni tudunk velük, hanem ahol tettekben is készek vagyunk megbizonyítani hitünket és szeretetünket. Isten nem a képek és a szobrok Istene, hanem az emberek megváltó Ura, aki mindig ott található meg, ahol az emberek egymás iránt könyörületességre tudnak indulni. Az Úr Jézus azt kívánja tőlünk, hogy ne csupáncsak siránkozzunk egymás nyomorúságán, hanem segítségünk egymáson. És ki az, aki ne tudja segíteni felebarátján? Nincs sem pénzed, sem kenyered? szegény vagy? De van szíved és sokszor egy megbocsátó szó, egy békejobb, egy szál virág, amit némán kedvesed asztalára helyezel, több békeességet és áldást ad a pénznél és a kenyérnél. A beteg ágyánál egy biztató tekintet többet ér egy marék aranynál. Igen, Isten mindenütt ott van, ahol az emberek egymást szív szerint igazán tudják szeretni.

Hol van a te Istened? — teszem fel végül a kérdést neked is, kedves testvérem. Felelj rá a te életeddel! Ha valaki látja a te cselekedeteidet, dicsőítse Istent érte. Isten benned és általad látható akar lenni e világban. Ne feledd soha: a Jézus Krisztus mennyei Atyja az árvák és az özvegyek, a kegyelembe fogadott bűnösök szerető Istene. Ámen.

Claude Demissy
Franciaország

Kicsoda az ember?

Alapige: Zsoltárok 8,5
Bibliailvasás: Lukács 15,1—7

Egy gyermek kinéz az ablakon, és hallható, amint számolja az elhaladó gépkocsikat: egy, kettő, hét, tizenegy, tizenkettő, tizenhárom, húsz, harminc, száz, ezer. És mosolyogva hallgatjuk, mert a gyermekek úgy számolnak, hogy nincsenek valóságosan tudatában a mennyiség, a nagyság és a számok értelmének. És mi felnőttek azért mosolygunk, mert hosszú idő óta hozzászoktunk a számoláshoz, mert hosszú idő óta megszoktuk, hogy a mennyiségeknek és a számoknak jelentőséget tulajdonítsunk.

Tulajdonképpen a számok és a mennyiségek azok, melyek megszabják azt, hogy minek van értéke és minek nincs; hogy mi a fontos és mi nem az. Egy katasztrófának csak akkor van jelentősége, ha nagy a halottak száma: két-három halott egy autószerencsétlenség esetében már szinte nem is számít!

És személyes életünk minőségét is azon százalékok arányában ítéljük meg, hogy többet vagy kevesebbet tudunk-e vásárolni. Ha jól meggondoljuk, akkor végső soron és egészen egyszerűen a demokrácia sem más, mint a nagyobb szám uralma. Azonban az evangélistáknak köszönhetően ismerjük ezt a mondatot, amely kétezer évvel ezelőtt a szanhedrinben, vagyis Jeruzsálem parlamentjében hangzott el: „jobb, hogy egy ember vesszen el a népért”, semhogy a nép vesszen el (Jn 18,14).

Milyen jelentősége és értéke van egy embernek?

Ha egy nehézségbe jutott kisvállalat szabadságot tíz embert, arról senki sem beszél, de ha a kohászat elbocsát tízezer alkalmazottat, az már egy dráma! És mégis, a kisvállalatnál dolgozó családapának, ha munkanélküli, pontosan ugyanazok a problémái vannak, mint annak a családapának, aki egy nagyüzemben dolgozott. Annak, akit a kérdés érint, mindegy, hogy tíz vagy tízezer ember van ugyanabban a helyzetben.

Mit kérdez az az ember, aki a nyolcadik zsoltár szerzője? Mit kérdezhet az ember egy olyan világban, ahol csak a mennyiség számít, ahol a nagy mennyiségek a kívánatosak? Csak azt tisztelik, ami mennyiségileg mérhető. De a számok beszéde mögött azt kérdezzük, hogy kicsoda az ember.

Kicsoda az ember akkor, amikor a hadműveletek felelősei azt mondják, hogy a célpontok nyolcvan százalékát megsemmisítették? Végső soron mit mond az, hogy a célpontok nyolcvan százalékát megsemmisítették? Ez így nagyon pozitíve hangzik, de a számok mögött ott van az az asszony is, aki elveszítette férjét, és ott van az az ember is, aki elveszítette a fiát. Hát nem ez az özvegy és nem ez az árva a fontos, nem az a személy a fontos, aki egész életén keresztül előnytelen helyzetben lesz? És erről a számok nem beszélnek. A mi jelenlegi helyzetünkből vett pontos példa egészen drámai módon és egészen általánosságban azt mutatja, hogy miként beszélünk tíz évvel a két-zredik év előtt.

Ez a példa nagyon jól érzékelteti azt a számtani eltorzulást, melynek a mi modern szellemiségünk áldozata lett, mert a nyolcvan százalék számadatát hallva azt hihetjük, hogy a másik táborban nem volt áldozat. Mert a mi képzeletünkben nyolcvan százalék „teljes sikert” jelent. Nos, azt látjuk, hogy e számok mögött egy másik igazság rejtőzik, melyet az „ismeretlen áldozatok” igazságának neveznek.

Kicsoda az ember?

Az ember a szociális biztonság számára csak egy szám — mondhatja a nemzeti statisztikai hivatal vezetője.

Elképzelhetjük Istent úgy, hogy a világmindenség valamelyik részében le van ülve és éppen szemléli az élet nagy könyvét. Mi van feljegyezve az élet e nagy könyvében? Statisztikák? Számok? Százalékok?

E kérdésre adott feleletül egészen egyszerűen arra a történetre utalok, melyet Jézus Krisztus mondott el: ha valakinek száz juha van és egyet elveszt közülrük, nem hagyja-e a többi kilencvenkilencet a legelőn, és nem megy-e el keresni azt, amelyik elveszett, és nem keresi-e mindaddig, amíg megtalálja, és amikor megtalálta, akkor egészen boldog és a juhát a vállára veszi, hazamegy, majd összehívja a barátait, és azt mondja nekik: örvendeztetek velem együtt, mert megtaláltam a juhomat, amely elveszett, ezért azt mondom néktek: nagyobb öröm van a mennyekben azért a bűnösért, aki új életet kezd, mint azért a kilencvenkilenc tiszteletre méltó személyért, akinek nincs szüksége a megtérésre.

Jézus ezt a példabeszédet mondta el feleletül annak a farizeusnak, aki bírálta gyakori látogatásait. Jézus valóban meglátogatta a rossz hírnevű személyeket, amit a farizeusok kifogásoltak. És Jézus az elveszett juh példázatával vág vissza nekik.

De az alkalmi feleletből kiindulva ez a példázat azt is megmutatja, hogy mi van megírva az élet nagy könyvében, melyet így képzelek el. Isten nem ismeri a szociális biztonság, a statisztika és a százalék adatait. Az elveszett juh nem tartozott ahhoz a nyolcvan százalékhöz, amelyik a legjobb gyapjút adta, sem ahhoz a tíz százalékhöz, melyik a legjobb combot fogja nyújtani, nem, ez egy névtelen juh volt, egy olyan „középszerű” juh, melyhez fogható nagyon sok van, amelynek a fényképe sohasem volt az újságokban, amelyik sohasem nyert a lottón, amelyiknek az az egyetlen jellemző vonása, hogy tökéletesen hasonlított a többiekhez.

Most újra látom Istent valahol a világmindenség egy sarkában az élet e nagy könyvével, és az élet e nagy könyvében nincsenek százalékok, nincsenek statisztikák. Az élet nagy könyvében nevek vannak, igen, nevek vannak, a ti nevetek, az én nevem, családtagjaitok, barátaitok, ellenségeitek, szomszédaitok és távoli hozzátartozóitok neve. Az élet e könyvében azoknak a neve is benne van, akik előttünk laktak itt, akiknek már a nevét sem ismerjük, és az élet nagy könyvében benne vannak azok is, akiknek még nem ismerjük a nevét, mert még nem laknak közöttünk.

Hogy Isten színe előtt jelentékeny légy, ahhoz nincs szükség arra, hogy ehhez vagy ahhoz a párthoz, szakszervezethez vagy társasághoz tartozz: hogy Isten színe előtt számottevő légy, ahhoz elég az, hogy ember légy.

A menny magasságából szemlélve, az emberek nem hasonlítanak ötmilliárd hangyához, mert az embereknek két olyan jellemző vonásuk van, ami nincs meg a hangyáknak; az embereknek először intelligenciájuk van (ami alapjaiban véve nem is olyan rossz), és az embereknek olyan Istenük van, aki minden embert név szerint ismer.

A példabeszéd pásztora nem tanulmányozott statisztikákat annak érdekében, hogy felmérje, mennyi időt veszíthet el, míg nyájának egyetlen százalékát visszaszerzi. Ez a juh nem volt a kedvenc juha, ez nem volt a kiváltságos kiválasztott, ez egy juhocska volt, pontosan olyan volt, mint a többi juh, és ez a fontos példabeszédünkben. Isten nagysága abban van, hogy minden egyes embert éppen olyan fontosnak ítél, mint a többi embert.

Tagja vagyok annak a közösségnek, amelyik 1993 júniusára Metz városába egy nagy protestáns összejövetelt készített elő. Világos, hogy 1993 júniusában a téma nem lehet más, mint Európa, és ez a kis közösség azt kérdezte, hogy az egyház mit mondhat ma Európáról és Európának, mivel az egyházak nem beszélhetnek nemzetgazdaságról, mert egyáltalán nem ismerik azt, mivel az egyházak nem beszélhetnek politikáról, mert nem az a hivatásuk.

Mégis, az egyházak Európáról és Európának néhány olyan dologról beszélhetnek, melyekről más szervezetek nem beszélhetnek, melyekről sem a szakszervezet, sem a fogyasztók társasága nem mondhat semmit. Mi a magunk részéről azt állítottuk, hogy

nekünk, az egyházaknak kell teljes mértékben arról tennünk, hogy Európa ne legyen a technokraták, a gazdasági és pénzügyi egyesülés Európája csupán. A gazdasági szakembereknek kell foglalkozniuk a gazdasági és pénzügyi egyesület kérdéseivel, mivel ez a foglalkozásuk és ez a szerepük.

Azonban nekünk, az egyházaknak Európa a népek, a nemzetek, a lakosság, a polgárok, a családok Európája kell hogy legyen. Európa a személyek és nem a statisztika Európája kell hogy legyen. A tizenkettők Európájának 368 millió lakosa van, és ennek teljes mértékben azt kell jelentenie, hogy Nyugat-Európának 368 millió fontos személye van. Ezért 368 milliószor kell látni az egyes számot, és nem különféle statisztikákban és százalékokban kell gondolkodni. 368 milliószor egyetlen személyt kell látni, aki boldogan szeretne élni. Az egyházak hivatása az, hogy ezért dolgozzanak a holnap Európájában. Tudatosítanunk kell azt, hogy a mi földünket emberek népesítik be, emberek, akiknek neve, személyisége van, akik nem névtelen tömegek, akik nem a közvéleménykutatás százalécai, hanem akiknek neve van. A mi szomszédunk egyszerűen azért fontos Isten színe előtt, mert neve van, és nem azért, mert ehhez vagy ahhoz az így vagy úgy gondolkodó 28 százalékhoz tartozik, vagy mert a másképpen gondolkodók 18 százalékához csatlakozott.

A mi Istenünk nem járta ki a mi iskoláinkat. Ő nem tud csak egyig számolni. Az élet nagy könyvében, melyet elképzelek a magam számára, csak egyetlen szám van, az egyetlen szám, melyet Isten ismer, és ez a szám az: egy. Millió egyes van egymás mellett. Isten nem tud sem összeadni, sem kivonni, ő csak egymás mellé tudja helyezni az egyes számjegyeket. Neki egyetlen igaz Fia van, akiért és akiben minden egyes személy kiválasztott.

Ezért van bizalmam Istenben. Ámen.

Fordította: Nagy László

Gálfy Zoltán

A csipkebokor anyala

Alapige: 2Mózes 3,2

Bibliailvasás: Zsidókhöz 3,1–14

I.

A Szentírás egyik legszebb képe, úgy, ahogy azt Raffaello megfestette. Az előtérben térdre ereszkedve, lehajtott fejjel, mezítláb, eltakart arccal a fiatal Mózes. Pásztorbotja a földre téve, és mögötte apósának nyája. Előtte egy égő bokorból feltartott ujjal a lángokból kiszól az Úr anyala, követe. Egészen a háttérben, a hegyek ormán egy keleti város. Így képzelte el a festő, és így látjuk mi is ezt a rendkívüli képet. Megkötöz és lenyűgöz. Odaköt a történelemhez — a Krisztus előtti XIII. századhoz, II. Ramszesz korához. Egy szolganép elindul a szabadság, az ígéret földje felé. Isten megszólítja a jövőndő vezért, Mózes — aki talpra állítja a szétszórt, elnyomott népet. Semmi nincs veszve, van holnap, van jövőndő — nem kell kétségkedni.

Ebből a képből emel ki most minket a jelen, ez a mai nap. A csipkebokor anyala most minket szólít nevünkön. Ki ez az angyal? Gyermekkori és ifjúkori emlékeinkben hordozzuk ezt a képet. Amikor ezzel a vásárhelyi iskolával álmodom és lelki szemeim előtt elvonulnak az örökkévalóságba költözött tanárok, diákok — mindig megállok egy emléknél: a konviktus fehér mennyezetén egy dombormű ékeskedett — kitárt szárnyakkal egy lebegő angyal. A marosvásárhelyi schola címere az, mely akkor született, amikor 1718 márciusában a „pataki diákok” Gyulafehérvárról ideérkeztek. Íme a címer: lebegő angyal a babérbokor fölött, egyik kezében írószer, másikban könyv. Büszkék lehetünk, hogy ugyanez a pataki iskola címere is. A mienk körül ez a felírás: SCHOLA ILLUSTRISSIMA VASARHELYIENSIS — az övékén: SCHOLA ILLUSTRISSIMA PATAKIENSIS. Az Úr anyala köt össze bennünket határok fölött és gondok között. Ő szólít 1557-től nevünkön generációkat. Patakon immár két éve örkö-

dik újból a hajdani iskola lobogó csipkebokra fölött. Mi reménységünkben hordozzuk a holnapot.

A csipkebokor angyala nevünkön szólít: Mózes! Mózes! Mi felelünk: ímhol vagyok. Leoldozzuk saruinkat, meghajtjuk fejünket, földre tesszük gondjainkat, letérdelünk és Mózesel mondjuk: A hely, amelyen állunk, szent hely!

Így lesz a Hóreb angyala a mienk. A küldött, a herold; aki szól, tanít, nevel, vigyáz ránk, örökös felettünk kitért szárnyaival. Nem tudok kifejezőbb és szebb szimbólumot egy iskola számára, egy kollégium számára ennél.

Ott volt generációk hitében, épületes tudományában, tapasztalt pedagógiájában.

Ő szólott annak idején Fogarasi Mátyás rektor beköszöntő beszédében 1662-ben, amikor tanítóktól és tanulóktól három dolgot kért: sapientíát, lelki nemességet és a munka becsületét.

1650-ből való az iskola törvénye. Eszerint az ide belépő diák a következő esküt tette: „Én, a marosvásárhelyi iskola tagjai közé bevétetvén, ígérem a törvény tiszteletét és egymás iránti szeretetet. A tanulásban szorgalmat és jó kedvet. Az erkölcsben kegyességet és jámborságot. Ebben legyen tanúm Istenem és lelkiismeretem.”

Ő — az angyal szól Bolyai Farkas tanévnyitó beszédében a reformkor végén: „Gazdagság nem sajátunk. Lángeszek magasan csattogó röptével nem dicsekedhetünk, de van jámbor öntudatunk — kitaró szorgalmunk és a közjó iránti buzgalmunk.”

II.

Ő szól most hozzánk és mondja: nézd az égő csipkebokrot! Mi volt a Hóreb, a Sínai-vonulat egy csúcán ez a csipkebokor? Károli Gáspár teremtette ezt a szavunkat: csipkebokor. Az Újszövetség golgotai jelenetében így fordítja: tövis — amiből koronát készfettek egy vérző homlokra. A magyar szavak háttérében ugyanaz a szótó, benne ugyanazok a betűk, amelyek ebben a szóban: Sínai. Mennyi titok van ebben az ősi fogalomban! Ég a csipkebokor, ég a Sínai. És ott a Golgota oltárán messzire világítva lobog Krisztus homlokán. Ég, de meg nem emésztetik. Évszázadok fölött lobog, és jelenti a keresztyénség fényét, melegét.

Ettől a lobogó oltártól kapta és fogja kapni ez az iskola is fényét, melegét. Évszázadok fölött hordozta létének titkát: ég, de nem hamvad el.

Sokszor tört rá vihar, és el akarta oltani a tüzet. De olyanná lett, mint a Vesták szent lángja. Soha nem aludt ki — legfennebb parázként izzott és várta az új idők szelét, hogy ismét lángot fogjon.

1557-ben a kicsi plebániális iskola a reformáció szelétől lobbant lángra és lett református egyházunk veteményeskertjévé.

1718-ban, I. Lipót nehéz korszaka után, viharok és súlyos pestis alatt tovább égett ez a csipkebokor. Melegét, fényét a pataki iskola növelte.

1765-ben immár fennen lobogott ez a tűz: 12 tanára volt, 779 növendéke, köztük 95 tógátus diákja. Ez a szám a legnehezebb időkből sem csappant félezer alá. Ide jött a Maros, Nyárad, Küküllő falvainak ifjúsága — a Bekecstől a Mezőség széléig. Erős rend, fegyelem és lelki nyugalom volt ebben az iskolában a múlt század elején — Koós Ferenc műve szerint.

Következett a múlt század nagy tanári kara. Mert ezeknek az erdélyi református kollégiumainknak fel-fellobbanó korszakai voltak. Enyedé volt a XVII. század híres coccejánus nemzedéke, Kolozsváré a Szatmárnémetiek XVIII. százada, Marosvásárhelyé a Bolyaiak, Dósa Elekék, Mentovich Ferencék, Szász Károlyék XIX. százada.

Itt állunk az égő csipkebokor előtt. Nem nosztalgiákat kergetünk. Egy modern, magyar és református iskola képe lebeg előttünk. Pontosan tudjuk, hogy ez a három követelmény mit jelent. Kolozsvárt, Enyeden és Sepsiszentgyörgyön immár lassan tüzet fog a csipkebokor. Vásárhely sem maradhat el.

Mózes kiegyenesedik a csoda előtt, feláll — ránéz a Jetró nyájára, kezébe veszi pásztorbotját és új legelők felé indul éhes nyájával. Az élet megy tovább.

Mi pedig egy kitérő tudósra gondolunk, aki a Mózes második könyvéről nagyszerű tanulmányt írt. Ez áll a bevezetőben: „Compiègnél estem fogságba és a skót fenn-

síkra kerültem hadifogolyként. Falvaktól távol, ködbe vesző hegyek lábánál. Zsebemben egy megviselt Bibliával... És hozzákezdtém e könyv magyarázatához. Ezt a címet adtam neki: A megpróbáltatások és szabadulás, az exodus könyve. Itt volt az én Hórebem. És mikor kétszer hallottam ezt a nevet: Mózes! Mózes!, s benne az én nevemet — mintha két lövést hallottam volna. És válaszolok, mint Mózes: Ímhol vagyok!”

Az angyal szólít, és közben ez az égő csipkebokor lobog és el nem emésztetik. Ámen.

László Dezső

A teljes Szentírás

Alapige: 1Timóteus 3,15—17

Bibliaolvasás: 2Péter 1,16—21

A reformáció négyszázötvenedik évfordulója alkalmából a gyülekezet vegye számba, hogy Isten mivel ajándékozta meg a reformáció által. Adjon hálát az ajándékokért, és tartson bűnbánatot afölött, hogy az ajándékokat nem becsüli meg és nem él azokkal úgy, ahogyan kellene.

Kétségtelen, hogy a reformáció legnagyobb ajándéka az volt, hogy visszaadta a Bibliát, a Szentírást az egyháznak. A középkori egyházban a Biblia valósággal eltűnt az egyház életéből. A prédikációkban többet beszéltek a legendák alapján a szentekről és angyalokról; mint a Biblia alapján az Atyáról, Fiúról és Szentlélekről. Luther a Biblia olvasása és tanulmányozása által vált reformátorrá. A Bibliában megnyilatkozott Ige vezette arra, hogy az egyház akkori életét összehasonlítsa Istennek a Szentírásban adott Igéjével és mindazt kiküszöbölje az egyházból és a kegyes életből, ami a Szentírással ellentétes. Mai napig is csak akkor lehet egy egyházat református egyháznak nevezni, ha a Szentírásra nézve, a Szentírásból Igét, kijelentést nyerve él.

A mai Ige alapján három lényeges ajándékát ismerhetjük meg a reformáció alapját képező Szentírásnak.

I.

A teljes Írás Istentől ihletett. A Szentírás az egyetlen Istentől ihletett könyv. Rajta kívül ilyen vagy hozzá hasonló könyv nincs. A Bibliának éppen az az értéke, hogy Istentől ihletett. Benne az Isten Lelkétől különösen megajándékozott ószövetségi próféták és újszövetségi apostolok bizonyágtétele hangzik ma is. Az ihletést a Szentlélek végezte és végzi szakadatlanul. Ugyanaz a Szentlélek, akinek vezetése alatt a próféták és az apostolok írták a Szentírást, ma is bizonyágot tesz Istennek a Szentírásban kijelentett Igéjéről, üdvözítő akaratáról.

Ha tudni akarom, hogy mi Isten kijelentése, akarata, terve, szándéka velem, akkor egyedül csakis a Szentíráshoz fordulhatok, mégpedig az engemet ihlető Szentlelket kérve.

A teljes Írás ihletett. Az a hatvanhat könyv, amelyet én is olvashatok a Bibliában. Ahhoz, hogy Istent igazán megismerjem, benne megbízzam és neki engedelmeskedjem, arra van szükségem, hogy a teljes Írást és nem annak csak egyes kiragadott részeit ismerjem meg. Éppen abban van a reformáció óriási jelentősége, hogy az egyház történetében először tudták egységes egészbe foglalni a teljes Írás egész bizonyágtételeit.

A teljes Írás egysége pedig Jézus Krisztusban van, hisz róla szól mind az ó-, mind az újszövetségi könyvek sorozata. Az Ószövetség jövő és az Újszövetség múlt időben szól.

A teljes Írás mellett sem a hagyománynak, sem a római pápának nincs vele egyenlő tekintélye. Éppen az volt a reformáció nagy eredménye, hogy a hagyományból és pápai rendelkezésekből kigyomláta az egyházban mindazt, ami abban a teljes Írással ellentétes.

II.

A teljes Írásnak az első haszna az, hogy hasznos a tanításra. Az Írást tanítani kell. Erre küldte ki Krisztus az apostolokat és egyházát. Az egyháznak nem akármit kell tanítania, hanem a teljes Írást a maga egészében, a Krisztusban való egységében. Igen, mert az Írás tanításából származik az élő hit. A hit hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.

A tanításon túl azonban a feddésre is hasznos az Írás. Az Írás igazsága nem maradhat tárgyi igazságnak, alkalmazni kell az olvasók és a hallgatók erkölcsi életére. Nemcsak a Szentírással ellenkező tanításokat gyomlálták ki a reformátorok, hanem szembezárták a Szentírással ellenkező erkölcsökkel is. A reformáció nagy erkölcsi megújulást is jelentett éppen az Ige alapján végzett feddő munkájával. Így vált hasznossá a megjobbításra.

A reformáció a híveit az Ige alapján az igazságban, az Ige igazságára nevelte. hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített. Az Ige a reformátorok ajkán nem vált üres, holt igazsággá, életté vált az ő és híveik személyes életében. A reformációban a legmagasabb erkölcsi mérték lett nyilvánvalóvá: tökéletessé kell válnia az Isten emberének. Az magától értetődő, hogy a reformációban is vallották a páli Igét: nem mondom, hogy már elértem volna, vagy hogy már tökéletes lennék, de egyet cselekszem: célegyenest igyekszem előre Krisztus felé. Ahhoz, hogy az ember kimozduljon az erkölcsi tehetetlenségéből, szükség van a legmagasabb mértékek felállítására és nyilvánvalóvá tételére. Az Isten képére teremtett embernek vissza kell alakulnia a tökéletes emberi képmásra. Ezért jött Krisztus a világba, ezért szól az Ige, ezért munkálkodik a Szentlélek. Egyedül Jézus Krisztus Isten tökéletes képe, kimetszett bélyege.

A jó cselekedetek nélküli hit meghalt önmagában. Sokszor megvádolják a reformátorokat azzal, hogy az ingyen kegyelemből, hit által való megigazulás hangoztatásával erkölcstelenséget terjesztettek. Ez a vád nem igaz. Nem igaz először azért, mert soha úgy nem hangoztatták az egyházban az erkölcs halálosan komoly voltát, mint a reformátorok idejében. Ezért nagyon sokan éppen azzal vádolják a reformátorokat, különösen Kálvint, hogy túl szigorú volt az erkölcsökben. Másfelől pedig a reformáció állandóan hangoztatta az Ige igazságát: a hitet cselekedetekkel kell megbizonyítani. A halott, érdemszerző, Istenre néző cselekedetek helyett az emberek iránti igazi szeretetben és jó cselekedetekben akarták a hit komolyságát megbizonyítani azok, akik ráléptek a reformáció útjára.

III.

Hogyan jutott el az egyház arra, hogy híveiben az Írásban foglalt Ige életté váljék?

Ezt az utat világosan megmutatja a Timóteus példája. Te maradj meg mindazokban, amiket tanultál és amik rád bízottak, tudván, kitől tanultad. És hogy gyermekségedtől tudod a szent írásokat, amelyek téged bölccsé tehetnek az idvességre a Krisztus Jézusban való hit által.

A reformáció felismerte a bibliai igazságot: a gyermekeket korán be kell vezetni az Írás ismeretébe. És segíteni kell abban, hogy meg is maradjanak a Biblia igazságában, hogy így eljussanak a Krisztus Jézusban való hit által az idvességre. A reformátorok mindig túlmutattak az Íráson, és Krisztusra mutattak. Amikor az Írást tanították, nem tudományos ismereteket adtak át, hanem az idvesség hit által való elsajátításának az útját világították meg. Mindenikük elismerte az úgynevezett világi tudományoknak az értékét és jelentőségét a maguk helyén, nem rivalizáltak azokkal, ők az Istenhez való személyes viszonynak, az üdvösségnek az útját világították meg. Ma is ez az egyház célja az Ige tiszta hirdetésével.

Ma, a reformáció napján tartsunk bűnbánatot, de ne általában tartsunk bűnbánatot. Ma bűnbánattartásunknak legyen határozott tartalma: hogyan viszonyulok személy szerint a teljes, Istentől ihletett Íráshoz? Elfogadom-e a hit kérdéseiben egyetlen biztos útmutatómnak, vagy más irányba fordulok tőle? Vajon a teljes Szentírást fogadom el a

magam számára mértéknek, vagy válogatok benne kedvenc textusok után? Szeretem-e igazán a Bibliát? Mindannyian gyermekkorunk óta ismerjük ezt a drága szentkönyvet. Mennyiben maradtunk meg a belőle tanultakban, mennyiben haladtunk előre a hit ismeretének az útján? Hogyan vittük át az életünkbe, cselekedeteink világába mindazt, amit az Írásból nyertünk?

Kérdések, amelyekre bűnbánattal kell felelnünk.

A bűnbánatunk pedig csak akkor lesz igazi, ha belőle hálás új élet támad. Nagyobb szeretet és buzgóság a Biblia tanulmányozásában, a belőle hangzó isteni szó egyre engedelmesebb hallgatásában és megtartásában.

A reformációban az egyház visszatért a Bibliához. A mi mai emlékezésünk akkor lesz igazi, ha belőle mai visszatérés következik a teljes Íráshoz és azon át az áldott üdvözítőnkhez, Jézus Krisztushoz. Ámen.

Varga László

Ítélet

Alapige: Máté 13,47—52

Bibliavetítés: 1Timóteus 1,8—17

A felolvasott Ige kemény ítélet arra a mindig megújuló törekvésre, hogy tiszta egyházat hozzunk létre. Mióta az egyház fennáll, Jézus óta mind e mai napig, mindig és mindenütt felmerült ez az igény, és valószínűleg fel fog merülni ezután is, amíg egyház lesz a világon. Hogy is állunk hát a tiszta egyházzal?

Az egyház a Krisztus teste. A Krisztus teste nem lehet szennyes, a Krisztus testében tiszta tagok kell hogy legyenek. Tehát az egyházhoz csak az méltó, aki valamilyen módon megtisztult, aki a bűneit már levezelte, mert bűnösen és sötétben nem lehet senki sem a Krisztus testének tagja. Sok hívő embernek ez a véleménye. Vannak szekták, amelyek ebből az igényből élnek. Azt mondják: mi vagyunk a tiszták, és mi méltók vagyunk arra, hogy Krisztus testének nevezessünk. A többi nem az!

Vannak régi felekezetek is, amelyek azt vallják: csak az a Krisztus teste, melyben ők élnek. Aki ebben van, az Krisztushoz méltó. Aki pedig nincs benne, az nem méltó.

Vannak olyan törekvések minden egyházban, így a református egyházban is, hogy nem szabad leülni a padba a tisztátalanok mellé. Nem lehet úrvacsorát venni azokkal, akik nem tiszták. Nem lehet azt megtenni, hogy én odaálljak az Úr asztala elé és túrjem, hogy mellettem istentagadó, káromkodó, ki tudja milyen bűnös ember áll. Válasszuk külön, vagy úrvacsorázzunk külön, vagy maradjunk külön, vagy dobjunk ki az egyházból a többieket, de valamit csináljunk, mert lehetetlen az, hogy tisztátalanok közé keveredjen az igaz.

Olyan szépen hangzanak ezek a megfogalmazások. Első pillanatra majdnem rábólint az ember: úgy van! Csak egy a baj: ki az igaz? Másik baj: ki szabhatja meg, ki mondhatja meg, hogy ki az igaz? Mert ha az, amit eddig elmondtam, igaz lenne, én ebben a pillanatban leszállnék a katedrálról és szégyenkezve kimennék a templomból, mert én nem vagyok tiszta. Én nem vagyok méltó arra, hogy az Isten Igéjét tiszta lelkeknek hirdessem. Nagyon gyarló, nagyon bűnös ember vagyok én is. És ha megkérdéznék a hallgatókat, hány akadna, aki bent maradna? Ha őszinték lennének, úgy járnának, mint azok a nagyon derék, nagyon tiszteletre méltó zsidó férfiak, akik odavitték Jézus elé a házasságtörésen kapott asszonyt. Azoknak is igazuk volt. Azt az asszonyt tényleg házasságtörésen kapták, és a Mózes törvénye a Bibliában tényleg úgy szól, hogy az ilyent meg kell kövezni. Megérdemli, hogy megkövezzék. Ezek a zsidók tényleg derék, törvénytisztelő emberek voltak. Jézus nem mondta egy szóval sem, hogy nincs igazuk. Csak annyit mondott: „aki közületek nem bűnös, az vesse rá az első követ”.

Nagyon derék emberek voltak — tisztelem, becsülöm őket 2000 év távlatából is —, mert volt bennük annyi tisztesség, hogy egyenként szó nélkül eltávoztak. Nem

mert egyik sem előállni azzal, amivel ma nagyon sok ember elő mer állni és a mellére verve azt mondja: Igen, Uram, én vagyok az, aki nem bűnös és nekem jogom van követ dobni arra az asszonyra!

Azoknak a régi zsidóknak a tisztessége meg kell hogy legyen bennünk is. És amikor felvetődik az igény: tiszta emberek tiszta egyházban, akkor nagyon alázatosan le kell hajtanunk a fejünket és azt kell mondanunk: lehet, de nekem akkor ott nincs helyem.

E kérdés kulcsát az adja meg, hogy mit mond Jézus ebben a példázatban.

Egy hálózhoz hasonlítja az egyházat. A hálót be kell dobni a tengerbe, de a halász nem tudhatja, hogy mit hoz majd elő, ha feljön a felszínre. Nekünk az a kötelességünk, hogy mindenkit igyekezzünk bevinni az egyházba. Mert az egyházban tanítványok vannak, nem tudósok. A keresztség parancsa nem úgy szól, hogy tudósokká, hanem hogy tanítványokká tegyék az embereket. Tanítvány az, aki nem tud. Aki mindent tud, azt többé nem lehet tanítani. A tanítvány az, aki nem tud, tehát tanulni akar. Tanítvánnyá kell tenni az embereket, és utánuk kell menni.

Egy példázatban Jézus azt mondja: „kényszerítsetek őket bejönni”. Nem fegyverrel, nem láncsal, nem kötéllel, hanem a szónak, a meggyőzésnek az erejével. Tegyetek meg mindent, menjetek el mindenkihez! Nemcsak a templomban, hanem a templomon kívül is, a családban, a rádióban, az újságban, akármilyen módszerrel, ami csak adódik: hirdessétek az Igét, ragadjátok meg az emberek lelkét, vonjátok be őket.

Az idők folyamán kialakult az egyház rendje. Több-kevesebb kivétellel mind beleszületünk ebbe az egyházba. De a születés még nem dönti el, hogy ki az, aki benne is marad és mennyire marad benne. Bizony a mi egyházunkban is bőségesen vannak, akiket megkereszteltek, de azután vagy nem tanultak, vagy elfelejtették, amit tanultak. Vannak, akik káromkodnak, vannak, akik lopnak, vannak, akik gyilkolnak, vannak, akik hamis tanúbizonyosságot tesznek, vannak, akik nem tisztelik szüleiket és így tovább. Én is és te is, testvérem!

Mit csináljunk velük? Előttünk áll a példázat: kidobták a hálót, halásszatok! Vesétek be a hálót a tengerbe!

Hosszú idő telik el, amíg egy nagy kerítőhálót a halászok bedobnak, majd kiemelik a tengerből. Addig a halak benne vannak a hálóban, de nem lehet látni, hogy milyenek. Nemzedékenként hosszú idő telik el, amíg az Úristen úgy emeli ki ezt a hálót, hogy napfényre kerülnek az ítéletre váró dolgok. De azt már nem mi végezzük el, hanem a mindenható Isten. Hogy hány marad benne egy-egy nemzedékből? — azt nem tudjuk.

Így lesz majd az ítéletkor — mondja Jézus. A háló egybefogja a halakat, akiket elkapott. Majd az ítéletkor azután kiválogatják. Egyik része bekerül az edénybe, vagyis az örök életbe, a másik részét eldobják. Hogy hányan lesznek, nem tudjuk, de egy biztos: vagy bekerülsz, vagy kidobnak.

Sokan vannak, akik szívösen megalkudnának: Uram Isten, én nem vagyok méltó hogy bekerüljek az edénybe, de kidobni se szeretnék. Nem lehetne valahogy közepén megmaradni? Vannak egyházi tanítások is, melyek ezt a megalkuvást tanítják, ezzel próbálják megvigasztalni a kétségben levő emberi lelkeket. A tisztító tűz tanítása, aminek a Szentírásban még csak halvány nyoma sincs, ezt a megalkuvást próbálja az emberi igazság számára hozzáférhetővé tenni. Én bűnös ember vagyok, én nem érdemlem meg, hogy eljussak a mennyországba, majd a halálom után bizonyos ideig szenvedni fogok: sütni fognak, főzni fognak, nyomorgatni fognak ott a túlvilágon, de megéri, mert utána, mikor kellőképpen megtisztultam, mégiscsak átmehetek az örök életbe. Hát ebben a példázatban éppen úgy, mint az egész Szentírásban, ennek már nyoma sincs. Arról van szó, hogy amikor a háló kikerült a tengerből, meglátjuk, hogy egy részét ide teszik, a másikat meg oda, pedig lehetséges, hogy igen kicsi különbség van a között, amelyik még bekerül utolsónak, és a között, amelyiket legelsőnek kidobnak. Nem tudom, mi a különbség. Isten tudja. Ő majd eldönti. Az alapkülönbség az, hogy kéred vagy nem kéred. Mert itt van a nagy különbség a halak és az emberek között. A hal úgy kerül be a csónakba, ahogy a tengerből kihalásszák, de az ember válto-

zik. Az ember bekerül az egyház hálójába születése percében, de időközben mássá alakul. Lehet, hogy az, akire ma úgy nézek: miként üljek le e mellé a bűnös mellé, az egy hónap, egy év vagy tíz esztendő múlva őszinte bűnbánattal megtisztult és edénybe való hallá változik. Csak nehogy az történjen, hogy miután ő megtisztult, azt mondja majd a harmadikra: mi ketten már egyek vagyunk, de dobjuk ki a harmadikat, mert ő nem méltó hozzánk és nem való közénk.

Az ítélet Istené. Nekünk tudomásul kell vennünk azt a nagyon szomorú igazságot, hogy az egyház bűnös emberek közössége. Vannak nagyon bűnös és kevésbé bűnös emberek. Vannak megbotránkosztatóan bűnösök és példamutatóan szép életűek. A háló egybefogja őket. „Bedobták a tengerbe, mindenféle fajtát összefogott, miután megtelt, partra vonták a halászok, és leülvén, a jókat edénybe gyűjtötték, a hitványakat pedig kihányták.” Egyelőre még csak ott tartunk, hogy mindenféle fajtát összefogott az a háló. És itt vagyunk, és ezt el kell viselnünk. Nehéz nektek elviselni az én bűneimet és nyomorúságomat. Nehéz nekünk elviselni a többiek bűnét és nyomorúságát. Nehéz, mert súlyosak azok. S ezért mondja Jézus Krisztus: „Szenvedjétek el egymást szeretetben.” Nagyon tanulságos ez a kifejezés! Nem azt mondja, hogy örvendjétek egymásnak a szeretetben, hanem: szenvedjétek el egymást szeretetben. Még a családban is nehéz sokszor, ő, milyen nehéz a munkahelyen, milyen nehéz az egyházban, milyen nehéz a világban. De ez a parancs! El kell egymást szenvedni, méghozzá szeretetben!

A többi nem ránk tartozik, hanem az Uristenre.

Ott van az a másik kicsi példázat, azt se hagyjuk figyelmen kívül, amikor Jézus arról beszél, hogy az írástudó, akit megtanítottak az ő tanítására, olyan, mint a gazda, aki régit és újat vesz elő a kamrából. Nehezen érthető ez első hallásra, de ha ismerjük a Bibliát, az Ó- és Újszövetséget, s ha azt is tudjuk, hogy a Jézus idejében még csak az Ószövetség volt leírva, akkor egyszerre érthetővé válik a példázat. Az írástudó, aki ismeri az Ószövetséget, de megtanulta a Jézus új tanítását is, nem dobja el a régi tudományát, hanem úgy fogja megérteni, ahogy Jézus magyarázza azt. Az ő új tanításának a fényében fogja megérteni a Mózes régi törvényét. Aki a kettőt együtt megértette, az az Isten országa felől megtanított írástudó, tehát a réginek és az újnak az ötvözete maga az igazság.

Nem csak abban az időben volt ez érvényes; ma is és minden korban érvényes. Mert vannak emberek — és ez megint az egyház örök kísértése — akik arra támaszkodnak, ami volt, és megelégszenek vele. Így büszkén mondhatom, hogy én a reformátorok utódja vagyok, és dicsekszem azzal, hogy mit tettek a reformátorok. Én a gályarabok utódja vagyok, a mi egyházunk a gályarabok utódja, büszkélkedjünk azzal, hogy milyen bátrak és hősök voltak a gályarabok. De Isten azt kérdezi tőlünk: „És te?” Nem elég az, hogy milyenek voltak a régiek, nekünk a ma kérdéseire kell megfelelnünk. Az egyháznak az a feladata, hogy megkeresse a feleletet az Igéből a mának mindig megújuló kérdéseire. Nem elég a régi felelet. Amikor arról van szó, hogy a TV-hez hogyan viszonyuljak, arra nem találok feleletet Kálvin Jánosnál, de talán még Pál apostolnál sem. Csak ha jól megtanulom az Igét, akkor találom meg az új feleletet az új kérdésre.

De van egy másik kísértése is az egyháznak: az, hogy elfelejtem a régit és csak az újat keresem. A régi már elavult, a régi már nem érvényes, mondják különösen a szekták. Meg kell találnunk az újat, az új kijelentést, az új gondolatokat, az új kérdésekre való feleleteket — de ha elfeledkezünk a régiről, akkor eltévedünk.

Mert az embernek nincs távlata, ha csak a mára néz. Mert a ma adott feleletek holnap már érvénytelenek. Ezért kell ráépíteni az egyház tanítását a régire, az Igére és a régi tanításokra, az egyház történetére és tudományára, és úgy keresni meg a feleletet az új kérdésekre. Ez, mondhatnám, művészet lenne, ha csak emberi munka lenne a feladata, de az Isten szerint való feladata az egyháznak az, hogy az új kérdésekre a régi alapján tudja megadni a feleletet. És ez nem csak az egyháznak kötelessége, hanem minden egyes keresztyén embernek. Úgy megkeresni, hogy ma mi az ő feladata, ahogy a régi Ige mondja, ahogy az ősök reánk hagyták.

Ezért olyan jó az, még a jelentéktelennek látszó dolgokban is — mint például abban, hogy miként álljunk ki az Úr asztala köré, hogy miként imádkozzunk, hogy miként üljünk a padban vagy hogy álljunk fel, amikor imádkozunk —, ha megőrizzük a régi hagyományt. Éspedig a reformátorok tanítása szerint mindig annyira és addig, ameddig nem kerülünk ellentétbe az Igével.

Megint csak az Ige az, amely se nem régi, se nem új, hanem állandóan ugyanaz. Mert Jézus Krisztus tegnap és ma és mindig ugyanaz, aki megadja a feleletet az új kérdésekre úgy, hogy beleépít minket a múltba, hogy továbbvigyük annak az értékeit a jövő felé.

Mikor ezt Jézus mind elmondja, megkérdezi a tanítványoktól: „Értitek ezeket?” A tanítványok bátran válaszolnak: „Értjük, Uram.”

Én nem merném ezt éppen ilyen határozottan kijelenteni. Inkább csak úgy merném mondani: próbálok érteni, Uram. Keresem a feleletet. Ennyi bátorság kell hogy legyen magunkban is, hogy így feleljünk e kérdésre: próbálok megérteni, Uram. És köszönjük meg az Istennek annyi értelmet, amennyit megad nekünk, és keressünk tovább. Tanulni tanítványokként, halálunkig tanulni, hogy megértsünk az Igéből annyit, amennyi szükséges ahhoz, hogy megmaradjunk az Istenhez való hűségben, megmaradjunk az Ő akaratának követésében. Amen.

Adventi prédikációk

Csiha Kálmán

Az Úr Jézus eljövele

Alapige: Máté 24,36–47

Bibliaolvasás: Ezékiel 3,16–21

Az adventi idő a Krisztus várása. Krisztus visszajövetelének a várása, annak a napnak a várása, amelyről azt mondta az Úr Jézus a felolvasott Igénkben, hogy azt a napot senki sem tudja, még az angyalok sem a mennyben, hanem egyedül csak az Atya. Az a nap olyan hirtelenül fog eljönni, mint amilyen váratlanul jött el az özönvíz. Etek, ittak, házasodtak. Mindenki a maga dolgával törődött. Mindenki a maga terveit kovácsolta, senki sem gondolt Istenre, és akkor hirtelen eljött az özönvíz. Mint az éjszakai tolvaj, olyan váratlanul fog eljönni az a nap, amelyet kiszámítani nem tudunk, amelyre berendezkedni nem tudunk, de amelyik nap mégis egész bizonyosan el fog jönni. Lehet, hogy sok-sok év múlva, talán száz, talán ezer év múlva, de lehet, hogy holnap este. Ezt a napot el nem kerülhetjük. Találkozni fogunk vele vagy itt e földön, vagy halálunk után, de ezzel a nappal egészen biztosan szembe kell néznünk előbb vagy utóbb.

Advent ennek a nagy napnak a várása. Annak a napnak a várása, amelyről ezt mondja Jézus: „Akkor ketten lesznek a mezőn, az egyik felvételik, a másik otthagytik.” Az egyik felvételik az üdvösségre, a másik otthagytik. Annak a napnak a várása tehát az advent, amikor két asszony közül az egyik bejut az örök életbe, a másik pedig végleg kimarad belőle. Annak a napnak a várása, amikor Isten igazsága nyilvánvalóvá lesz és az ő szeretete és kegyelme ismertté lesz. És amíg advent idején karácsonyra is készülünk, életünk sok karácsonyán át tündököl ennek a napnak az öröme: az Úr közel van, és mi várjuk őt, a nagy érkezőt, reá várakozunk. Készülünk az ő érkezésére, mert az Úr Jézus Krisztus az ajtó előtt áll és zörget.

Vajon miként kell készülnünk erre a napra?

Azt mondja mai alapigénkben Jézus: „Azért legyetek készen ti is.” Nagy dolog készen lenni. Nagy dolog készen lenni a halálra. A közeli elköltözésre, amiről biztosan tudjuk már, hogy egyre közelebb van. De el és fel kell készülni Isten meglátásának örömére.

Amikor erre a napra gondol, így ír Dsida Jenő, a fiatalon elhunyt erdélyi költő: „megtettem mindent, amit megtehettem, kinek tartoztam, mindnek megfizettem, elengedem mindenki tartozását, felejtse el arcom múló földi mását...” Ő így készült el. Reményik Sándor pedig így ír erről a napról: „...valami furcsa összehangolódás, valami ritka rend, széthúzó erők erős egyensúlya és mély belső bizonyosság idebent. Bizonyosság arról, hogy élni jó, szenvedni elkerülhetetlen, szeretni tisztán megistenülés.” És halálát várva így fejezi be versét: „bent csend, Isten hozott” Így is szép elkészülni. Pál apostol is elkészült a halálra, amikor Rómában a halálos ítéletét várta: „Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végezetre el-tétetett nékem az igazság koronája, melyet megad nékem az Úr ama napon, az igaz Bíró” (2Tim 4,7–8).

Milyen szép így elkészülni! Mennyi nyugalom és bizonyosság, mennyi békeség és lelki megnyugvás, mennyi belső csend és életerő árad ezekből a szavakból. Amikor az Úr Jézus azt mondja nekünk: „azért legyetek készen ti is”, akkor itt többről van szó, mint az utolsó elmenetelünkre való készüléstről, mivel a követelmény az, hogy úgy éljünk már most, úgy éljük le egész földi életünket, hogy a visszatérő Úr Jézus bármikor, akár ma este is, mindenben rendben találjon.

Ez a mai alkalom egy kicsit számbavétel. Próbáljuk meg számba venni a saját életünket. Mi lenne, ha az Úr Jézus ma éjjel visszajönné? Vajon készen találna-e? Vajon

elolvastunk-e mindent a Bibliából, amit el kellett olvasnunk? Megharcoltuk-e a lelkünkben mindazt a harcot, amit meg kellett harcolnunk? Vajon valóban az övéinek találálna-e bennünket? Vajon Krisztus-várók vagyunk-e? Van valaki a környezetünkben, akit megbántottunk és nem engeszteltünk meg? Van valaki, akin segíteni kellett volna, és akin nem segítettünk? Vajon ha hirtelen visszajönne az Úr Jézus, vagy ha nekünk kellene még ma hozzá mennünk, nem lenne-e sok hiányosságunk?

Hogyan várjuk Jézust? „Legyetek készen” — int az élet Ura mai alapigénkben. Ez a két szó arra serkent, hogy számba vegyük életünket. A bűnbánat arra való, hogy elkészüljünk és felkészüljünk a számadásra. Mintha ez lenne az utolsó napunk. Bocsásunk meg mindenkinek, és kérjünk bocsánatot mindenkitől, mert készületlenül nem lehet ezt a napot kellőképpen fogadni.

Hogyan várjuk a nagy érkezőt, az eljövendő mennyei Királyt? Ő másodszer azt tanácsolja: „Vigyázzatok!” A Szentírás eredeti szövegében ez így hangzik: „Örkődjete!” Ez a vigyázás azt az őrséget jelenti, melyet a katona akkor teljesít, amikor szolgálatban van. A többiek a fedezékben vagy a kaszárnyában tartózkodnak, de az őr olyan helyen áll, ahol veszélyes lennie. Reá van bízva azoknak az élete, akik felett őrködik. Ha egy pillanatra elalszik, ha éppen akkor jön az ellenség és lemészárolja az egész csapatot, akkor ő a hibás.

És most nyissuk fel Ezékiel próféta könyvét. Így int az Ige: „Embernek fia, őrállónak adtalak én téged Izráel házának, hogy ha szót hallasz számból, intsd meg őket az én nevemben” (Ez 3,17). Isten parancsa így szól az őrállóhoz: „Fújd meg a kürtöt! Intsd meg a népet! Ha hajlott az intésre, megmentette lelkét” (Ez 33,3.5). Ha az őr fújta a kürtöt, és a nép nem kelt fel, mert nem hajlott az intésre, akkor a nép saját bűne miatt veszett el, de az őrálló megmentette lelkét. Ha az őrálló látja a fegyvert jönni s nem fújja meg a trombitát, és a nép így nem kap intést, és ha eljön a fegyver s utolér közülük valamely lelkét, ez a maga vétke miatt esett el, de az Úr annak véréát az őrálló kezéből kéri el (Ez 33,6).

Ezért úgy várjuk Jézust, mint az őrségen álló katona, akinek meg kell fűjnia a trombitát, mert mi az Isten népe vagyunk. Bűnösök vagyunk, megromlottak és nyomorultak vagyunk, naponként megbántjuk Istent és embertársainkat, naponként beszélünk a lelkünket, de mi mégis Isten népe vagyunk, ezért nekünk vigyáznunk kell egymásra, ezért nekünk szeretnünk kell egymást, és ezért mindig meg kell szólaltatnunk az intő kürtöt.

Ha a felebarátom életében ott van a nagy ellenség: a bűn, akkor szelíden meg kell intenünk és őszintén beszélnünk kell vele, akkor imádkozni kell vele és érette, akkor a szeretet kezével vissza kell vonnunk a szakadék széléről, és segítenünk kell, hogy ki meneküljön a gyűlölet sötétjéből, az istentelenség ösvényéből. A reánk bízott lelkekre azért kell vigyáznunk, mert az elveszett véréát Isten a mi kezünkből kívánja meg. Egy-másra bízott minket Isten. Nekünk vigyázva, önmagunkra és egymásra vigyázva kell várnunk mennyei Urunkat.

Ma azt is meg kell vizsgálnunk, hogy tudunk-e igazán vigyázni egymásra? Megszólítottuk-e már a reánk bízottakat: szüleinket, gyermekeinket, barátainkat, munkatársainkat: vigyázzatok!? Beszéltünk-e nekik Istenről és Jézusról, a Megváltóról, a Szabadítóról? Figyelmeztettük-e őket arra, hogy rossz úton járnak, hogy ez az út a veszedelembé visz? Vigyázz, testvérem, mert így el fogsz züllni, tönkre fogsz menni! Mind a családod, mind az egészséged komoly veszélyben van! Vigyázz! Állj meg! Vagy udvariaskodtunk, kedvesen mosolyogtunk, és hagytuk, hogy a másíknak közben halálosan megbetegedjék a lelke és teljesen tönkremenjen az élete?

„Vigyázzatok” — mondja Jézus —, mert nem tudjátok, hogy mely órában jön el a ti Uratok és számadást kér nemcsak tőled, hanem arról is, aki melletted él, és akit reád bízott Isten.

A harmadik gondolat, amelyet az Ige nyomatékosít, ez: „várjuk őt, mint az a hűséges szolgáló, akit gondviselővé tón az Ura az ő háza népén, hogy a maga idejében adjon azoknak eledelt”.

Vigyáznunk kell az Isten háza népére! Isten háza népéhez tartozunk mi magunk is. Ennek része az otthonod, a családotd, szeretteid, az iskolád, a gyárad, a munkahelyed, és része a mi templomunk és a mi gyülekezetünk, Isten háza népéhez tartozik az egész lakott föld. Isten háza népe körében minket is gondviselővé tett, vagyis arra teremtett, hogy felelős őrállók legyünk mindnyájan. Nem panaszkodó és zúgolódó emberré teremtett, akik szakadatlanul zúgolódnak a keresztek miatt, hanem gondviselővé, őrállóvá tett, hogy egymás gondját és baját, keresztyét és bánatát megértsük és hordozzuk, hogy imádkozunk egymásért és segítsük egymást.

Hordoztad-e már valakinek a gondját és baját, bűjät és bánatát? Mert ha igen, akkor rólad is szó van a mai Igében, de hogyha le szereted rázni a mások gondját, és hogyha csak magaddal törödsz, akkor ma nincs rólad szó, akkor kívül maradtál Isten Igéjének és szeretetének körén, akkor kívül állsz Isten őrállóinak gyülekezetén. Jézus azért tesz gondviselővé bennünket, hogy mint hűséges gondviselők kiadjuk a házban levőknek a maga idejében az eledelt.

Mindenkire rábízott Isten valami eledelt, amit ki kell hogy adjon a házban lévőknek, a reá bízottaknak. Tudjuk, hogy ez nem példázat. Itt elsősorban testi eledelről van szó. Isten ránk bízta a testi eledelt is, mert az evangélium nem a levegőben úszó megközelíthetetlen felhő, hanem az evangélium tanítása a földön jár és bizony testileg is segítenünk kell egymáson. De ez az Ige lelki értelemben is igaz, Isten reánk bízta az Ige lelki eledelét, hogy kiösszuk azt egymásnak. Nemcsak a szülőkre bízta az Úr, hogy kiösszák a szeretet mindennapi eledelét a gyermekeknek, hanem Isten a gyermekekre is rábízta azt a szolgálatot, hogy a szülőknek kiösszák a viszontszeretet mindennapi adagját.

Isten nemcsak a szülőkre bízta, hogy imádkozzanak a gyermekekért, és hogy a lelkipásztor imádkozzék a gyülekezetért, hanem a gyermekeknek is imádkozniuk kell a szülőkért, és a gyülekezetnek is könyörögnie kell a lelkipásztorért. Csak így lehetünk egymás gondviselői. Nem helyes az, hogy az egyik mindig csak kapjon és a másik mindig csak adjon, mert Isten mindnyájunkat gondviselővé tett. Hisz nincs nagyobb öröm annál, hogy adhatunk, hogy valakit megvigasztalhatunk, hogy valakit Istenhez vezethetünk, hogy ebben a nehéz és szomorú életben valakit boldoggá tehetünk.

Igénk szerint Isten gondviselővé tett bennünket. Az ő háza népét bízta ránk, hogy mi igazán szeressük annak minden tagját és idejében kiadjuk eledelüket. Ezen is hangsúly van az Igében: idejében kell kiadni az eledelt. Nem szabad az eledelt későn kiadni. Halottak napján mennyi virág van a temetőben és a virágok mennyi szeretetről és mennyi szép megemlékezésről tanúskodnak. De azok, akik most virágot vittek a sírokra, vajon mindig idejében kiadták-e a szeretet eledelét azoknak, akiknek a sírjára most virágot helyeztek? Vajon nem úgy vagyunk-e sokszor, hogy későn, amikor már eliramlott az élet, csak akkor adjuk ki az eledelt? Míg fiatalok vagyunk, nem tudjuk megbecsülni szüleinket és nem tudjuk eléggé szeretni és boldoggá tenni egymást. S így amikor már eliramlott az élet, talán csak akkor adjuk ki a szeretet porcióját azok számára, akiket öreg életükben szeretnünk és ápolnunk kellett volna. A sírnál már késő a bánat. Pedig úgy kellene, hogy idejében kiadjuk az eledelt szeretteink számára. Addig, amíg mellettünk vannak, amíg együtt tudnak örvendezni velünk, amíg örülni tudnak szeretetünknek. Ne hagyd későre a szeretet eledelének kiadását. Add ki addig, amíg lehet, amíg van kinek, amíg annak ideje van. Sokszor jönnek hozzánk fájdalmas családi bajokkal és gondokkal, szeretetlen gyermekekről panaszkodnak, és amikor elbeszélgetünk velük a tovatűnt időkről, kiderül, hogy bizony a gyermekük nem járt soha vallásórára, nem tanult meg imádkozni, nem ébredt hitre, mert idejében ők mint szülők nem adták ki számukra a hit, remény és szeretet eledelét. Most talán már késő, és így üres marad lelkük egy egész életre.

Várjuk epekedve Jézust, életünk megváltóját, és közben legyünk egymás gondviselői, mint akiknek a szívébe és a kezére adta az igazi eledelt, az ő szeretetét és megbocsátását, az ő szeretetteljes, életre vezető tanítását, az ő értünk áldozott életét, és mindezt reánk bízta, hogy mi ajándékait idejében adjuk ki egymásnak, hogy így örködjünk egymás felett. Ezért ha látjuk, hogy van egy éhező lélek, van egy bánatos

szív, van egy megingott, összetört élet, akkor álljunk melléje és adjuk ki az eledelt idejében, hogy közülünk egy is el ne vesszen. Milyen szép és milyen csodálatos lenne, ha mi így élnénk! Mennyi teher és mennyi bűn terhel bennünket, mert nem így élünk. Elsősorban a lelkipásztorokat terheli a felelősség, mert a lelkipásztorok kellene hogy igazán örök legyenek. Ők kellene hogy vigyék az Ige kenyerét. Ők kellene hogy észrevegyenek minden bánatos szívet, minden szomorú életet, minden lelki sebesültet. Sajnos nem tesszük ezt! Csak mentegetőzni tudunk, hogy nagy a gyülekezet, hogy képtelenek vagyunk mindenkit megismerni és azonnal észrevenni a lelki sebesülteket. De mindenik lelkipásztor mellett ott vannak a presbiterek, akik templomba járnak, akik úrvacsorát vesznek, akik könnyebben észrevehetnék a könnyező szemeket, a sajgó lelkeket, a fájó szíveket. Isten minket gondviselőket arra hív és készítet, hogy adjuk ki idejében az eledelt, a jó szót és a megbocsátás balzsamát szeretteinknek és álljunk mellettük mint őr. Álljunk mellettük hidegben, éjszaka, jégverésben és viharban, úgy, mint az őrségben álló katona, hogy el ne vesszen senki sem Isten háza népe közül.

Így várjuk Jézust, így várjuk azt a napot, amelyet senki sem tud, de amelyik bizonytalannal eljön, amelyikben az egyik felvételük és a másik otthagyták. Isten bocsássa meg a mi sok rossz gondviselésünket, és segítsen nekünk, hogy jó gondviselők lehessünk és legyünk. Őt váró igaz és tiszta szívű örök. Ámen.

Kováts László

Vesszőszál — virágszál

Alapige: Ézsaiás 11,1

Bibliailvasás: 2Korinthus 10,1–14

Vesszőszálnak és virágszálnak nevezi Ézsaiás próféta a mai Igénkben az eljövendő Jézust. Jó elnevezés. Talál reá, mert valóban vesszőszál és virágszál lett, amikor eljött.

Jó és szükséges nekünk is, hogy Jézusunkat egyfelől vesszőszálnak tekintsük, aki megsújthatja a bűnöst és megtöri a bűnt, de aki nem marad vesszőszálnak, hanem felnő és erős fa lesz belőle, akihez a hívő bátran támaszkodhatik. De szükséges, hogy másfelől virágszálnak tekintsük, aki gyönyörűséget szerez minden hívőnek, aki ránéz. Virágszálnak, aki Isten jó illatát terjeszti e világban, s aki gyümölcsöt terem az őt követő hívő keresztyének számára. Nekünk sokkal könnyebb, mint Ézsaiásnak. Neki Isten kijelentette, hogy milyen lesz Jézus, de ő maga nem látta meg az eljövendőt; mi az evangéliumból látjuk, hogy ő valóban vesszőszálunk és virágszálunk. Kinn a természetben most tél van, néma, mozdulatlan tél. A fákban a vesszők mintha halottak lennének, virág nincs sehol. De ez a vesszőszál, illetve virágszál, akiről beszélünk: él, virul és dolgozik, gyönyörűséget és boldogságot ad mindazoknak, akik ránéznek. Különös gyönyörűséget szerez most a karácsony küszöbén, amikor ajtónkon kopogtat és be akar jönni hozzánk, hogy pont a mi vesszőszálunk és virágszálunk legyen.

I.

Ha Ézsaiás vesszőszálnak látja és nevezi Jézust, bizonyos, hogy Isten adta őt vesszőszálnak. A vessző sújtóló, büntető eszköz az ember kezében, leggyakrabban a szülő kezében. De egyúttal nevelő eszköz is; azért veri meg a szülő a gyermekét, hogy gyarlóságából kimentse, hogy többé ne kövesse el ugyanazt a hibát. E gondolat szerint Jézus is olyan vessző Isten kezében, aki által Isten megsújítja a bűnös embert. E gondolat eléggé idegen tőlünk, mert nem vagyunk hozzászokva, hogy Jézust vesszőnek tartjuk, és hogy féljünk tőle. Inkább barátunk, pásztornak, orvosnak tekintjük, aki simogat és jót ad. Nem baj ez, mert ő valóban jó, nagyon jó, bízhatunk benne. Mindamellert azonban meg kell látnunk benne a vesszőt is. Az evangélium sokat beszél arról, hogy Jézus nem alkuszik meg a bűnnel, hogy nem békül meg vele soha, hanem

reásújt. A bűn pedig a bűnös emberben él, a sújtólást ez is érzi, ennek fáj, ennek keserű, de valóban gyógyító orvosság.

Vesszőszál volt Krisztus Izrael népe számára. Ézsaiás nagyon jól látja, hogy Izraelnek szüksége van a vesszőre. Prófétilását azzal kezdi, hogy „az ökor ismeri gazdáját és a számár az ő urának jászlát: Izrael nem ismeri, az én népem nem ügyel reá! Ó, gonosz nemzetiség, hamissággal megterhelhetett nép, gonosz mag, nemtelen fiak! Elhagyták az Urat, megutálták Izrael Szentjét, és elfordultak tőle”. Így beszél a próféta, s ezzel a való helyzetet írja le. S ha így áll a helyzet, hogylene kéne a vessző az Isten kezébe, hogy az engedetlen Izraelre rásújtson, felébressze őket és visszatértse magához. Ézsaiás tisztában volt vele, hogy ő maga is vessző s a többi próféta is vessző Isten kezében. Kemény beszédekkel ostorozták a bűnös népet. De azt is tudja, hogy az eljövendő Krisztus még hatásosabb vessző lesz: jobban megsújt, de utána jobban meg is gyógyít. S ez így is lett. Gonosz és parázna nemzetiségnek (Mt 16,4) dorgálta népét; azt mondta, hogy Jeruzsálem megöli a prófétákat és megkövezi azokat, akik hozzá küldettek, ezért „pusztán hagyatik néktek a ti házatok”, azaz kivessztek, kipusztultok házaikból. Azt is megmondta, hogy aki nem igyekszik idejében bemenni a szoros kapun, azaz nem tér Istenhez, a külső sötétségre vettetik, ahol lesz sírás és fogcsikorgatás. Azt is, hogy „távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre”. Ezek elég kemény szavak, melyek megcsapkodták Izráelt, mint az ostor. Haragudtak is miatta nagyon sokan. De aki nem haragudott, az így gondolkozott: jól teszi, ha ostoroz, megérdemlem vagy megérdemeljük sújtólását; az ugyanakkor meghallotta a másik szavát is, azt a szót, amely orvosság, gyógyír a megtérő ember számára: „Az embernek Fia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett.”

Ézsaiás próféta óta a világ sokat változott. Tudomány, műveltség, technika annyit fejlődött, az emberek mindennapi élete annyit változott, hogy ha egy akkor élt ember idekerülne, nem hinné el, hogy ez ugyanaz a világ, amelyben ő élt egykor. Csak egy nem változott. Mi sem ismerjük az Urat, és nem ügyelünk rá, éppen úgy, mint egykor Izrael. Mennyi mindent teszünk, ami azt mutatja, hogy elhagytuk az Urat, éppen úgy, mint Izrael, megutáltuk Izrael Szentjét és elfordultunk tőle. Ezt szájunkkal tagadjuk, de cselekedeteinkkel igazoljuk, és legjobban Isten maga látja, hogy így van. Ha pedig így van, akkor bizony nem maradhat így, mert így belepusztulunk romlott hitetlenségünkbe. Ezért Jézus, az Egyszülött Fiú vessző ellenünk is. Nekünk is szól, hogy „jaj néktek, képmutató írástudók és farizeusok, mert hasonlatosak vagytok a meszelt sírokhoz, amelyek kívül szépeknek tetszenek, belül pedig holtak csontjaival és minden undoksággal rakvák. Éppen így ti is, kívülről igazaknak látszotok ugyan az ember előtt, de belül rakva vagytok képmutatással és törvénytelenességgel” (Mt 23,27–28). De ha a vessző alatt megdőbbenünk, megbánjuk, amit tettünk és mások kívánunk lenni, akkor következik utána az orvosság, amely a vessző által okozott sebet begyógyítja, félelmünket elveszi és reménységgel tölti el: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltetek, és én megnyugosztalak titeket.” A vessző is, az orvosság is maga Jézus Krisztus.

II.

A vessző az embernek nem tetszik, még akkor sem, ha megérdemli. Sőt éppen az ilyenek zúgolódnak a legjobban ellene. Ez az oka, hogy Jézust annyian gyűlölték, annyi rosszat mondtak róla, bántották és megölték. Ha ez Jézussal így van, mennyivel inkább így van a tanítványaival, szolgálóival, a lelkipásztorokkal. „Nem föllebbvaló a tanítvány a tanítónál, sem a szolgáló az ő uránál” (Mt 10,24) — mondja Jézus. Vannak reformátusok, akik jóformán sohasem hallgatják az igehirdetést. Ha azonban egyszer mégiscsak meghallják valahogy, mondjuk egy temetésen, akkor azt szeretnék, hogy a lelkipásztor a levegőbe beszéljen, ne mondjon semmit, vagy olyant mondjon, ami tetszik nekik. De ez nem így történik, mert a lelkipásztor az Igét, Krisztust hirdeti, Krisztus pedig a bűnösnek vessző. Ilyenkor eltölti őket a harag az Ige hirdetője ellen, szidalmazza, szeretnék tűzre tenni. Mit csináljunk? Ezt is el kell hogy vállaljuk, mert

nem tehetjük, hogy a gyarlóságot elfedezzük, hogy simogassunk ott, ahol Jézus Krisztus vessző akar lenni.

De ne felejtsük el, hogy az a vesszőszál, amiről Ézsaiás próféta beszél, nem az ellenség kezében vessző, hanem az édes Atya kezében az. Jézus mikor sújt, nem azért sújt, hogy tönkretegyjen, hanem hogy megtérítsen, meggyógyítsen és megtartsen. „Nem azért küldötte Isten az ő Fiát a világra, hogy kárhoztassa a világot, hanem hogy megtartassék a világ általa.” Ha ezt tudjuk, akkor nem olyan fájdalmas a vessző sújtolása. Aki ezt tudja, nem haragszik, ha Jézus bűnei miatt dorgálja: nem haragszik az Ige hirdetőjére sem, amiért Jézus dorgáló szavait hirdeti. Inkább köszönettel fogadja, hálás érte, mert megérti, hogy az a célja, ami a szülőnek a vesszővel, hogy gyermekét kimentse bűnéből. Bizony Ézsaiás nemhiába beszélt és nem valótlanságot mondott. Jézus Krisztus sokszor vesszővé változik a bűnös ember számára. E vessző alatt a megátalkodottak haragosan, bosszankodva zúgolódnak és átkozódnak; de a valóban hívek a zsoltárróval így szólhatnak: „A te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem” (Zsolt 23,4).

De tudnunk kell, hogy Jézus nem olyan vesszőszál, aki vesszőszál marad. Ézsaiás 53. része azt mondja, hogy „felnőtt, mint egy vesszőszál”. Felnő, és hatalmas, erős szálfá lesz belőle, akihez követői támaszkodhatnak, és ha hozzá támaszkodnak, nem csalódnak benne: erős támasz, aki az élet minden körülményei és változásai között biztosan megtart. Hozzá támaszkodtak a tanítványok, az apostolok, a reformátorok — s mindazok, akik érette nagy munkát végeztek. S hozzá támaszkodtak, erejéből erőt nyertek, erősek voltak, éltek, még a halálban is éltek. Hozzá támaszkodtak az egyszerű, kicsi hívők: a beteg betegségében, a fájdalmas szívű szomorúságában, az özvegy elhagyatottságában, az árva árvaságában, a szegény szükségai között. És aki hozzá támaszkodott, senki sem csalódott benne, erő és segítség volt mindenki számára. Szükségünk van nekünk is rá, hogy meglássuk benne a fáva növvő vesszőszálat és hozzá támaszkodjunk mi is. Mit jelent hozzá támaszkodni? Bízni benne, tenni, amit kíván, az örömet elmondani, a fájdalmat elpanaszolni neki. És várni, mindig-mindig várni a segítségét. És ha a régiek nemhiába támaszkodtak hozzá, ha nem csalódtak benne, mi sem csalódunk, bizonytal nem fogunk csalódni benne. A segítség bár néha késik, de bizonytal megérkezik.

III.

Ézsaiás másodszor virágszálnak mondja Jézust. Nem ismeretlen ez a kifejezés számunkra, amikor halljuk, Jézusra mint kisgyermekre gondolunk. Más kisgyermeket is szoktak virágszálnak nevezni. De nagy különbség van más kisgyermek és Jézus között. Más virágszál-gyermekben csak a szülők és a testvérek vagy legfennebb a rokonok és az ismerősök gyönyörködnek. Jézusban ég és föld gyönyörködik: fenn az angyalok, alant a világ hívő népe. Földön jártakor csak azok gyönyörködhetnek benne, akik látták: a pásztorok, a napkeleti bölcsek, a tudományát csodáló doktorok a templomban, az Igéjét hallgató, segítségét élvező férfi és női követői. Ma gyönyörködhetnek benne mind a hívők, bárhol éljenek is e világon. És gyönyörködnek is. Mi is gyönyörködünk benne. Milyen gyönyörűség várni őt, készülni jövetelére, s milyen gyönyörűségünk lesz, amikor megérkezik, amikor felzendül a karácsonyi ének. Nincs az az ékes-szép virág: tulipán, rózsza, szegfű, almafavirág, amelyben úgy lehetne gyönyörködni, mint benne.

Gyönyörködünk benne, mert égen és földön a legékesebb, a legszebb virágszál. Miben áll szépsége? Nem külső megjelenési formájában. Külsőleg mi szépség volna benne? Mit lehet gyönyörködni egy rongyokba burkolt, jászolban fekvő csecsemőben; vagy egy mezítlábas vándorprófétában, akinek fejét sincs hova lehajtania; vagy a keresztben levő véres halottban? Bizony, ha külsőleg nézzük, azt kell mondanunk, amit Ézsaiás próféta egy másik helyen mond róla, hogy utált és az emberektől elhagyatott. De gyönyörűséges, ha azt a szépséget nézzük, ami benne van. Hogy jövetelével megszűnnek győzelmei a bűnnek, nem sújt a törvény átka, hogy mérge-férge a pokolnak megromolnak s nem árthatnak többé. Gyönyörűséges, ha azt látjuk benne, hogy bár

Istennél vala, bár Isten vala, megalázta magát, engedelmes lett a keresztfának haláláig, hogy minket visszavezessen Atyánkhoz, hogy a tékozló fiakat megint Isten fiaivá tegye. Hogyne gyönyörködnék hát benne, ez ékes, szép és jó virágszálaban?

Gyönyörködünk benne, mert Isten jó illatát árasztó virágszál. Pál apostol azt írja, hogy Krisztus jó illata vagyunk. Nos, ha Pál Krisztus jó illata, akkor Krisztus Isten jó illata. A jóság, a tisztaság, a szeretet, az új élet az az illat, amelyet áraszt. Mindezt senki részéről nem lehet úgy érezni, mint Krisztus részéről. Mindezt senkitől úgy megtanulni nem lehet, mint Krisztustól. Mindezt senki úgy nem gyakorolhatja, nem áraszthatja tovább, mint aki maga is Krisztusba oltatott, mint aki maga is Krisztusból táplálkozó virágszál.

Gyönyörködünk benne, mert nem olyan virág, amely elnyílik s aztán vége van, elmúlik, hanem olyan virág, aki gyümölcsöt terem. Amikor mi a virágra nézünk, már a gyümölcsöt is látjuk, nem is csak egy gyümölcsöt, hanem sokat: a bűnbocsánatot, a hitet és az örök életet. Nem magának teremte e gyümölcsöt, miként a virág sem önmagának terem. Ő maga lehull, a megmaradó gyümölcs viszont hasznos az embereknek, akik mellette, körülötte vannak. Jézus is lehullott, akármilyen ékes virág volt is, a kereszten a halálba hullott. De megmaradtak a halálával szerzett gyümölcsök, amelyek minket táplálnak, gazdagítanak és megtartanak.

Íme az a virágszál, amelyet Ézsaiás próféta látott, s akit mi hirdetünk, de akit hirdetni fognak mindaddig, amíg csak ember lesz a világon.

Származik egy vesszőszál, egy virágszál nevededik — mondja Ézsaiás a mai Igében. Mi nézzük a vesszőszálat is, a virágszálat is, s virágzó vesszőszálnak látjuk. Féltünk tőle, megdöbbenünk sújtolása alatt, de gyönyörködünk, örvendünk is benne. Bizonyosak vagyunk benne, hogy nem csak azokat a sebeinket orvosolja meg, amelyek az ő sújtása nyomán keletkeznek, hanem az összes sebeinket.

Nekünk csak azt kell megkérdeznünk, hogy e virágzó vesszőszál honnan nő ki, honnan származik. Az Ige erre a kérdésre is felel, s azt mondja, hogy Isai törzsockéből. Isai ember volt, tehát emberi gyökérből. Az Isten Fia emberi gyökeret keresett magának, emberré lett, hozzánk hasonlóvá lett, hogy szükségünket jobban megismerje, hogy jobban tudjon segíteni rajtunk. Mennyivel jobban szeretjük, gyönyörködünk benne, dicsérjük és csodáljuk őt, ha tudjuk ezt.

Ennek a vesszőszálnak, illetve virágszálnak a fogadására készülünk adventben. Várjuk és fogadjuk. Nem haragszunk rá, ha ránk sújt, inkább hozzá térünk, hogy ezután ne kelljen sújtania. Hogy ezután ne vessző, hanem csak virágszál legyen számunkra. Hogy nekünk illatozzon, nekünk teremjen. Hogy mi neki illatozzunk és teremjünk mennyei Atyánk egyre nagyobb dicsőségére. Ámen.

Kozma Zsolt

A mélységből...

Alapige: Zsoltárok 130,1–8

Bibliaolvasás: Róma 8,18–25

Ez a zsoltár nem bír meg semmilyen műfaji betaglalást: panaszzsoltár is, bűnbánati is, de ezeknél több. Hisz az élet mélységeiben nem költők vagyunk és nem irodalmárok, hanem szenvedő emberek, és kizúdul belőlünk a panasz, a bűnbánat, de a reménység is.

Ha a felolvasott nyolc verset együtt és felülről nézzük, jól kivehető ezek haladásványa: a mélységből fakad fel a kiáltás, és megérkezik a boldog bizonyosságig. Mint ha az imádkozás, az éneklés közben jutna el a zsoltáros a felismerésre: bizonyára Isten megszabadít minden szenvedéstől és bűntől. S bár nem innen kapta elnevezését, úgy érezzük, hogy e nyolc vers nyolc grádics, amelyet meg kell járnia minden embernek.

Hogyan halad ezeken a grádicsokon a zsoltáros a mélységből a magasság felé, a bűnbánattól a megbocsátásig, az advent grádicsain a karácsony felé?

I.

A mélységből kiált. A költői kifejezés mögött feneketlen örvény van, talán a föld alatti ósvíz, amely körülölel mindent, s aki ide kerül, azt átölelik a hullámok, s az ember tehetetlennek érzi magát. Csak ennyit tudunk erről a zsoltárosról, pedig kíváncsiak vagyunk, mi történt vele: ellenségei vették körül, gyógyíthatatlan beteg, elvesztette szeretteit, lehetetlenné tették a közösségben? Nem tudjuk. Talán azért nem vall erről, mert azt akarja, hogy ne csak egy-egy szenvedő ember, de minden szenvedő ember ismerje fel magát ebben a zsoltárban és szenvedését azonosítsa az övével.

A mai ember először kifelé vádaskodik, átkozódik, hibáztatja a sorsot, a körülményeket, a történelmi kort, a véletlent. Ebbe aztán belefárad s maga felé fordul: belső önmarcangolással kérdezi, hogy hol tévesztette el az életét, ügyetlennek érzi magát, mert valamit nem jól tett. Elkezd a „mi lett volna, ha...” önmagával folytatott párbeszédet, s nem ér a végére sohasem. Ez a zsoltáros nem emberi segítséget keres, nem nyúl saját hónalja alá, hogy önmagát kiemelje a mélységből, hanem az Úrhoz kiált. Kik ma ezek az Úrhoz kiáltók? Persze az imádkozók, akik utolsó lehetőségként naponként többször is ostromolják azt az eget, amelyből csak egy tenyérrnyit látnak. Ez az adventi imádkozó gyülekezet. De nem csak ők. Az Úrhoz kiáltók azok is, akik templomról templomra, lelkigondozótól lelkigondozóig járnak, azok is, akik nem csak érdekeséget keresve és nem csak tankönyvként, hanem a szabadító Ige reményében naponként többször is felnyitják a Bibliát. S mindig ezzel a kimondott vagy kimondatlan kéréssel teszik: hallgasd meg az én szómat!

II.

Aki a nyomorúságban el tud fordulni a környezetétől és saját magától is, aki szembenéz Istennel és hozzá kiált, annak el kell jutnia a felismerésig: nem arról van szó, hogy hibát követtem el, hogy tévedtem, hanem bűnös vagyok. A szenvedő ember nemcsak szenvedését, de bűnét is Isten elé viszi. S ahogyan a nyomorúságot sem nevezi meg, úgy azt sem mondja el, hogy mi volt a bűne, s ezt is talán azért teszi, hogy minden bűnös minden bűnében azonosíthassa magát a zsoltárossal.

Valaki azt mondta ennek a zsoltárnak a magyarázatakor, hogy mi úgy vagyunk a bűnnel és a bűnbocsánattal, mint az az ember, aki a regénynek csak a végét olvassa el s a „jó vég” ismeretében nem érdekli az egész mű cselekménye. Pedig valójában csak annak fog jelenteni valamit a bűnbocsánat, aki már megjárta a bűnnek, főleg pedig a bűnbánatnak ezt az adventi mélységét is.

Tudjuk, hogy a Szentírás szemléletében a bűnt és a szenvedést nem lehet egymástól elválasztani; ez az egyetlen nagy nyomorúság ama gonosz, amely minden ember életében jelen van. De mi mégis másképpen viszonyulunk a bűnhöz és másképpen a szenvedéshez. A zsoltáros itt először nem a szenvedéstől való szabadulását kéri, hanem bizonyosságot tesz arról, hogy Istennél van a bocsánat. Nehezen tudunk eljutni ideig, addig, hogy először kérjük a bűnbocsánatot s utána a szabadítást. Pedig a Miatyánkban is a sorrend ez: bocsásd meg vétkeinket, s csak ez után: szabadíts meg a gonosztól.

A 3. és 4. versben ez az ellentét áll előttünk: a bűn számontartása és a bűn megbocsátása. A zsoltáros tudja, hogy Isten igazságos, azaz a bűnt számon tartja. De csak ennyi? Nem, ő bízik abban, hogy igazságosságán túl Isten — kegyelmes. Ki vagyunk szolgáltatók Istennek, de az igazságos bírón túl a kegyelmes Isten kezében vagyunk.

A bűnbocsánattal Isten maga elé állítja az embert. Ez az Isten előtt való állásunk az istenfélelem. Isten azért, azzal a céllal adja a bűnbocsánatot, hogy az ember eljusson az istenfélelemre, s ez az Isten szerint berendezett keresztyén élet, mely nem remegés és nem bizonytalanság, hanem új életforma.

III.

A bűnök-szenvedésnek és a bűnbocsátnak a megtapasztalása után a zsolttáros várakozásáról és bizalmáról tesz vallást. És itt mutat fel a többitől eltérő sajátosságot ez a zsolttár. Főleg két vonatkozásban.

Azért is, mert a várakozást és bizalmat, azaz a hitet nem a szenvedés nagysága, nem a bűn mélységbe taszító ereje kelti fel benne. Nem arról van szó, hogy olyan mélyre jutott, hogy most már jönnie kell valami jobbnak és most már Isten biztosan megszabadítja, hanem arról, hogy a bűnbocsátó Isten juttatja el a remélő várakozásra és bizalomra. Ő gerjeszti a hitet. Igaz, hogy erre a felismerésre a bűnben-szenvedésben jut el, de nem a bűn és nem a szenvedés vezet a hitig, hanem a bűnbocsátnat, pontosabban az, hogy a bűnbocsátó Istennel áll szemben. Igaz, hogy mi, Istennek újszövetségi népe a megbocsátó Jézus Krisztus előtt állunk, de ahhoz, hogy hit ébredjen bennünk, ezt hirdetni és meghallani kell, többször is, annyiszor, ahányszor vétkezünk. De egyedi ez a zsolttár abban is, hogy szerzője akkor szólal meg és mondja el, hogy vár és bízik, amikor életének mélysége még nem múlt el. Nem úgy, mint pl. a 40. zsolttárban, ahol a megszabadult ember dicséri Istent, hanem a megbocsátott, de még szenvedő ember mondja el azt, hogy vár és bízik. Ez a mi karácsony előtti várakozásunk: Jézus Krisztus eljött és bűnbocsátnat hozott, de vissza-visszatérő bűneinkben várjuk, hogy erről bizonyosságunk legyen és többé ne vétkezzünk.

Hogyan viseli el a szenvedést? Úgy, hogy bízik Isten ígéretében, hogy Isten ígéretéből él s ez tartja meg a szenvedések legnagyobb mélységeiben is. A segítség késhet, de nem marad el. Ennek a bizonyosságát szemlélteti az éjszakai örök várakozása. A hasonlat nemcsak arra utal, hogy az örök sóvárogva várják a reggelt, hanem arra is, hogy amilyen bizonyos, hogy az éjszakát nappal váltja fel, olyan bizonyos az is, hogy a szabadítás eljön. Elgondolni is rettenetes, hogy hányan mondtak le magukról, törtek össze végleg, vagy éppen életüknek vetettek véget, mert a reggelnek, a szabadulásnak ez a bizonyossága hiányzott életükből!

IV.

Az utolsó két versben érkezik el a zsolttáros a remélt csúcsra. Csak remélt csúcs ez, mert a szenvedéstől a szabadulásig nem valóságosan, hanem csak a hitben jut el. De a hitben olyan megtapasztalt magasság ez, amelyen már lehet beszélni a kegyelemről és a szabadításról. A kegyelem Isten lehajló és bűnbocsátó akarata és érzése, a szabadítás az ő tette.

Feltűnő azonban az, hogy bizonyágtétele végén a zsolttáros elfordul önmagától, és Izráel népe, az egész közösség felé fordul: bízzál, Izráel, az Úrban... meg is szabadítja Izráelt. A személyességtől eljut az egyetemességig. A bűnt, a szenvedést személyesen tapasztaljuk meg, vannak pillanatok, amikor nem is tudjuk, nem is akarjuk, nem is merjük a mélységet másokkal megosztani. De ez a zsolttár úgy végződik, hogy az író saját bizalmát közkinccsé teszi. Mintha ezt mondaná: én tudom, hogy Isten bűnbocsátó, bízom benne és várom a szabadítást, de te, Izráel, te sem tehetsz semmi mást. Van Izráelnek is bűne, van neki is nyomorúsága, a történeti zsolttárok mindkettőt ciklikus megismétlődésben le is írják. De van bűnbocsátnat is, és van szabadulás: ezért, Izráel, ne szűnj meg bízni a kegyelmes Úristenben. Ámen.

Lengyel Lóránt

A Bárány „kompetenciája”!

Alapige: Jelenések 5,1–9

Bibliaolvasás: Filippi 2,5–11

E textusból élénk táruroló kép sehogy sem illik bele valóságos világunkba vagy abba a képbe, amit esténként a TV képernyője tár elénk a világról. A mennyei trónterem, a

hét pecséttel lezárt titokzatos könyv, az oroszán, akiről kiderül hogy bárány, aki előtt leborulnak a trónteremben lévők és dicsőítő éneket énekelnek — mind-mind olyan képek, melyekkel első hallásra úgy vagyunk, mint amikor a színházban szétnyílik a függöny és a kulisszák és fényhatások közepette valószerűtlen, meseszerű kép tárul elénk, de a cselekmény során beleéljük magunkat, és amit látunk, hallunk, az magával ragad. Persze mint minden hasonlat, ez is sántít, mert a mai igezszakaszunkban nem kulisszákról és nem fényhatásról van szó, mivel ezek a képek egyéni életünk és az egész világ jövődjé számára döntő tartalmat hordoznak. Ezért ne zavarjon minket, hogy azt, amit a Látó látott, szimbolikus képekben tárja elénk. Mert mindaz, amit lát és amit a jövődre vonatkoztat, beletartozik adventi várakozásunkba és reménységünkbe.

I.

A látomás középpontjában az áll, aki a királyi székben ül, aki a történelem ura. A Látó figyelmünket most a királyi székben ülő kezében tartott könyvre irányítja. Ez a könyv az egész teremtett világ sorsát, jövődjét, végső kifejlését tartalmazza, úgy, ahogy azt Isten eltervezte. Hatalmas, mindent átfogó kozmikus program, ezért nem csoda, hogy ez a könyv belül és hátul is teleírt tekercs. Fontos tudnunk, hogy létezik ez a könyv! A világtörténelem és az egyháztörténelem nem véletlenszerűen, nem sorszerűen halad az ismeretlenségből az ismeretlenségbe. A világ és az egyház történelme Isten terve és akarata szerint alakul, úgy, miként ebben a könyvben megírta.

Mit jelent a hét pecsét e könyvön?

A mindennapi szóhasználatunkba innen került át az a szólásmondás, hogy „hétpecsétes titok”. A hét pecsét itt most azt jelenti, hogy Isten terve számunkra el van rejtve: titok.

A hét pecsét a korabeli római jogszokás szerint az írásbafoglaltak hitelességét igazolja, ugyanis a testamentum valódiságát hét tanú hét pecsétje igazolta.

A könyv lepecsételésének motívuma ótestamentumi eredetű (Dán 12,9). Az Újtestamentum többlete a pecsétek felbontására vonatkozik, ami végső soron Isten tervének és akaratainak valóra váltását és végrehajtását jelenti.

Ez a hét pecséttel lezárt titok, vagyis Isten hiteles végakarata és világprogramja akkor válik izgalmassá, amikor felvetődik az a kérdés, hogy ki volna méltó arra, hogy a hét pecsétjét felbontsa és a könyvet felnyissa. Ez a kifejezés textusunk kulcsfogalma, mely az ötödik részben négyszer fordul elő. Kicsoda méltó arra, hogy Isten akarata szerint felismerje és végrehajtsa ezt a világprogramot?

Jól figyeljük meg: az erős angyal nagy szóval kiáltott kérdése nem így hangzik: kinek van kedve hozzá, hogy ezt a világprogramot végrehajtsa? Az emberiség történelmében mindig voltak és lesznek önjelöltek, akik saját tervüket isteninek vélték és vélik, s akik történelemformáló tervüket valóra akarták és akarják váltani. Hogy ez hova vezetett, arra elég példát találunk a 20. században, de így volt a római császárság idején is. Amikor ez a könyv íródott, Domitianus volt a császár, aki magát istennek képzelte és állította. Így kezdte rendeleteit: „Az úr, a mi istenünk parancsolja...” Efészusban császártemplomot építtetett. A többszörös életnagyságú képe előtt térdet kellett hajtani és tömjénfüsttel kellett tisztelni. Az udvari költők pedig így énekeltek róla: méltó vagy, uram...

A felolvasott textusunk szerint az elhangzott kérdésre kozmikus méretű csend a válasz. A mennyben, a földön és a föld alatt egyetlen teremtmény sem méltó arra, hogy Isten világméretű történelmi tervét végrehajtsa.

Es itt következik ennek a mennyei látomásnak nagyon földi és mélyen emberi mozzanata: a Látó sírva fakad. Nem azért sír, mert olyan titokzatos és félelmetes a könyv tartalma, hanem azért sír, mert senki sem méltó arra, hogy a világ sorsát és irányítását kezébe vegye. Sírásával ez a mennyei látomás egészen emberközébe kerül. Sírása az emberiség ezerszeres reménységét és ezerszeres csalódását, valamint örök várakozását juttatja kifejezésre. Ezek a könnyek adventi könnyek! A világ Megváltójának eljövetele után vágyakozó könnyek.

A beállott világméretű csend és némaság, a Látó sírása azonban csak háttére a mai Igénk erőteljes vigasztalásának és Krisztusról szóló hatalmas bizonyágtételének. Ebben a vigasztalásban és bizonyágtételben benne van mai textusunk kulcsfogalmának indoklása, tudniillik az, hogy kicsoda és miért méltó a könyv átvételére és Isten végső akarátának végrehajtására. A következőkben erre a hármassal indoklásra összpontosítjuk figyelmünket.

Az oroszán, a Dávid fia, a megígért Messiás először azért méltó, mert győzött. Másodsor azért méltó, mert ő a megöletett Bárány. Harmadsor azért méltó, mert megváltott, mert vérével fizetett váltságdíjat Istennek és gyűjtött új népet Isten minden nemzetségéből.

1. A világ kilátástalan sorsa miatt a helyettünk is sírót megvigasztaló szavak így hangzanak: „Ne sírj, mert ímé, győzött a Júda nemzetségéből való oroszán, Dávid gyökere, hogy felnyissa a könyvet és felbontsa annak pecsétjét. Az oroszán szimbolikus képe az élő erő megtestesítője. E kifejezést 1Móz 49,8–10 alapján egyrészt Júda törzsére, másrészt az eljövendő Messiásra vonatkoztatták. A Messiás hatalmas, erős, mint az ellenállhatatlan oroszán, akinek királysága soha el nem múlik, aki győz! Erre a hatalomra, erőre és győzelemre utal az ótestamentumi messiásváradalom másik jelzője, a „Dávid gyökere” is (Ézs 11,1–10; Jel 22,16)! A Dávid fia ismert fogalom az Ótestamentum messiásváradalmában. Jézus jeruzsálemi bevonulásakor is erre történik utalás: „Hozsánna a Dávid fiának.” Azért „ne sírj”, mert ez az oroszán, a Dávid gyökere eljött és győzött, tehát van, aki átvegye a könyvet és felnyissa annak pecsétjeit. Van, aki kezébe vegye a világ sorsát és végrehajtsa Isten végső akarátát. Így a Látó adventi könnyei megvigasztalt könnyek. Ehhez a vigasztaláshoz hozzátartozik az az ígéret is, hogy „Isten eltöröl minden könnyet” (7,17 és 21,4). Ne sírj, mert eljött a Júda nemzetségéből való oroszán és győzött. Eljött a megígért Messiás és győzött: ott van Isten királyi székében (Jel 3,21). Ott ül „Isten jobbján”.

2. És itt jön a trónterem-látomás legnagyobb meglepetése: Ez az oroszán, aki győzött, az a Bárány, aki megöletett! „És láték egy bárányt állani, mint egy megölettet.” Ez meglepő, döbbenetes és váratlan fordulat, éppen úgy, mint az a tény, hogy a megígért Messiás az idők teljességében úgy jön el, hogy istállóban születik, jászolbölcsőben nyugszik, de a pásztorok leborulnak előtte és a napkeleti bölcsek hódolnak előtte. Ez a Messiás alázatosan, számárháton vonul be Jeruzsálembe, de a gyermekek felismerik benne Dávidnak azt a fiát, aki keresztre feszítve hal meg, de harmadnap feltámad. És ezzel győz! Augustinus megfogalmazása szerint: Victor quia victima — győz, mert áldozat! Ezt a győzelmet bizonyítja az a tény is, hogy a „megöletett” nem halott, hanem él, hogy feltámadt, felment a mennybe, ott ül Istennek jobbján, és ott áll most a királyi széken. A Bárány képe a Jelenések könyvében 28-szor fordul elő és a megdicsőült Krisztus szimbóluma. De azt, hogy ez a szimbólum mit jelent, azt a Bárány jelzői mutatják meg.

A Bárány első jelzője ez: „megöletett”, így ártatlan halála által válik méltóvá Isten színe előtt, hogy a könyvet átvegye és pecsétjeit felbontsa, miként halálával vált méltóvá arra, hogy Istennél értünk közbejárjon.

Másodsor: „hétszarvú”. Az Ótestamentumban a szarv a hatalom jelképe (Dán 8,3). A hetes szám viszont a teljességet jelenti. Jézus Krisztus az a Bárány, aki elveszi a világ bűneit (Jn 1,29; Ézs 53,7). Az alázatos, az engedelmes, az áldozati bárány, aki értettünk megöletett, de aki feltámadott, felmagasztaltatott, akinek adatott minden hatalom, aki győzött, aki ott ül Istennek, a mindenható Atyának jobbján, ahonnan eljön ítélni eleveneket és holtakat.

Harmadsor: „hétszemű” — tehát nemcsak mindenható és teljhatalmú, hanem mindent látó, mindent tudó, még nyomorúságunkat is teljes egészében ismerő Úr. A hetes szám itt is a teljesség képe.

A Bárány alázatos volta és kereszthalálig tartó engedelmissége, mellyel győz, és amellyel Isten színe előtt méltóvá vált a könyv átvételére és pecsétjeinek felbontására, nem „passzív rezisztencia”. Itt sokkal mélyebb és összetettebb tényről van szó. A Jézus hatalma más, mint a római császárok, a magukat isteneknek képzelő domitianu-

sok hatalma. Krisztus nem igázza le az embereket, hanem áldozati halálának pásztori közbenjárásával nyeri meg őket. A római császárok, a domitianusok erőszakkal hajtják uralmuk alá a népeket. Jézus szeretettel és önmaga feláldozásával nyeri meg őket. Domitianus és a domitianusfélék szabad embereket igáznak le és vetnek hatalmuk alá. Jézus Krisztus a bűn rabszolgaságába jutottakat szabadítja meg. És itt érkezünk el méltó voltának harmadik és végső indoklásához.

3. Jézus „méltó”, mert megváltott vére által. Úgy vált meg a bűn rabságából, hogy váltságdíjat fizet értünk, tulajdon vérét, saját életét adja cserébe. A Bárány méltó voltának végső indoklása és megalapozása már a mennyei trónteremben lévő dicsőítő énekében csendül fel, miután a Bárány már „eljött és elvevő a könyvet”. „Méltó vagy, hogy elvedd a könyvet és megnyisd annak pecségeit” — hangzik a magasztalás.

Jézus méltó, mert megöletett és győzött (victor quia victima); méltó, mert megváltott a bűn rabságából és kimentett a Gonosz hatalmából, méltó, mert vérével fizetett váltságdíjat, mert vérével mosott meg bűneinktől, mentett meg az ítélettől és a kárhozattól.

Engedelmisségéért, áldozatáért Isten felmagasztalta őt, olyan nevet adott neki, melyre minden térd meghajol. A Filippi levél gyönyörű himnusza (2,5—11) ide hallatszik át.

Ez a világalalom meglepő és egészen új módja. Jézus úgy uralkodik, hogy szolgál. Nem áldozatot követel, hanem önmagát áldozza fel. Nem vérét veszi az engedetleneknek, hanem tulajdon vérét ontja értük. Ez az adventi érkező, aki itt „jön”, nem váltságdíjat követel, hanem váltságdíjat fizet.

Ezekben van méltó voltának végső indoklása.

Az emberiség történelmének fordulópontján, az idők teljességében, a történelmi adventben úgy jött el, hogy magára vette bűneinket és meghalt értünk. Akkor azért jött, hogy megmenten. Azóta azért jön istentiszteleti alkalmakkor az igehirdetésben és a sákramentumokban, hogy közösséget teremtsen, hogy szívünkben lakozást vegyen, hogy szüntelenül megújítsa a vele való közösséget, hogy megmenten, hogy beteljesítse a szívek adventjét. A világtörténelem és az egyháztörténelem döntő és végső fordulópontján, a végső idők adventjében azért fog eljönni, hogy megítélje az élőket és a holtakat. A Jelenések könyve 6. része a pecsétek felbontásával Isten ítéletének sorát indítja el. Bár az egész elhibázott világtörténelem és egyháztörténelem megítéléséről van is szó, mégis Isten végső tervének célja nem a pusztítás, hanem az, hogy bennünket az ítélettől megmenten és az ítéletből kimentsen, hogy kárhozatra ne jussunk (Jn 3,18).

Láttuk a Bárány méltó voltának gazdag indoklását. Befejezőképpen azt kell kérdeznünk: mit jelent ez egészen gyakorlatilag számunkra? A „méltó” kifejezés eredeti jelentése tulajdonképpen ez: „a mérleg lebillent serpenyőjét felemelni”. Ez arra utal, hogy valaki „képes” az igazság kibillent mérlegét egyensúlyba hozni, vagyis átvitt értelemben véve képes igazságot tenni, sőt megigazítani. A Bárány méltó volta illetékeségét (kompetenciáját) fejezi ki. Ez a kifejezés megközelíti az eredeti görög szó értelmét. Kompetens az, aki illetékes, jogos és feljogosított személy, hivatott és minőségileg hozzáértő szakember. Mai Igénk biznyságtétele szerint a Bárány kompetenciája azt jelenti, hogy Isten végső világtörténelmi tervének kivitelezése és végrehajtása jó kezekben van. Annak a kezében van, aki egykor azért jött, hogy ártatlan halálával és vérével megváltson, megmenten és Isten országának tagjaivá tegyen.

A Bárány kompetenciája azt jelenti, hogy egyedül ő ismeri Isten akaratát. A Bárány kompetenciája onnan származik, hogy ő tulajdon testében már átszenvedte mindazokat a szenvedéseket és ítéleteket, melyek a hét pecsét felbontása után következnek. És mindezeket értem és helyettem szenvedte el. Bizonyosak lehetünk afelől, hogy ő a kereszten értünk is helytállt. Bár nem tudjuk, hogy ama utolsó napon mi jön, de azt tudjuk, hogy ki jön.

Ezért teljes hittel és teljes bizalommal mondhatjuk mi is a Jelenések könyvének végső és örök adventi fohászkodását: „Bizony jövel Uram Jézus” (Jel 22,20). Ámen.

Advent

Alapige: Máté 24,45—51

Bibliaolvasás: Lukács 12,35—46

Az advent az az idő, amely Jézus Krisztus hármaskörének eljövételére emlékeztet, annak a Jézus Krisztusnak az eljövételére, aki itt volt, itt van és itt lesz mindörökké.

Jézus eljött e világba, miként a próféták réges-rég megjövendölték. Emberré lélelt menyei seregek ünnepelték. Az emberek vágyakoztak a Messiás után. A betlehemi kisdéd megszületése Isten kegyelmi korszakának kezdete lett. Ez volt Jézus első eljövetele: testben.

De ma is napról napra eljön az övéihez. Igéje és Lelke által betölti szívünket, lelünköt és újjászüli gondolkodásunkat. Jézus ma is eljön az övéihez, akik őt szeretik s akik megtartják parancsolatait. Ezeket fogja az én Atyám szeretni — mondja Jézus —, s mi ott lakozunk nála a mennyekben. Itt állok az ajtó előtt — figyelmeztet Jézus — és zörgetek. Ez Jézus második eljövetele: a szívbe.

Es végül, harmadszor, eljön az egekből, hogy ítéljen eleveneket és holtakat. Ez az ő harmadik eljövetele: az ítéletre.

Már a legrégebbi idők óta ezeket jelentik az adventi vasárnapok a keresztyén egyházban. Miként a gyermekek várják ezekben a hetekben Jézust, a betlehemi gyermeket, úgy várjuk mi ma az egyház és a szívünk ajtaján zörgető Megváltót és az idők végén visszatérő hatalmas ítélő bírót.

Megkapóak alapigénk szavai. Mindenik mint megannyi harangütés belezúgja lelkünkbe Jézus harmadik eljövételének, harmadik adventjének figyelmeztetéseit.

Jézus eljön, ő maga ígérte ezt.

És úgy jön, mint a tolvaj az éjszakában.

Ezért őrködjétek és álljatok a vártán.

Igen, Jézus érkezében van. Ő feltartóztatatlanul jön, és akkor elfakul minden földi ragyogás és ítélete végigzúg a világon, mint a tavaszi orkán, végighömpölyög, mint a tüzes láva, és elpusztít mindent és mindenkit, aki és ami nem neki és nem vele szolgál Isten dicsőségére.

És úgy jön el, mint a tolvaj az éjszakában. Amikor nem is várod, akkor jön, és kinyújtja feléd a kezét, ha látja, hogy igaz bűnbánatban felismerted bűneidet és bocsánatot kérve leroskadsz Isten királyi trónusa előtt. Amikor nem is várod, tüzes pallossal áll meg előtted, s az Isten haragját árasztja fejedre, ha többet jelent számodra a világ bálványozása, mint az ő golgotai keresztye. Ezért vigyázzatok, mert nem tudjátok, hogy melyik órában jön el az Úr. Ez az a mély és megszívlelendő igazság, amely egyaránt szól mind a tévelygő gyülekezetekhez, mind a tévelygő szívekhez. Mert tévelygés az, ha úgy akarunk igaz keresztyének lenni, hogy az Úr Jézus harmadik, és pedig ítéletre való visszajövetelét eltévesztjük szemünk elől, ha kizárjuk őt szívünkéből, ha nem emeljük fel fejünket bűneinkből és bánatainkból, ha nem ujjongunk fel Krisztus visszajövetelének örömhírére. Jézus érkezében van. Ezért ne féljétek, szenvedő lelkek, és ne remegjétek e nehéz világ felfordulása közepette sem, mert ha Jézus eljön az ő dicsőségében, akkor a mi szenvedésünket örömmé változtatja. Ha az Újszövetség utolsó lapján olvasható „Bizony jövel Uram Jézus” kérése elnémulna ajkunkon, ezerszer jaj lenne nekünk. Ezerszer jaj lenne nekünk, ha elfelejtenénk a mi Urunk szívhez szóló figyelmeztetését: vigyázzatok és imádkozzatok, vigyázzatok és legyetek készek.

Ha az Úr ítéletre való visszajövetele késne is, ha az Úr visszajövetelének napja késne is, de a te utolsó napod bizony nagyon közel lehet. Mert a te utolsó földi napod halálad napja, és közülünk senkinek sincs a homlokára írva, hogy melyik nap kéri vissza az Úr a lelkünket. Ahogy utolsó óráidban talál téged az Úr, éppen olyannak fog találni az ítélet napján is. Minden egyes élet vége a világ végének miniatűr mása. Halálunk órájában az ész sugara elveszti fényét, a lélek minden fénye kilobban, mint a

hulló csillag, a vér hullámai még utoljára fölbuzognak a lázas ereken, és haláltusánk utolsó nyögése belefulladás menthetetlenségünk szomorúságába, de amikor azt hiszed, hogy minden elveszett, akkor felragyog előttünk diadalmasan a Krisztus keresztye, mely vigasztalást és szabadulást nyújt számunkra. Jézus Krisztus eljön hozzánk halálunk órájában, és a vigasztalás és a megváltás balzsamát nyújtja felénk. Vigyázatok mindnyájan, keresztyén hívők, mert ha még sejtenénk is, hogy közelebbről eljön éretünk halálunk órájában mennyei Urunk, még akkor is váratlan lenne számunkra megérkezése.

Vigyázzunk különösen ma, amikor megbomlottak körülöttünk a tiszta és igaz élet falai, amikor — egyfelől — az istentelenek csúfondároskodnak velünk, amikor — másfelől — a legkülönbözőbb szekták támadásai ostromolnak bennünket. Azok, akik kagagnak az istenfélők imádságain, azok, akik magukat már e földi életben tökéletes angyaloknak képzelik, azok még nem tudják igazán azt, hogy Isten haragszik, és hogy bűneink miatt az Úr kemény ítélete vár reánk. Azok, akik nem vigyáznak a hit világgosságával lelkekre és üdvösségükre, akik a hit erejével nem gátolják meg azt, hogy a bűn behatoljon a lelkükbe, azok még nem ismerik igazán Isten szentségét és szeretetét. A körülöttünk lévő világ elbizakodott, a technika eredményeire alapozva önmegváltásra gondol. Az önmegváltásról álmodó lelkek tévelyegnek, mert ez a hiedelmük a megváltó Jézus Krisztus tagadása.

Vigyázzunk és ne engedjük, hogy a világ hitetlen és elbizakodott eszmeáramlatai és vallásos tévelygése megátorítsanak bennünket. Imádkozunk azért, hogy az Úr Igéje és Szentelke által védelmezzen meg bennünket ezekről a kísértésektől. Csak mennyei Atyánk végtelen jósága és szeretete tud megvédeni bennünket az igaz úton. Csak akkor tudunk megszabadulni a kísértések csapdájából, ha imádkozunk és erősen megragadjuk az Úr hatalmas segítő kezét.

De vajon vigyázzunk-e? De vajon imádkozunk-e?

Ha most hazatérve a templomból azt mondanák neked, hogy nem éred meg az új esztendő, de még a karácsonyt sem, mit szólnál hozzá? Hogyan fogadnád ezt a hírt? Egy bizonyos: ebben az esetben nem lennél közömbös az Úr visszajöveteléről való evangélium iránt. Meg vagyok győződve afelől, hogy ebben az esetben újra elővennéd porosodó Bibliádat, és újraolvasnád az Úr beszédét, térdre hullnál az Úr színe előtt, éjjel-nappal vigyáznál hitedre és lelkedre, szeretetedre és szívedre. És azokra, akiket rád bízott az Úr, úgy vigyáznál, mint a szemed fényére, úgy őrködnél hitük és üdvösségük fölött, mint aki biztonnal tudod, hogy számot kell adnod majd az utolsó ítéletben a szent Istennek a reád bízott drága kincsről (2Tim 1,14). Sőt, felkeresnéd ellenségedet is, kinyújtánád feléje testvéri kezed, biztosítánád őt megbocsátásodról, kérnéd bocsánatát, hisz valamennyien abból élünk, hogy az Úr megbocsátja bűneinket, elfedezi álnokságainkat, hogy a Krisztus Jézusért kegyelemmel és irgalommal koronázz meg minket. Ezzel a hittel és reménységgel kell folytatnunk életünket mindaddig, amíg utolsó dobban a szívünk. Milyen jó lenne, ha szívünk utolsó dobbanása előtt ajkunkra tudnánk venni Pál apostol hitvallását: Futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam. Milyen áldott lenne, ha ebben a bizonyosságban tudnánk eltölteni a még hátralévő napjainkat. Az Úr közel.

Bár neked, testvérem, még csak egy biztos napod, még csak egy biztos órád sincs, mégis gőgös elbizakodottsággal úgy élsz, mint az a gonosz szolgáló, aki így szólt az ő lelkében: „Halogatja még az én Uram a hazajövetelt” — és csekély tartozásáért szorongatja szolgatársát, miközben neki kifizethetetlen adósságát engedte el örökre a kegyelmes Úr. Vajon komolyan át tudjuk-e élni e gonosz elbizakodottság veszedelmét, melytől szeretetével meg akar őrizni bennünket az Úr? E gonosz elbizakodottságnak két veszedelme van: az egyik a szeretetlenség, a másik az elvilágiasodás. Imádkozunk azért, hogy ez az adventi idő legyen a komoly önvizsgálat csendes ideje, amikor testünkben, lelkünkben megtisztulva, szívünkben meleg szeretettel várjuk és fogadjuk újra a szívünk ajtaján zörgető Megváltónkat.

Mert gondoljátok csak el, miként kívánhatjuk azt, hogy olyan szívbe térjen be, hogy olyan szívben vegyen lakozást és találjon meleg otthonra megváltó Urunk, mely

teljesen telve van világi kívánságokkal és sóvárgásokkal, mely teljesen telve van szeretetlenséggel, egymás iránti féktelen gyűlölettel és irigységgel. Miként civódhatunk mi egymás között és miként kelthetünk újabb és újabb feszültséggócokat akkor, amikor a békeesség Fejedelme jön, amikor a békeesség Fejedelme azért jön, hogy megbékéltesen bennünket a háborgó szent Istennel, hogy megbocsássa bűneinket, hogy megvigasztaljon és megáldjon bennünket.

Az adventi idő jó alkalom a magunkba szállásra. Ismerjük meg bűneinket, és vegyük észre, hogy nem lehet igaz élet az, amelyik hamis úrnak szolgál. Ismerjük meg lelkünk mélyén igazán önmagunkat, és vegyük észre, hogy valamennyien olyan szárnyaszegett madár vagyunk, mely önerejéből nem képes átrepülni a kísértések tengerét, a bűnök óceánját. Szentlélek ajándékaként ismerjük fel komolyan azt, hogy képtelenek vagyunk az önmegváltásra, mert olyan szabadítóra van szükségünk, aki minden teremtménynél hatalmasabb, aki egy személyben igaz ember és igaz Isten is. Ez a szabadító Jézus Krisztus, a betlehemi gyermek, aki újra elindult szent egyháza felé, minden egyes szolgálója és szolgálóleánya felé, hogy boldog és békés karácsonyt ünnepelhesünk, hogy szífvünk utolsó dobbanásának pillanatában velünk lehessen a halál révén. Boldogok azok, akiket a mi Urunk érkezésekor munkában talál. Ámen.

Walter Peter

Franciaország, Strasbourg

A kevés erő ereje

Alapige: Jelenések 3,7—13

Bibliaviasítás: Zsoltárok 130,1—8

Újra eljött az az idő, amikor a postásoknak mindkét keze tele van. Karácsonyi és újesztendei levelek röpködnek ide-oda, és szállnak messzi tengerek és hegyek fölött. Még azok az emberek is, akik évek óta nem látták egymást, ebben az időben minden esztendőben üzenetet váltanak. Örövendünk, ha a legkülönbözőbb országokból ilyen leveleket kapunk, és gondolatban már előre sóhajtozunk azon levéladósságok miatt, melyek újra terhelni fognak bennünket.

Már az első keresztyének idejében is találkoznak olyan levelekkel, melyek egyik gyülekezetből a másik gyülekezetbe vándoroltak. De ezek a levelek nem magánlevelek, hanem többé-kevésbé lelki tartalmú hivatalos írások voltak. A Biblia utolsó könyvében, mely az első század végén, tehát mintegy 1900 évvel ezelőtt íródott, hét olyan levelet találunk, melyeket az öreg János apostol Kis-Ázsia különböző gyülekezeteihez intézett.

Ezekben az üzenetekben mindenik gyülekezethez dicséretet, feddést és utasításokat szól.

Az a levél, amelyet most felolvastam, a hét közül az az egyetlen üzenet, mely nem tartalmaz feddést. Ez a levél egy olyan gyenge gyülekezetnek szól, melynek bátorításra van szüksége. Ez a bátorítás így hangzik: „Ímé, hamar eljövök.” Ezért választottuk alapigénket adventi textusul. Adventi emberekként tudnunk kell: az első és a második advent között élünk: Az Úr hamar eljön.

Az apostol üzenetének minden egyes szavát meg kell hallanunk, hogy az advent áltáda eljusson hozzánk. Ebben az üzenetben a gyülekezet gyengeségéről, de ezen túl a hit erejéről és szent vágyakozásról van szó.

I.

„Kevés erőd van” — mondja az Úr a gyülekezetének. Mi magunk is valamiképpen nem kevés erővel rendelkező emberek vagyunk? Itt és most nem azokra az öreg emberekre gondolok, akik már felismerték azt, amit Keresztelő János önmagáról mondott: „nekem alá kell szállanom”! Nem csak a beteg emberekre gondolok, akikből olyan sok van mostanában: nem, mi valamennyien valamiképpen megfigyelhetjük, hogy em-

beri erőnk körül van határolva. Ezért, bár látjuk feladatainkat, melyeket el kéne végeznünk, mégis újból és újból arra kényszerülünk, hogy kiválasszuk a legsürgetőbbet, és így sok olyan munkánk marad el, melyet el kellett volna végeznünk.

„Kevés erőd van.”

Ez a megállapítás különösen lelki erőnkre vonatkozik: ha azon fáradozunk, hogy haladást érjünk el az önzetlenségben, a lelki tisztaságban és a jóságban, akkor becsületes önvizsgálatunk alkalmával újból és újból meg kell állapítanunk, hogy régi hibáink még mindig megvannak; igen, egy éjszaka álmatlan órái elégségesnek bizonyulnak annak leszögezésére, hogy embertársainkkal szemben kiállhatatlanok vagyunk.

„Kevés erőd van.”

Ez az Ige érvényes magára a keresztyén gyülekezetre is, annak minden egyes csoportjára és összefüvetelére is. Az aktív elemek az egyházban kisebbséget képeznek. A konfirmáltak évfolyamaiból mintegy tíz százalék marad hű Urához. Az egyház a nép egészében parányi kisebbség csupán. Franciaországban mi evangéliumi hitű keresztyének alig két százalékot teszünk ki, kevesebbet, mint a mohamedánok.

És a katolikus egyház is, mely számarányát tekintve más helyzetben van, fokozatosan felismeri, hogy országunkban szórványhelyzetben él. A belső franciaországi területeken számos katolikus családban a gyermekeket már nem keresztyénnek meg, sem keresztyén oktatásban nem részesítik őket, és a paphiány egyes vidékeken egészen katasztrofális. „Kevés erőd van” — a keresztyéneknek ez a közös felismerése mégis pozitív vonást tartalmaz. Ezt ismerte fel az apostol. Ugyanis az emberi gyengeség az a talaj lehet, ahol olyan erős hit növekedhetik fel, mely komolyan ragaszkodik Krisztushoz.

II.

Ezt, éppenséggel ezt dicséri az apostol a filadelfiai gyülekezetben: „Tudom a te dolgaidat.” És ezzel nem egy olyan gyülekezeti alkalomra gondol, mely sok pénzt eredményezett, sem egy olyan gyermekünnepélyre, mely alkalmával gyönyörű ajándékokat adnak, hanem kapcsolatosan így szól: „megtartottad az én beszédemet, és nem tagadtad meg az én nevemet”!

Az Úr figyelmét ugyanis arra irányítja, az Úr szeme előtt ugyanis annak van értéke, ha egy gyülekezet az élet kisebb vagy nagyobb döntései közepette megtartja az ő beszédét és nem tagadja meg az ő nevét.

Az egyház Ura boldog akkor, ha például ifjú emberek azt mondják: nyári táborozásunk programjában a reggeli áhítatot is előirányoztuk; ha a középkorú emberek megkeseredve nem fordulnak el azért a Bibliától, mert megállapították azt, hogy a világban sok igazságtalanság van. És ha felismerik azt, hogy a Szentírásban a hit „mégis” tiltakozása és lehetősége is feltalálható. Ha az idős emberek csalódásaik miatt nem fordulnak el Istentől, hanem ezt mondják: ha én téged bírlak, akkor nem kérdezek sem a menny, sem a föld felől.

Igen, éppen a kevés erővel rendelkező emberek tanulják meg jobban, hogy Istenhez hűek legyenek, mint azok, akiknek az életben minden sikerült. Mert a kevés erővel rendelkező emberek kerülnek ismételtlen abba az élethelyzetbe, ahol már semmi más módon nem tudnak segíteni magukon, hanem csak úgy, ha Istenhez kiáltanak: A mélységből kiáltok hozzá!

III.

És az életnek minden fájdalmas tapasztalatából az a szent vágyakozás születik, melynek nyomait alapigénken is feltaláljuk: „Íme, hamar eljövök, tartsd meg, ami nálad van, hogy semmi el ne vegye a te koronádat.”

Bizony, megnyílt egy kapu, melyet senki be nem zárhat: Jézus eljött és vissza fog jönni. Isten örök világa és a mi földi múlt világunk között a kapcsolatot helyreállította. Mert egészen más kilátások is vannak, mint a föld körül forgó sztratoszféra-laboratóriumok tapasztalatai. Mert ezek az égitestek is a mi múlt világunkhoz tartoznak.

De a mennyei Jeruzsálem, melyről a Jelenések könyvében szó van, az az örök öröm és az igazi béke helye.

És ha az egész világmindenségre, az egész „ökumenére” a kísértés órája eljön, miként az eredeti szövegben olvassuk, akkor a Krisztus gyülekezete tudja, hogy nincs távol az a nap, amikor a vőlegény elviszi a menyasszonyt; hogy nincs távol az a nap, amikor Krisztus a maga gyülekezetét hazaviszi a mennyei örömbe.

Bizony nyitott ajtót adott számunkra az Úr, melyet senki be nem zárhat: ez a gyülekezet adventi bizonyossága.

Ez az az ajtó, mely az Atyához, az örökkévalóságba vezet, amely a szomorúságból a békeségbe, a sötétségből a világosságba, az egyedüllétből az igazi közösségbe, a gyengeségből a teljességre vezet.

A mennyei Jeruzsálem és Isten ajándékai iránti és utáni vágyakozásban tudunk csak igazán élni és meghalni, miként egyik karácsonyi ének mondja:

Hol van az öröm helye?
Sehol máshol, csak ott,
ahol az angyalok együtt
énekelnek a szentekkel,
ahol a magas mennyei
csarnokokban zsoltárok zengenek. Ámen.

Fordította: Nagy László

Esketési beszéd

Bányai László

A házasság fundamentuma

Alapige: 1Korinthus 3,11

Színes álmok tündérképei mosolyognak most a lelketek mélyén, és egész bensőtök a boldogság ünnepi dalát zengi. Örökké viruló rózsakertnek, földi mennyországnak képzelitek most az életet. Mielőtt azonban a házasság napsugaras útján elindulnátok, hallgassátok meg a titeket szerető Isten hozzátok szóló üzenetét: „Mert más fundamentumot senki nem vethet azon kívül, amely vetetett, mely a Jézus Krisztus.”

A fundamentum szilárdsága, erőssége adja meg az épület biztonságát és maradandó voltát. Ugyanígy a házasságnak is fundamentuma van. Krisztus minden házasság egyetlen szilárd alapja. Krisztuson kívül nincs más alapunk, de ezen az alapon úgy épülhet és épül fel a házasság, hogy a család Isten egyháza lehet és lesz.

Eljövendő családi életeteket maradandó, örök alapra, Jézus Krisztusra építhetitek. Isten akaratát Jézus Krisztusban jelentette ki: akinek igaz szeretete a ti szeretetetek alapja és ereje. A házasság és a család békességének megvalósítása és szép rendjének a betöltése csak Krisztus tanításának alapján lehetséges. Aki Krisztusban van, az az Isten szeretetének részese. Bízatok Krisztus jelenlétében. Vele osszátok meg minden gondotokat. Rá mindenkor számíthattok. Egymás közti pereiteket is vigyétek elébe, mert megoldást ad azokra. Szenvédések és betegségetek idején hozzá imádkoztatok, mert meggyógyíthat és megerősíthet benneteket.

Ne feledjétek, hogy a házasságot, a családi közösséget Krisztus vezeti el léte értelméhez és céljához. A keresztyén házasság, így a ti házasságotok sem állhat fenn önmagában és önmagáért. Célja nem csupán két ember személyes boldogsága. Meggondolkoztatóan igaz Dietrich Bonhoeffernek unokahúga esküvőjére küldött prédikációja: „A házasság több, mint szerelmek egyesülése. Értékesebb és erősebb annál. Mert Isten szent rendelése az, hogy általa tartassunk fenn az idők végezetéig. Szerelmekben mindketten csak a mostani napjaitokat tekintitek fontosnak. De a házasság által a nemzedékek hosszú láncolatának váltatok láncszemévé, és ezt a házasságot Isten a maga dicsőségére és az ő országára való előkészületként rendelte. Szerelmekben csak saját boldogságotok mennyországát keressétek, de a házasság által Isten ebben a világban felelősséget osztott ki rátok. Szerelmek a ti személyes ügyetek, de a házasság már olyan személyetek feletti hivatás, amelyen keresztül Isten szeretne a mennyország valóságából valamit visszasugározni erre a földre.”

Krisztus a házasság és a család védelmezője. Isten háza népének mindig figyelnie kell igazi urára, Krisztusra. Ezért fontos, hogy mindennap időtök legyen az imádkozásra, a bibliaolvasásra, az elcsendesedésre. Sokszor előfordulhat, hogy elfáradtok az együtt járás útján; ilyenkor ő adhat csak nyugalmat és vigasztalást, békességet és győzelmet. Ha szeretetéhez és önzetlenségéhez nem tudtok felemelkedni, és ha kezetek elerőtlenednek a jó cselekvésben, ne szégyelljétek Uratoknak ezt őszintén megvallani. Legyetek meggyőződve arról, hogy Isten nem tévedett, midőn egymásnak adott titeket.

A házasságkötés az ember életében olyan, mint a születésnap. Vele valami egészen új kezdődik életetekben. Ez az új az egymáshoz való igazodás, az egymással való összeilleszkedés korszaka. A házasságban csak úgy és akkor lehet egységről beszélni, ha a házastársak egymás javára lemondanak önmagukról, önzésükről, és megtanulnak közösen élni, közösen gondolkodni és cselekedni. Szeressétek egymást testben és lélekben, hogy Isten szeretete a Szentlélek által örökre összekapcsolhasson benneteket.

Az igazi házasságban műlhatatlanul szükség van Krisztusra, az ő összeszerkesztő erejére. Az a jó, ha összeilleszkedések nem a ti erőfeszítésetek következménye, ha-

nem Szentlélek átfórmáló erejének eredménye. A házasság igazi egysége Isten különös kegyelméből lehetséges. A házasság olyan összeilleszkedés, amelyben a házastársak a változások egész során mennek át. Ez Jézus szeretetének az eredménye, és ez azért lehetséges, mert az ő titokzatosan munkálkodó ereje végzi a maga látható és láthatatlan munkáját. Krisztus hatalma közösségformáló erő.

A házasság fundamentuma: Krisztus, aki újjászüli és megtisztít, aki bűnbocsánatot és kegyelmet ad. Ahol ő van, ott rend van. Ahol ő van, ott minden egyenetlenség és háborúskodás megszűnik. Krisztus által lesznek a házasságban a család tagjai egymás számára az áldások csatornái.

Krisztus a házastársak nagy tanítómestere. Aki Krisztusra ügyel, aki neki enged, annak úgy kell járnia, amint ő járt. Amíg azon van a vita, hogy ki a családban a fő és ki az, aki rendelkezik, addig hiányzik a krisztusi lelkület. A férfi és nő igazi egységének fundamentuma a Krisztus szeretete. Tőle tanulhat a férfi gyöngédséget, a feleség illő engedelmisséget.

Ifjú testvéreim! Számatokra ez az óra felejthetetlen. Igen, mert nemsokára megfogjátok egymás kezét elmondani Isten és a gyülekezet színe előtt a házassági esküt, amely egy egész életre összeköt benneteket. Ettől az órától fogva egymás kezét többé soha el ne engedjétek. Igaz szeretettel és hangyaszorgalommal építsétek fel a házasság boldog és csodálatos épületét. Legyen az az épület a tisztaság és békesség otthona. Alapja, fundamentuma legyen maga az Úr Jézus Krisztus. Ámen.

Temetési beszédek

Czapfalvy József

Megértette küldetését

Alapige: Jób 10,12

Jób próféta könyvéből olvastam fel azokat a szavakat, amelyek megboldogult kedves testvérünk életével szoros összefüggésben állnak. Miként Jób próféta sok küzdésen keresztül vívta meg az élet nehéz harcát, úgy a mi kedves testvérünk is megismerte mindazokat a küzdelmeket, amelyeken mint embernek keresztül kellett mennie. De miként Jób megismerte a kegyelmes Isten gondviselését is, úgy a mi testvérünk is Jóbbal együtt vallotta: „életet és kegyelmet szerezteél számomra és a te gondviselésed őrizte az én lelketem”. Fejtsük ki e gazdag Ige gondolatait, hogy vigasztalást találjunk általa fájó szívünk számára.

I.

Ha van titok ebben a világban, akkor maga az élet a legnagyobb titok, a titkok titka. Legyen áldott az Isten, aki kijelentette magát a mi Urunk a Jézus Krisztusban és általa úgy ismertük meg az Istent, mint teremtő Atyánkat. Mi isteni eredetünk felől nem kételkedünk, sőt, mennyei származásunknak örvendezünk és hívő hittel az életért neki adunk naponként hálát.

Megebaldogult testvérünk is Istennek adott hálát az életéért. Azért az életért, amelyet Isten nemcsak adott, hanem minden idők és minden körülmények között őrzött is. Hálát adott hitvese életéért is, akit segítő társul Atyánk azért adott számára, hogy évtizedeken keresztül elvégezzék földi küldetésüket, hogy új életek születésénél eszközök legyenek az ő kezében. Így ha örült az életnek, szívéből fokozott hálaadás bomlott ki gyermekei életéért. Atyánk sok szorgalommal áldotta meg testvérünket. Szerezhetett volna magának nagyobb vagyont is, de ő olyan vagyona vágyott, amelyik mindennél értékesebb, gyermekáldásra vágyott! Négy leánya és két fia életéért sokszor adott hálát Istennek. Ezekért az életekért nemcsak hálát tudott adni, de tudott érettek dolgozni is. Növekvő gyermekeit nem adta volna oda községünk minden vagyonáért. Nagyon világos meglátása volt, amikor egy alkalommal így nyilatkozott: „Gyülekezetünknek nem palotákra, hanem gyermekekre van szüksége. Nagyon boldognak érzem magam, hogy hat gyermeket nevelhettem fel református magyar anyaszentegyházunknak.” Isten megboldogult testvérünk szívébe elhelyezte azt az érzést, amelyik a mi viszonyaink között megoldaná legfájóbb kérdésünket s megmentené gyülekezeteinket a kipusztulástól. Könyörögnünk most mindannyian az egek Urához új életekért, hogy megmeneküljünk az elnéptelenedés veszélyétől s itt ezen a földön biztos megmaradásunk és áldott szép és boldog jövőnk legyen.

II.

A kegyelem szorosan hozzátartozik az élethez. Az Isten kegyelme nélkül rettegve gondolnánk szent Urunkra a tőle való félelem miatt. A kegyelem eloszlátja félelmünket, s minket a Jézus Krisztuson keresztül néző Atyánk testi és lelki áldásának javai árasztanak el.

Kegyelem volt az egészsége, amelynek birtokában napról napra dolgozhatott, s munkája nyomán felküzdhette magát azok közé az iparosok közé, akik szaktudásukkal nagyban emelték községünk életszínvonalát. Kegyelem volt gondolkozása is, hogy több és nagyobb szaktudásra törekedett, hogy műhelye gépesítését is célul tűzte ki, s hogy az orcája verejtékével szerzett javakat nem tékozolta el, hanem az Atya közelében való életével egyre gyarapította azokat. Kegyelem volt az életben tanúsított magatartása is, hogy nem taszította el az embereket magától, hanem sokkal inkább vonzotta

azokat s így és ez által szerezte meg magának a szelíd, a csendes, az alázatos jelzőket. Szolgálatkészségét, szívélyességét, szavának megbízhatóságát széles körben ismerték. Ezért koporsója mellett így szólhatok: legyen áldott az Isten megboldogult testvérünk egészségéért, gondolkozásáért, életbeli magatartásáért, amelyek által életét sok szépségre vezette.

III.

Nem volna Atyánkról teljes a kép, ha a földi embernek csak a testi életét áldaná meg, ha gondviselése nem terjedne ki lelkünk világra is. De itt kell elmondanom azt, hogy ha valamiben érezzük Atyánk gondviselését, akkor ez főleg abban nyilatkozik meg, hogy a lelkünkre visel gondot. Ezért adta nekünk egyszülött Fiát, a Krisztust. Ha van szeretet és békesség a szívünkben, akkor azt ennek a gondviselésnek köszönhetjük. Megboldogult testvérünk Krisztusban hívő lelkét úgy gondviselte és pásztortolta édes Atyánk, hogy a szeretet sohasem hűlt ki szívében, hanem hitveséért, gyermekeiért, vejeiért, unokáiért, nem kevésbé magyar református egyházáért és minden felebarátjáért állandó izzásban volt. Ha megkísértette a Sátán, tudott bűnbánattal bocsánatért esedezni, s úgy gondviselte lelkét Atyánk, hogy a lelki élet sok szépsége bontakozott ki számára. Különösen kibontakozott az adás lelke. Tudott adni abból, amit Isten adott neki. Ez a nagy családú ember az adás gyönyörűsége által Isten dicsőségét szolgálta. A megépült új parókia asztalosmunkálatai hosszú évtizedeken keresztül hirdetni fogják, hogy megboldogult testvérünk időt, tudást és szeretetet szívesen áldozott egyházunk új otthonáért, amikor díjmentesen elkészítette az épület összes új asztalosmunkáit; templomunk nagy tölgyfa ablaka is hirdeti, hogy megboldogult testvérünk szívében élt a szeretet egyháza iránt, amikor díjmentesen, saját anyagából elkészítette ezt az ablakot s ezenfelül kijavította templomunkban mindazon károkat, amelyek az ő asztalos szaktudását igényelték. Legyen áldott az Isten, aki szent Fia, a Jézus Krisztus által így őrizte meg megboldogult testvérünk nemes lelkét.

A hűséges élettárs, a jó édesapa, a szerető szívű ember, egyháztag és presbiter visszaadta lelkét teremtő Urának. Mielőtt elbúcsúznánk tőle, engedjétek meg, kedves gyermekei, hogy emlékeztesselek benneteket arra a templomablakra, amelyet ő készített. Úgy építette azt az ablakot, hogy munkálatai alatt szüntelenül rátok gondolt. Amikor éppen itt a templom falai között javítgatott, levett kalappal, áhítatos érzésekkel imádkozva kérte Istent, hogy ne vonja meg gondviselését fiaitól és unokáitól. Amikor most búcsúztok, úgy búcsúzzatok, úgy azért a sok buzgó könyörgésért, amit éretteket mondott, egy életen keresztül legyetek hálásak annak az Istennek, aki egyedül tudja a ti életeteket is megőrizni és megáldani. Legyen áldott emléke. Legyen örökké áldott az Isten gondviselése minden ajándékáért. Amen.

Eduard Thurneysen

Ti is élni fogtok

Alapige: Máté 9,18—19.23—25

A hazaköltözött úgy áll az övéi szeme előtt, mint olyan gyermek, akiben sok örömmük telhetett volna. Gazdagon megáldott belső erővel, mindenekelőtt képzelőerővel és kedéllyel. Szülei szeretetének oltalma alatt, nőtestvérei kíséretében, minden belső adottságát napsugaras gyermekkorá során teljesen kifejleszthette volna. Ifjú életének fáján már jelentkeztek azok a virágok, amelyek a jövő gyümölcsöt ígérték. De a mi szemünk előtt csak e virágok maradtak meg. Hirtelen elvételétőlünk és átültetésétől ama másik országba. Azonban minden megrázkódtatás és szomorúság közepette övéi hálát adhatnak Istennek mindazért az örömért és ígéretért, amit e gyermek és testvér élete által számukra adatott. Igen — mondhatják álmélikodva övéi —, az utóbbi kínos napokon és éjszakákon látták előfakadni ez ifjú életből a belső érettséget és a

lelki erőt. Ez felejthetetlen marad számukra. Isten kezében odaát a fényességben ez teljességre juthat.

Ifjú testvérünk ezen a tavaszon konfirmált gyülekezetünkben. Aranymondásként Zofóniás próféta könyvéből a harmadik rész 17. versében levő Igét kapta: „Az Úr, a te Istened között van; erős ő, megtart; örül terajta örömmel, hallgat az ő szerelmében, énekléssel örvendez néked.” „Az Úr, a te Istened között van; erős ő, megtart” — ez az egyetlen bizonyos és erős vallomás, amit most joggal el akarunk mondani a mi ifjú testvérünkről és családjáról.

Gondolataink elkísérik ifjú testvérünket mennyei Atyánk világába, aki számunkra Jézus Krisztus által maradandó várost ígért és készített az ő mennyei országában. Ezt nem tudjuk elképzelni, azonban hihetjük, úgy, ahogy a Szentírás mondja: „Ez a Lélek bizonyoságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg. Mert azt tartom, hogy amiket most szenvedünk, nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, mely nekünk megjelentetik” (Róm 8,16—18). „Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg sem gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknek” (1Kor 2,9).

„Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől? Nyomorúság, vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy meztelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver-e?... Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem elkövetkezendők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm 8,35.38—39).

Mivel Krisztus „eltörölte a halált, világosságra hozta pedig az életet és halhatatlanságot az evangélium által” (2Tim 1,10).

„Mikor ezeket mondá nekik, ímé, egy főember eljövén leborula előtte, mondván: Az én leányom éppen most halt meg; de jer, vesd rá kezedet, és megelevenedik. És felkelvén Jézus, követé őt tanítványaival együtt... És Jézus a főember házához érvén, látván a sípolókat és a tolongó sokaságot, mondá nekik: menjetek el innen, mert a leányzó nem halt meg, hanem aluszik. És kinevették őt. Mikor pedig a sokaság eltávolították, bemenvén, megfogá annak kezét, és a leányzó felkelt” (Mt 9,18—19.23—25).

Ez a válasz mindarra, ami minket ebben az órában megrázkódtat és megindít. Megtörténhet, hogy fájdalmas élmények közepette egy bibliai Ige lép elénk és beszélni kezd hozzánk. Egy bibliai Ige akkor, amikor az emberi szavak elhagynak minket és ajkunk hallgatni szeretne. Hallgatni szeretnénk, hogy semmit se kelljen magyaráznunk, hogy semmit se kelljen értelmeznünk ott, ahol a megmagyarázhatatlan, a rejtélyes és a sötét titokzatoság utolér bennünket! Azonban a bibliai szó beszél: engedjük, hadd szóljon most is hozzánk. Velem mindenesetre így történt abban az órában, amelyben meghallottam a hírt, ami most összegyűjtött itt bennünket. Akkor annak a gyermeknek a képe merült fel bennem, akit Jézus Krisztus feltámasztott a halálból. Ez a bibliai gyermek hozzám szólt, és én nem tudok és nem akarok semmi mást továbbadni nektek, mint azt, amit én ott és akkor hallottam arról, amit ti most velem együtt hallhattatok. Talán ti jobban meghallottátok azt, amit a bibliai Ige közöl most velünk.

Engedjétek meg nekem, hogy a dolgok elébe vágjak. Ez a gyermek később ismét meghalt. Még nem az örök, hanem a mindennapi élet volt az, amelybe Jézus Krisztus visszahívta. De ez jele volt annak, hogy itt van egy olyan személy, akinek hatalma van, hatalma van a halál fölött is. Ez a mindennapi élet volt az, melybe visszatértette Jézus a leánykát, hogy a mi mindennapi életünkben, akik a síron innen állunk, szemünk előtt legyen ez a jel, mely által újra megerősítést nyert Isten hatalma a halál kényszere fölött. Ez a jel áll elénk most is ebben a betegségben és halálban, a mi ifjú testvérünk esetében is. Erre a jelre akarunk mi most figyelni. Isten e hatalmi jelében, Jézus Krisztusban szeretnénk mi most megmaradni és feléje fordulni.

„A leányzó nem halt meg, hanem aluszik!” Nagy és gazdagító élmény látni, hogy Jézus ezt a gyermeket és annak szüleit mennyire magához fogadta, mennyire gondju-

kat viselte. Kicsoda Jézus? Jézus az Atyának a Fia, aki az égből jön, hogy Isten orszá-
gát a földön felállítsa, hogy a kísértő minden hatalmával a harcot felvegye.

Látható, hogy Jézus önmagával, saját nagyságával kevesebbet törődött, mint ezzel az iskolásfiúval és annak szüleivel. De ez még nem minden! Neki egy ilyen gyermek betegsége és halála éppen arra jó, hogy az övéinek gondját viselje, és hogy a mennyország minden hatalmát és erejét ide közénk hozza. Jézus ebben a gyermekben is az égi Atya gyermekét látta. És amikor valahol egy ilyen gyermek megbetegedik és meghal, ott megjelenik az ő tervével és nem engedi, hogy elmerüljön a halálban. Az az ő nagysága, hogy a kicsinyeken bizonyítja be és mutatja meg megváltó hatalmát. Azért tudunk mi minden egyes gyermeket odaadni neki, mert minden fájdalom ellenére lelkünkben tudjuk: Itt van Krisztus, s nem hagyja őt elveszni. Ezért lehetséges az, hogy még egy ilyen gyermek is le tudjon szállni halála órájának magányosságába és ne féljen. Mert tudja: „még ha a halál sötét völgyében járok is, nem félek, mert te velem vagy”. „Mert te velem vagy” — ez a négy szó az a teljes bizonyosság, mely mindent magába foglal, s amelyben a mi ifjú testvérünk is halála órájában bizonyos volt.

„Ez a gyermek nem halt meg, hanem él” — ez az az Ige, mellyel Jézus fellép a sír-
rök, a jajveszélők halotti gyülekezetében. Ezért kellett kikacagtatnia magát. Mások sokkal okosabbak voltak, mint ő. Azok tudták jól: a halott az halott. Az ő szemükben Jézus rajongó fantasztá volt.

De ismerünk még egy másik figyelemreméltó Igét is. Jézus egyszer minket élőket halottaknak nevezett, itt pedig a halott gyermeket élőnek nevezi. Mi mindig kísértésbe esünk, amikor ilyen szavakat hallunk: igen, ezek szép szavak és gondolatok. De mi el-
szoktunk már a tiszta és szép szavaktól.

Ha Igénk csak szép Ige, ha csak építő gondolat lenne, akkor a halál valósága is csak gyerekjáték lenne. De akkor szívesebben tartanánk a jajveszélőkkel, és azt mondanánk: a halott az halott! És mindent úgy fogadnánk el, amint az vak szemünk előtt megjelenik. Jézus azonban ebben az órában nem valami szépet akart mondani, hanem valami valóságosat és igazat. Mert nem egy mély értelmű szójátékot vagy a szavakkal való szép színjátékot akart bemutatni, hanem egy cselekménysorozatot akart ezzel az Igével megkezdeni, amelynek végén a leány valóban ismét élt. Ő kimondott valamit, ami nem volt, hanem ami örök jövőendő. Ebben az Igében egy út és egy cél van. Ez egy teremtő Ige: „a halálból az életre”! Így hívják ezt az Igét.

Jézus az Úrtól kapott nagy feladataira gondolt, amikor a halálos ágyon fekvőhöz lépett. Azokra a feladatokra és művekre gondolt, melyekkel megkeresi és megmenti mind a veszendőket. Jézus a halált olyan ellenségnek tekintette, melyet Isten erejével le kell győznie, s amelynek legyőzése Isten ereje által lehetséges.

Mert különbözik egymástól a szép gondolat és Isten hatalma, mely legyőzi a halál éjjelét. A halált mélységes hittel álomhoz hasonlítja. Az Úr az élők és nem a halottak Istene, „mert mindenek élnek őneki” (Lk 20,38). Ez az a nagy cselekedet, amit Jézus a világba hozott. Ez „a halálból az életbe” törvénye, mely történést ő jelentett ki e földön. Nem kell hogy szégyelljük magunkat a sírásért, a szomorkodásért, amikor a halál mint egy hatalmas ellenség utolér minket. Sírhathunk és szomorkodhatunk. Megért minket az Úr. A halál nemcsak a mi ellenségünk, hanem az Isten ellensége is. De mi nem rekedhetünk meg a sírásnál és a szomorkodásnál, mert az Úr Jézus Krisztusban a mi oldalunkra állt. Segíteni akar nekünk ezen ellenség ellen. Az Úr megtörte a halál hatalmát. Azóta világosság van még a halál éjszakájában is azok számára, akik Krisztusra tekintenek. Azóta már nem a halálé az utolsó szó. Elég keserves számunkra, hogy itt van, de jelenléte csupán ideiglenes. Az élet az érvényes! A végérvényes! Nem a csukott szemű halott a végső valóság, hanem az ígérettel teli ember: „mert én élek és ti is élni fogtok” (Jn 14,19). A „leányzó nem halt meg, csak aluszik”.

Mi most ifjú testvérünkre gondolunk. Ő, és mi is vele együtt, a halál előtt mint egy sötét ajtó előtt állunk. De mi tudjuk, megnyílik ez az ajtó. A Jézus Krisztusban való halál csak átmenet. Mi tudjuk, hogy szörnyűséget mondunk ezzel, de nekünk a koporsó és a sír szörnyűségét csak átmenetinek kell tekintenünk. Istennek kell hálát

adnunk, hogy mi ezt elmondhatjuk. Meg kell köszönnünk Istennek, hogy nekünk élő reménységünk van. Ennek a reménységnek a fényében volt a mi korán elhalálozott ifjú testvérünk. Ennek a reménységnek a fényében megvigasztalódva tekinthetünk vissza. Sok szeretet és ígéret van benne. Többé nem kell arra gondolnunk, hogy elveszíthetjük őt. Ez az ígéret nekünk adatott, mindenekelőtt a szülőknek, a testvéreknek adott drága ajándék, melynek mi életünk végéig örvendzhetünk. Isten keze alatt, az ő fényében most igazán megvigasztalódhatunk.

Azonban nekünk mindig nehezűnkre esik ezt kimondani. Mindig inkább közelebb áll hozzánk a kísértés, melyre ilyenkor gondolni szoktunk, és pedig az, hogy a halálban mégis mindennek vége van. Ettől az órától fogva kötelességünk másképpen hinni Isten hatalmában, mint eddig. Úgy kell hinnünk az ő győzelmében a halál felett, amint azt nekünk Jézus Krisztusban megígérte, belátást engedve a koporsón és a síron keresztül a feltámadás és az örök élet valóságába. Isten Igéje: „a gyermek nem halt meg” — bátrakká és erősekké akar tenni minket ezzel a halállal szemben is, mely most betört hozzánk és elvette a legszeretettebb gyermeket. A halál nem szakíthat ki Isten kezéből. A mi szeretett testvérünket is Isten kezében tudjuk. Ott van elrejtve. És ha ő újra közénk jöhetne és újra beszélni tudna, bizonyára semmi másról sem akarna szólni, mint Jézus Krisztus kezeiről, ahova mi mindnyájan el vagyunk rejtve. Ahányszor mi reá gondolunk, mindig ott akarjuk őt keresni. Ezután ahányszor reá gondolunk, mindig Istenre gondolunk. Köszönet Istennek az örök élet bizonyosságáért. Ezért nekünk abban kell gyakorolnunk magunkat, hogy a látható világban hozzákapcsoljuk magunkat a láthatatlan világhoz. Így még egy ilyen haláleset után is megszületik szívünkben az ima és a hálaadás, melyben összekapcsolódunk azokkal, akik megelőztek minket a halálban; Jézus Krisztusban mind összekapcsolódnak, akik a síron innen és akik a halálon túl vannak, mert mindnyájan egyek vagyunk Istenben a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Fordította: Vass Béla

Előadás

Az úrvacsora jelentősége

Az úrvacsora lényegének és jelentőségének kérdését nem ötletszerűen vetjük fel. Abból a szükséghelyzetből született, hogy az egyháztagek közül nagyon sokan nagyon kevés érdeklődést tanúsítanak iránta vagy egyszerűen kitérnek e kérdés elől.

Az a tény, hogy sok gyülekezetben a homliás istentiszteleten részt vevő, nagy ünnepek alkalmával a templomot zsúfolásig megtöltő egyháztageknek alig a negyede marad vissza az úrvacsora vételére, rendkívül meggondolkoztató. És azok közül is sokan, akik visszamaradnak az úrvacsora vételére, azt igen sokszor belső szükség, igazi lelki részvétel nélkül teszik, egyszerűen szokásból, vagy ki tudná felsorolni, milyen jelentéktelen meggondolásból. Így lett az úrvacsora egyházunkban nagy kérdéssé, igazán zavart keltő kérdéssé.

De ennél többet is kell mondanunk. Nemcsak az egyháztagek számára jelent az úrvacsora zavart keltő kérdést, de az a lelkipásztorok számára is, vagy legalábbis sok lelkipásztor számára. Mindannyian tudjuk, hogy a Biblia, a különféle egyházi tanítások, a különböző felekezetek különböző módon tanítanak az úrvacsoráról. És az úrvacsora mindaddig minden lelkipásztor számára kínos, zavart keltő kérdés marad, amíg nem találja meg hozzá a megfelelő benső kapcsolatot, amíg nem kerül igazi kapcsolatba az úrvacsorával. Kínos ez a kérdés minden egyháztage és minden lelkipásztor számára; aki nem ismeri fel a jelentőségét, annak a botránkozás és a megütközés köve marad. Ez a kínos zavarba jutás csak akkor szűnik meg, ha az úrvacsora jelentőségét megismerjük. És jelentését akkor ismerjük meg, ha megértjük a Jézus Krisztusról szóló kijelentést; arról a Krisztusról, aki érettünk meghalt. Abban a pillanatban azonban, hogy ezt megértjük — „megértés”-en itt nem teoretikus, csak ésszel való megértésre gondolunk, hanem olyanra, amikor ez a kijelentés az ember számára örömné és életté válik —, ugyanabban a pillanatban már helyes viszonyba kerülünk az úrvacsorával is.

I.

Az úrvacsora akar valamit mondani nekünk. És az úrvacsorának mondania is kell valamit nekünk. Ez a jelentősége. Pál apostol az úrvacsoráról szóló fejtegetéseit ezekkel a szavakkal zárja: „...mert valamennyiszer eszitek a kenyeret és isszátok az Úrnak poharát, az Úrnak halálát hirdetitek.” (A görög ige indicativus és imperativus is egyszerre.) Az úrvacsora tehát mindenekelőtt „hirdetés”: bizonyoságtétel. Bizonyoságtétel a szó legegyszerűbb értelme szerint: közlése annak, ami megtörtént: híradás. Vagy — ha azt, ami megtörtént, nem először, első ízben közli: emlékezés. Hisz maga az Úr mondja: „azt cselekedjétek az én emlékezetemre”! Éppen úgy, mint ahogy a páskaünnepi vacsora is, amit az Úr tanítványával „azon” az éjszakán elfogyasztott, és amihez az úrvacsora szereztetését kapcsolta, emlékünnep volt, éppen úgy kell az úrvacsorának is emlékünnepnek lennie. A páskaünnepi vacsora emlékeztet a zsidó nép Egyiptomból való kivonulására, arra a barátságtalan, szörnyű éjszakára, amikor minden egyiptomi elsőszülöttnek meg kellett halnia és csak az izráeliták elsőszülöttjei menekültek meg az ajtófélfák vérjele következtében. Erre a szabadításra kellett ennek a zsidó ünnepnek emlékeztetnie. Az áldozatnak, a páskabáránynak kellett különösképpen erre emlékeztetnie.

Nem meggondolás nélkül tette Jézus Krisztus ezt az ünnepet alapjává az újnak, melyre tanítványait tanította. Hiszen itt az úrvacsorában is szabadításról van szó. Itt is vérnek kellett folynia; itt is áldozat van. Én vagyok az áldozat, hiszen az én testem töretik meg holnap. Az én vérem ontatik ki holnap. Ennek az áldozatnak, ennek a szabadításnak, ennek a vérnek és az én testemnek, mely érettetek adatik, az emlékére igyátok a bort, egyétek a kenyeret!

Semmiféle átalakulásra — átlényegülésre! —, lényegváltásra nem gondolt itt senki. Itt egyszerűen és fenntartás nélkül igazat kell adnunk Zwinglinek, aki először mutatott rá arra, hogy az úrvacsora bibliai (!) jelentése alapján emlékünnepe. Az úrvacsora történetének tudományos feldolgozása nem tehet egyebet: igazat kell adnia Zwinglinek. Hiszen Jézus is így értelmezte. Így gondolta. Semmiféle varázslatos cselekménynek nem kell és nem szabad itt történnie. Minden dolognak valami istenivé, isteni szubsztanciává való átalakítására törekvés varázslás, és a varázslást a Biblia elfeltéti és szigorúan tiltja. A varázslás pogányság, és a pogányságból hatolt be a keresztyén egyházba!

Amikor itt az apostol azt mondja: „...az Úrnak halálát hirdetitek” — nem valamely történeti eseményre való emlékezésre gondol csupán, egy — így is nevezhetnők — hősi-halotti ünnepre. És amikor az Úr Jézus maga is azt mondja: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, akkor nem tekinti ezt pusztá történeti emlékezésnek. Hisz itt esemény játszódik le, amelyik nemcsak vele történik, nemcsak reá vonatkozik minden időben és mindenütt, hanem amely minden emberre is vonatkozik, még akkor is, ha az ember nem akarja, hogy reá is vonatkozzék, ha hitetlenségében ellene is állna neki, hisz itt a Jézus halála által való szabadulásról van szó. Hisz a vér érettetek ontatik ki — mondja az Úr —, hisz a test érettetek töretik meg! „A bűnöknek bocsánatjára” — ahogy Máténál olvashatjuk. Pál így tudósít: „Ez az új szövetség, az én vérem által.” Ez azonban az ügy érdemét illetően ugyanazt jelenti. Az új szövetség ugyanis — ahogy Jeremiás próféciájában olvashatjuk —, amire az Úr határozottan hivatkozik: a megbocsátás szövetsége. „Megbocsátom az ő bűneiket, és véteikről többé meg nem emlékezem” (Jer 31,34c). Tehát ez az Úr haláláról szóló híradás (bizonyoságtétel) tartalma: Ez az a halál, amely az új szövetség alapját képezi; az új szövetségét, melyet Krisztus vére pecsétel el. Erről kell itt az úrvacsorában bizonyosságot tenni.

Ez az első és legfőbb oka annak, amiért az úrvacsora zavart keltő kérdéssé lett; mert nem akarnak és nem tudnak hinni az emberek ebben a megváltó és szabadító halálban. Ennek a megváltó halálnak a tagadása mögött van valami egyéb; valami, ami sokkal mélyebben gyökerezik a bűnös ember szívében: egyáltalán nem hiszünk már abban, hogy az embernek szüksége lenne isteni szabadításra! Hogy ez a szabadítás az Úr halála által történik-e vagy sem, hogy ilyen szabadításra szükségünk lenne-e vagy sem, hogy vajon nincs-e minden rendben Isten és miközöttünk — íme, ez a tulajdonképpeni botránkozás! Hisz a keresztről való beszéd — ahogy Pál mondja — a természeti ember számára bolondság és botránkozás. Hisz mi unos-untalan azt hangoztatjuk, hogy közöttünk és Isten között minden a legnagyobb rendben van. Hogy közöttünk és Isten között valamit helyre kéne állítani, erről nem akar tudni az ember. Vagy ha annyit még el is ismerne az ember, hogy vannak rendezetlen dolgai Istennel, azt is hozzát teszi gyorsan: ezek elrendezését a magunk erejéből is elintézhethetjük, vagy gondolunk arra is, hogy Isten úgyszem veszi ezeket a rendezetlen dolgakat túlságosan komolyan. Hát természetesen vannak bűneink — ennyit elismerünk, de gyorsan hozzát tesszük: de hát kinek ne lennének? Hisz a mi bűneink sem nagyobbak, mint amelyeket a többiek követtek és követnek el. És így tovább. Az ember ilyen módon nagyon könnyen átugrik a veszélyes ponton. Legalábbis látszólag átugrik rajta. Mert a valóságban ez az ugrás senkinek sem sikerül! Mert a valóságban mindenkit furdal a lelkiismerete, és ez a lelkiismeret-furdalás megmarad mindenkiben mindaddig, amíg valóban nem nyer bűnbocsánatot.

Azonban — okosodik az ember tovább — bűnbocsánatot lehet nyerni Krisztus halála nélkül is. Hisz az Ótestamentum emberei is bizonyosak voltak vagy legalábbis tudtak valamit a bűnbocsánatról. Bizonyos. Sőt: nyertek is bűnbocsánatot. — Itt azonban két dologra kell figyelni. Először is arra, hogy ezek az ótestamentumi emberek nyerték: kapták a bűnbocsánatot, és nem vették, szerezték egyszerűen csak úgy a maguk számára. És másodsor: mi már nem vagyunk Izráel népe. Nem vagyunk többé zsidók. Hisz azóta bekövetkezett valami. Micsoda? Jézus Krisztus! Az történt, hogy Jézus belépett a mi világunkba és a mi Megváltónk lett. Ezért nevezetünk keresztyéneknek. Jézus Krisztus azonban mindenekelőtt azt jelenti, hogy nekünk sokkal világos-

sabban, mint a zsidóknak, megmondattott, hogy mi a bűn. Másodszer pedig sokkal világosabban, mint nekik, tudtukra adatott, hogy a bűn s a bűn miatti adósságunk nem rendeződik el csak úgy magától, hogy nem tudjuk ezeket a kérdéseket a magunk erejéből elrendezni, hogy valaki másnak kellett jönnie, hogy bűneinkből származó adósságunkat Istennél elrendezze. Istentől kiindulva kellett valaminek történnie. És az, ami Istentől kiindulva történt, az éppen az, hogy ő maga megszületett Fiát, Jézus Krisztust küldte, hogy azt, ami Isten és közöttünk van, elvegye, eltávolítsa, hisz mi a magunk erejéből erre képtelenek vagyunk. Azért jött Jézus, hogy Istennel, akitől mi hűtlenségünk és engedetlenségünk folytán olyan nagyon messzire elszakadtunk, újra összekössön.

Isten előbb Mózes által szövetséget kötött Izráellel. Ez a szövetség sem állt elő csak úgy magától. Ezt is meg kellett kötni, és csak Isten köthette meg. Ez az ószövetség. Ez azonban nem volt elégséges. Már a próféták kénytelenek voltak megállapítani: jönnie kell egy másik szövetségekötésnek, olyannak, amely sokkal bensőségesebben köt össze, olyannak, amelyben a törvényt nemcsak tanítják, de ahol a szívekbe van vésvé; olyannak, ahol nemcsak emberi törvények lesznek, hanem ahol Isten Leke lakozik az emberekben, aki erőt ad az embernek arra, hogy teljesítse Isten akaratát. Így szólt Jeremiás próféciája. Ha zsidók lennénk, hinnénk ebben a próféciában, és reménykednénk ebben az új, ebben a második szövetségben. A keresztyén ember azonban már nem várakozik erre a szövetségre, mert tudja, tudnia kellene, hogy ez a szövetség azóta megkötött.

Jézus Krisztus által kötött meg. De nem úgy, hogy Jézus Krisztus hirdeti, tudtul adja ezt a szövetséget, hisz így csak egy lenne a próféták közül és az új szövetség nem valósult volna meg. Hanem úgy, hogy az ő személyében ez a szövetségekötés végbe megy. Életében, szenvedéseiben és halálában az Jézus, akiben Isten a maga szövetségekötési akaratát tudtul adja.

De tovább kell mennünk még egy lépéssel. Miféle jelentősége van itt Jézus keresztségének és halálának? Nyilvánvalóan az, hogy itt valóban kiderül, hogy mi van Isten és közöttünk és mit jelent tulajdonképpen a bűnünk. Krisztus keresztségén lesz igazán nyilvánvalóvá, hogy miképpen is állunk mi a bűneinkkel, milyenek is vagyunk mi bűnösök Isten előtt. Csak ha valaki a keresztre feszített Jézusnak tudja elmondani: „Amit te ott elszenvedsz, azt nekem kellene elszenvednem és nem neked” — csak az tudja megérteni, csak az értette meg, hogy mit jelent a bűn, hogy mit jelent az, hogy Isten és közöttünk valami nincs rendben. Annyira nincs rendben, ahogyan én azt a kereszten szemlélhetem. — És másodszer: csak a kereszten lesz igazán nyilvánvalóvá: mit jelent az Isten szeretete. Igen, annyira szeret téged Isten, amennyire te ezt éppen a kereszten láthatod! Krisztuson láthatod, aki éretted szenved a kereszten, éretted adja életét a kereszten. Ingyen cselekszi. Ártatlanul. Helyetted, a bűnös helyett szenved ő, az ártatlan. Ilyen végtelenül szeret téged Isten. Téged, a bűnöst. Odszegeztette magát a keresztfára, hogy adhassa neked az isteni szeretetet. A kereszti tulajdonképpen az egyetlen hely, ahol a bűnös ember és a szent és kegyelmes Isten találkozhatnak. Ha nem járulsz a kereszthez, nem találhatod meg Istent. Ha azonban a kereszthez ménsz, ott azt az Istent találhatod meg, akit magadnak soha ki nem gondolhattál, akit soha el nem képzelhettél volna, azt az Istent, aki téged bűneid ellenére határtalanul szeret. Erre gondol Pál, amikor azt mondja: így hirdetjük az Úr halálát.

Aki így tudomásul tudja venni, hogy mi ő, a bűnös ember, és mi ő, a szent és kegyelmes Isten, és aki így fogadja el az Isten ítéletét, úgy, ahogy sehoh másutt el nem ítélnék, és aki így fogadja el az Isten ajándékát, úgy, ahogy sehoh másutt meg nem ajándékozzák, azzal történik valami. Annál az embernél rendeződik az, ami közte és Isten között mint rendezetlen dolog fennállt; azzal köttetik az új szövetség. Az ilyen boldog ember annyira egygyé lesz a halálból feltámadott Krisztussal, aki az Atya jobbján uralkodik, hogy elmondhatja: Élek többé nem én, de él bennem a Krisztus. Az ilyen éppen ezáltal lesz új emberré, új teremtménnyé — ahogy Pál mondja. Ezért kell hirdetnünk (íme, az Ige parancsoló módban is igaz!) az Úr halálát mint a világ üdvét,

mint a világ megújítását; a szabadítást, amely mindazoké lesz, akik hallgatnak erre az üzenetre.

II.

De most felteheti valaki a kérdést: miért nem elégséges az, ha erről prédikálunk, vagy prédikációt hallunk, vagy a Bibliában olvasunk? Miért van még szükség arra a különös cselekedetre is, amit úrvacsorának neveznek? Vajon nem sokkal egyszerűbb és érthetőbb lenne az, ha egyszerű szavakkal elmondanák, mint hogy ilyen ceremóniát csináljanak belőle? Ha az úrvacsora csak híradás (bizonyágtétel), éppen úgy, mint az Isten Igéje, mint a Biblia és a prédikáció, akkor miért van szükség ilyesmire a Biblia és a prédikáció mellett?

És ezzel a második kérdéshez jutottunk el. Az úrvacsora — így tanították az egyházatyák (Augustinus) — a prédikáció hallható Igéje mellett a látható Ige. Isten nemcsak íület, de szemet is adott nekünk. Amit nemcsak fülünkkel hallunk, de szemünkkel is látunk, azt sokkal mélyebben befogadjuk, mert sokkal mélyebbre hatol belénk. A prédikáció szavait könnyen kimondjuk, könnyen meghalljuk és — könnyen elfelejtjük. De egy ilyen ünre.pélyes cselekményt nem lehet olyan egykettőre elvégezni, meglátni és elfelejteni. Mi végül is a szem emberei vagyunk, sokkal inkább, mint a füléi, és amit nem a szemünkkel fogadunk be, azt nem is fogadjuk be igazán. Amikor az Úr Jézus az úrvacsorát szerezte — ezt cselekedjétek az én emlékezetemre —, nagyon jól tudta, hogy miféle emberekkel van dolga. Amit mi nem látunk, csak hallunk, az nem is igazán valóságos a mi számunkra. Igaz viszont, hogy az Úr Igéjét tulajdonképpen nem lehet látni még magában az úrvacsorában sem. Nem látjuk igazán bűneinket sem és Isten szeretetét sem Jézus Krisztusban, az úrvacsorában sem és másutt sem. De amit látunk, ti. a kenyeret, amely megtöretik, és a bort, amely kiöntetik, az emlékeztet arra, ami a Golgotán történt; sokkal elevebben és világosabban emlékeztet Jézus Krisztus testére és vérére. Mintha az Isten velünk való megbéküléséről kimondott szó itt hatásaiban sokkal erősebb lenne! A kenyér és a bor jelbeszéde az a beszéd, amely felhasználja az ilyen mindennapi dolgokat, mint az étel és ital; ez a jelbeszéd, amely a mi saját evésünket és ivásunkat is igénybe veszi, sokkal közelebb jut a szívünkhöz, mint a pusztá szó. Ez a második mondanivalója az úrvacsorának.

Ezzel azonban tulajdonképpen már egy harmadikat is érintettünk. Az előbb mondtuk: amit csak hallunk, amit csak mondanak nekünk, az nem egészen valóságos dolog a számunkra. Igen, Isten szava mindig valóságosabb, mint a mi szavunk. Isten — erről tesz bizonyágot az egész Biblia — tettekben beszél. Mert hisz a tett az igazi valóság! A tett az, ami tényleges. A valóságos, a teryleges Isten a tett Istene. Így mutatta meg, így jelentette ki magát Izráelnek: olyannak, mint aki a népéért tett valamit. Így mutatja meg magát Jézus Krisztusban is: olyannak, aki Jézusban és Jézus által valamit tesz. Jézus nemcsak tanító, aki Istenről mindenféle igazságot tanít. Ha csak ez lenne, akkor nem lenne érdemes akkora nagy dolgot csinálni belőle. Hisz bölcs, komoly és jámbor tanító van elég ezen a világon! Ebben az esetben Jézus nem lenne a mi Megváltónk. Azáltal, amit nekünk egy ember mond, nem tud minket megszabadítani, megváltani. Jézus Krisztus azáltal vált meg minket, amit érettünk tett és amit érettünk tesz. Bizonyos, hogy Isten is érettünk cselekszik, amikor hirdetteti nekünk azt, ami Krisztusban történt. Igen, ez Isten legfontosabb tette. De hogy mi emberek megérthessük, hogy itt valóban Isten tettéről van szó, hogy nemcsak gondolatokról, ideákról és tanításról van szó, hanem valóságról, történésről, azért teszi Isten külön ezt az „Igéjét”. Ezért cselekszi Isten az Igéjét. És éppen ez az úrvacsora.

Minket mindig fenyeget az a veszedelem, hogy az evangéliumot hajlandók vagyunk pusztá tanításnak felfogni. Bizonyos, hogy olyan, mintha tanítás lenne. Hisz így is jut el hozzánk: tanítás alakjában. És az, amit az egyház tesz, az is tulajdonképpen tanítás. Tan. A tanítás azonban olyan valami, amit meg is lehet tanulni. És ha egyszer megtanultuk, akkor már tudjuk is. Akkor már nem kell többé és újra tanulnunk. Sokan így fogják fel az evangéliumot, a Biblia Igéjét is. Végül is mindezt megtanultuk már a konfirmációban, miért kell akkor újra és újra prédikációt hallgatni?

Hisz a fő dolgot tudjuk. — Mindez nagyon helyes lenne, ha csak tudásról és tanulásról lenne szó. De hogy is vagyunk az evéssel? Vajon itt is azt mondjuk: hisz gyermekkorunkban ettünk már, tehát most már nem kell többé ennünk!/? Vagy vajon ezt mondjuk: a múlt héten ittam, mi szükségem van arra, hogy most is igyam? Tehát van valami, amit nem lehet, mint a tanulást, egyszer s mindenkorra letenni, abbahagyni, aminek, mint az evésnek és ivásnak, újra és újra kell történnie. Éppen történnie kell, s nem elég, ha csak tudunk valamit.

Így vagyunk az Isten Igéjével is, Jézus Krisztussal is, a kereszttel is és az új szövetséggel is. Nagyon szép az, ha az ember mindezt ifjúságában megtanulta — ha ugyan ezt is nyugodtan állíthatnók mindenkiről! De azzal, hogy csak megtanultuk, még nem tettünk tulajdonképpen semmit. Nem is a tudás a lényeges itt, hanem az eleven birtoklás. Elfogadás. Attól függ minden, hogy Isten úgy tesz velünk valamit, hogy mond nekünk valamit. Ő táplálni akarja a lelkünket, életet, új életet akar nekünk adni. Táplálni akar, és erőssé akar tenni. Az ő életét akarja nekünk adni, nemcsak akkor, amikor meghaltunk, hanem már most, minden napon és egyre inkább. Ennek kell megtörténnie.

Természetesen ez megtörténhetik a prédikációban is. Magától értetődően, és megtörténhetik a bibliaolvasás rendjén is. Ez is magától értetődő. És megtörténhetik és meg is kell történnie az imádságban is. De hogy mi gondoljunk arra is, hogy valóban meg kell történnie annak, amit Isten ígért, és hogy a pusztá tudásunkkal nem történik meg, hogy nemcsak egyszerűen valamely tanról van szó, amit egyszer s mindenkorra megért az ember és tud, hanem hogy mindennapi isteni táplálattásról és itallal való el látásról, hogy isteni életről és isteni erőről van szó, tehát arról, hogy igazán és újra és újra történik valami és adatik nekünk valami, hogy mi ezt igazán megértsük, ezért van szükség úrvacsorára.

Hisz az úrvacsorában éppen történik valami! Itt valóban kiosztatik a kenyér és a bor. Ugyanaz ismétlődik, ami történt Jézussal és tanítványjaival az utolsó vacsora alkalmával. Hisz az úrvacsorában valóban az történik, hogy ajándékba kapjuk Krisztustól az új életet és bűneink bocsánatát. Nemcsak külsőleg történik itt valami. Hanem ha valaki hittel eszi a kenyeret és issza a pohárt, és ahol valaki hiszi, hogy ebben a kenyérben és borban nekem ajándékozza a bűnbocsánatot és az örök életet — amikor és amennyiben ezt valaki hiszi, meg is történik! Sőt, ennél több is történik: amennyiben hiszi ezt, Jézus Krisztus maga is jelen van. Maga Jézus Krisztus beszél velem mint feltámadott, élő és uralkodó Úr.

És ez az, amit Zwinglitől eltérően Luther annyira hangsúlyozott. Itt nemcsak emlékünnepe van, nemcsak emlékezés van valami isteni történésre, hanem itt valóban történik is isteni cselekedet. Nem csak hirdettetik: Isten ad, Isten megbocsát. Nem csak kiábrázoltatik úgyszólván az isteni kegyelem, mintha tényleg jelen is lenne és mintha cselekednék is, hanem ez az isteni kegyelem itt van az úrvacsorában és cselekszik. Krisztus cselekszik velünk mindannyiunkkal külön-külön az úrvacsorában. Ő van jelen. Ő cselekszik. Ő ad nekünk enni és inni Szentlelkével és Igéjével. Nem testileg van jelen — erről a Biblia semmit sem tud! és mi sem akarunk ilyesmiről még csak beszélni sem; de lelkileg van jelen, és ez nem azt jelenti, hogy csak gondolatban van jelen, hanem azt jelenti: az úrvacsorában hatékonyan van jelen az Úr.

Luther és Zwingli azon az áldatlan marburgi úrvacsora-vitán nem értették meg jól egymást. Zwingli folytonosan azt hangoztatta: a kenyér és a bor csak jel, érzékelhető kép. Éppen úgy, mint ahogy Krisztus mondja: Én vagyok a szőlőtő, én vagyok az ajtó, én vagyok a világoosság. Ez hasonlatokban való beszéd. Zwinglinek ebben igaza is volt. Az evangélium gondolkozásától valóban idegen is volt az a felfogás, hogy ez a kenyér Krisztus testévé, a bor Krisztus vérévé legyen. És idegen volt az a gondolat is, amit Luther tanított, hogy ti. Krisztus teste az át nem változó kenyérben és borban jelen lenne. Amikor Jézus Krisztus így szólt a tanítványokhoz: Ez az én testem és ez az én vérem — akkor a teste nem volt a kenyérben és a vére nem volt a borban, hanem annak az alakjában, aki velük beszélt. Krisztus nem gondolt semmi ilyenfajta varázslatos, titokzatos átalakulásra. De ahogy akkor ő valóban a tanítványai között volt, úgy

akar ma is, ha nem is test szerint — testileg —, de legalább annyira valóságosan ve-
lünk és nálunk lenni, ha az ő nevében esszük a kenyeret és isszuk a pohárt az úrvacsorá-
rában. Mert az ígéret érvényes: ahol ketten-hárman együtt vannak az én nevemben, ott
vagyok én közöttük. Ez volt Luther tulajdonképpeni gondolata.

Kálvin Krisztusnak az úrvacsorában való jelenlétét sakramentális jelenlétnek neve-
zi. Ez a sakramentális jelenlét tehát azt jelenti Kálvin és hitvallásaink tanítása szerint,
hogy Jézus Krisztus, az Isten-ember Krisztus az ő engedelmességével, érdemével, ere-
jével, szellemi hatásaival, azaz az ő lényege szerinti valóságában: szubsztanciájában
van jelen. Az úrvacsora kenyereiben és borában Krisztus nemcsak szubjektíve, tehát az
úrvacsorát vevő ember képzetében, emlékezetében (Zwingli!) van jelen, mert így a
kenyér és bor csak üres jegy lenne! De nem is korporálisan (Luther és a katolikusok),
mert akkor ez azt jelentené, hogy nem lehet mindenütt. Hanem „sakramentaliter”,
azaz az úrvacsora ünnepében olyan módon van jelen Krisztus, hogy egyidejűleg, mia-
latt mi a kenyeret és a bort a szánkkal vesszük, ugyanakkor hittel részesülünk a Krisz-
tus megtörtetett teste és kiontott vére hatásában, Isten-emberi személyének érdemében
és gyümölcseiben: a bűnbocsánatban és az örök életben. Az úrvacsora a kegyelemmel
való újra- és újratápláltságunk sákramentuma. Ennek a tápláltságunk lehetségesítője
Szentlélek, mert azt a távolságot, amely minket az Atya jobbán ülő Krisztustól elvá-
laszt, csak a Szentlélek szüntetheti meg. A Szentlélek juttat minket közösségre Krisz-
tussal az úrvacsorában. És ha vele közösségre jutunk, akkor hitünk szerint mindazt el-
nyerjük, amit ő számunkra éppen kereszthalálával szerzett. Az úrvacsorában — tanítja
Kálvin — nem valami mennyei matéria közléséről, hanem a közbenjáró Úr Krisztussal
való közösségről van szó, és így van szó erről. Istennek a mi földi világunkba való
leereszkedése legmélyebb pontját a sákramentumban érte el, illetve abban, amit ez me-
tanimikusan kifejez. A hozzánk lehajló Isten a sákramentumban is ezek szerint éppen
úgy szólít meg, mint az Igében, de a sákramentumnak éppen a mi emberi gyengesé-
günk miatt az az előnye, hogy Isten ígéreteit mintegy „képre festve”, „élethűen”,
vizuálisan jelenti ki számunkra.

Katolikus felfogás: realiter, Zwingli: szimboliter, Luther: korporaliter, Kálvin:
sakramentaliter.

Ebben a Jézus halálára emlékeztető emlékűnnepben, amelyik hirdeti számunkra
Krisztus tettét a kereszten, Isten mint jelenlevő Isten cselekszik közöttünk és rajtunk
(bennünk) a Szentlelke által azok életében, akik azt, amit Isten akar, engedelmesen el-
fogadják.

III.

Ezzel a következő mondanivalóhoz jutottunk. Az úrvacsorában nemcsak történik
valami a hívőkkel, hanem nekik maguknak is kell tenniük valamit. Mikor a prédiká-
ciót hallgatjuk és Isten Igéjét befogadjuk, akkor is teszünk valamit. De ez a cselekvés
láthatatlan, és nagyon sokan úgy járhatunk, mintha nem is tennénk semmit. Isten
azonban sohasem ad nekünk valami ajándékot anélkül, hogy ugyanakkor ne várna el
tőlünk is valami cselekvést. Ez éppen az úrvacsorában lesz világossá számunkra. Ne-
künk itt valóban ennünk és innunk kell. Isten adja, de nekünk kell elfogadnunk. Hi-
szen azt mondja a „szerezetési Ige”: „vesszük” a kenyeret és a pohárt. Mindenki tud-
ja, hogy ez jelent valamit. Mit jelent ez tulajdonképpen?

Amikor feltesszük ezt a kérdést, olyan ponthoz érkezőnk, ahol egészen világossá
lesz, hogy miért van úgy sok ember, hogy a prédikációt ugyan szívesen meghallgatja,
de nem él az úrvacsorával. Az úrvacsora „vétele” ugyanis hitvallás, vallástétel. Ami-
kor a prédikációt hallgatjuk, el is fogadjuk, azaz azt is mondhatjuk: igen; és el is uta-
síthatjuk, azt is mondhatjuk: nem. Senki emberfia nem látja vagy tudja ezt rajtunk kí-
vül. Meg lehet a prédikációt hallgatni anélkül is, hogy az ember — a prédikáció hatá-
sára — valamire elkötelezné magát. Hiszen egyébként is sokféle beszédet lehet meg-
hallgatnunk anélkül, hogy igent vagy nemet mondanánk rá; arra, amit a szónok
mond. Ezt bizonyos szempontból az igazhirdetővel is meg lehet cselekedni. Semleges
maradhatok, sőt nemet is mondhatok rá. Aki azonban az úrvacsorához járul, aki

„veszi” a kenyeret és a pohárt, az ezzel ezt mondja: igen. Az vallást tesz. Éspedig: a gyülekezet színe előtt! Ezzel az ember a keresztről szóló bizonyágtétellel azonosítja magát. Krisztussal és az ő gyülekezetével.

És ezzel az utolsó pontot, a legjelentősebbet érintettük. Itt — éppen jelentőségénél fogva — hosszasan kell időznünk. Az úrvacsorának ugyanis egészen határozott vonatkozása van a gyülekezethez, az egyházhoz.

Ha otthon a Bibliát olvassuk, előfordulhat — és ez így is van jól —, hogy az ember csendben, magában és magának olvassa azt. Mint ahogy csendben és magányosan imádkozik. Így az ember egyedül marad hitével, és elgondolkozhatik egyedül önmagában a felébredt érzéseken és gondolatokon. Nem zavarja őt ebben senki. Ez így nagyon jól meg is fér a modern emberrel. Hisz mi individualisták vagyunk, ami azt jelenti, hogy olyanok vagyunk, akik szívesen kialakítjuk magunknak saját világunkat. Olyanok, akik csak a magunk számára létezőnek. Mi vallásunkban is magunk akarunk élni. Természetesen egészen másként áll a dolog, mondhatja valaki, ha az istentiszteleten halljuk a prédikációt és a gyülekezet közösségében imádkozunk. Itt végül is másokkal vagyunk együtt, közösen hallgatjuk ugyanazt az Igét, másokkal együtt imádkozunk, és együtt énekelünk másokkal. És mégis: itt is lehet az ember egészen egyedül. Nem is kell arra még gondolnunk sem, hogy másokkal együtt vagyunk. Nem kell az embernek még egy ilyen istentiszteleti alkalommal sem kilépnie a maga világából.

Ez a közösség nélküli, ez a privát, ez az individualisztikus keresztyénség azonban merőben ellentétben van az Újtestamentum, sőt az egész Biblia tanításával. Ott soha sincs szó az egyesről, az egyes emberről mint olyanról, hanem mindig Istennek egész népéről, az egész gyülekezetről. És éppen innen nézve van az úrvacsorának olyan nagy jelentősége. Az úrvacsora ugyanis beállít bennünket a gyülekezetbe. Ez végül is olyan valami, amivel nem rendelkezhetem csak egyedül (ami nem lehet egyedül csak az enyém); hogy „vehessük” az úrvacsorát, benne kell lennünk a gyülekezetben, és magában a gyülekezetben kell cselekvőkké válnunk, ha egyébbel nem is, de legalább azzal, hogy „vesszük” a kenyeret és a bort. Itt olyanok vannak jelen, akik az úrvacsorát kiosztják, és olyanok, akik az úrvacsorát veszik. Itt átadás és átvétel, osztás és vevés van az emberek között, itt tehát emberek vannak jelen, akiknek valamelyes közülük van egymáshoz, akiknek közösen kell valamit cselekedniük.

Ezért az úrvacsora nemcsak híradás, nemcsak bizonyágtétel Isten Igéjéről, amelyik bennünket Istennel újra összeköt, hanem az úrvacsora gyülekezeti ünnepség is, amelyik minket embertársainkkal is összeköt. Miután egy kenyér van — mondja Pál —, mi mind, mi sokan egy test vagyunk, mert ugyanabból az egy kenyérből részesülünk. Ez az egy kenyér, amit eszünk, ez — mondja Pál tovább — a Krisztus testével való közösségnek a jele. Krisztusnak a teste azonban nem más, mint a gyülekezet, Jézus Krisztus egyháza. Az úrvacsora által mi mindig újra és újra szoros egységre jutunk a gyülekezettel szó szerinti értelemben is. A Krisztus gyülekezetével. És ez nemcsak azáltal történik, hogy mi valamennyien ugyanazt a kenyeret vesszük, hanem azáltal is, hogy mi mindazáltal is, hogy vesszük, hogy elfogadjuk ezt a kenyeret, együttesen ehhez a Krisztushoz és Krisztusnak ehhez a gyülekezetéhez tartozóknak valljuk magunkat!

Ezt nagyon sokan érzik. Ezért nem akarják sokan venni az úrvacsorát. Nem hajlandók erre a vallástételre. Nem akarják így, ennyire nyilvánosan elkötelezni magukat. Továbbra is magánéletet akarnak élni. Azaz nem akarnak és nem tudnak dönteni. Mert az úrvacsora vétele végül is döntés! Tudniillik döntés Krisztus mellett. Ez nyilvános bűnvallástétel és nyilvános hitvallástétel. Nyilvános bizonyágtétel a mellett, kinyilvánítása annak, hogy mi Krisztus gyülekezetéhez tartozóknak valljuk magunkat.

Tulajdonképpen ez az egyetlen vallástétel, amit teszünk egyházunkban, eltekintve a konfirmációi fogadalomtételtől, ami azonban rendesen nagyon is kérdéses, nagyon is kétes értékű fogadalomtétel és legtöbb emberre nézve nagyon is kínos emlékeztést jelent. Mert vajon tudja-e a legfeljebb tizenhat éves ifjú, mit tesz, amikor fogadalmat tesz? De a felnőtt ember tud is, tehet is hitvallást. És teszi is azáltal és akkor, amikor úrvacsorát vesz a többiekkel együtt. Elismeri azt, hogy szüksége van a bűnök bocsána-

tára, és elhiszi, hogy ezt a bocsánatot Jézus Krisztusban meg is nyeri. Nyilvánosan bevallja és kinyilatkoztatja, hogy ennek a testnek egy tagja, a keresztyén gyülekezet egy tagja, Jézus Krisztus tanítványainak seregében szeretne lenni.

IV.

Ezért van az úrvacsorának — éppen úgy, mint a keresztségnek — akkora jelentősége az egyházra nézve. Keresztség és úrvacsora nélkül a keresztyén egyház nagyon hamarosan megalakulása után kis csoportokra oszlott volna, egyes individuumokra szakadt volna, és el is tűnt volna a föld szféréről. Ezek a „sákramentumok” voltak azok, amelyek újra és újra összetartották a gyülekezetet. De azt is mondhatjuk, hogy tulajdonképpen ezek a sákramentumok alapították újra és újra a gyülekezeteket, ezek építették fel és ezek tartották életben őket.

Ezt megérthetjük, ha egy másik oldalról szemléljük a kérdést. Nagyon jól tudjuk, hogy mekkora veszélye az a protestantizmusnak, hogy minden lelkipásztorok úgy szólván egyéni felfogása van a keresztyénségről, és hogy alapjában véve minden lelkipásztor azt teszi ezen a téren, amit akar. Íme, itt van és itt van igazán az individualizmus! Ó, mennyi mindent kellett gyülekezeteinknek az évszázadok folyamán úgy meghallaniuk, mint ami valóságos vagy állítólagos evangéliumként hirdettetett számukra! Mennyiféle, milyen egymással homlokegyenest ellenkező tételt szolgáltak fel számukra a különböző egyházakban és a különböző országokban! De van valami, amihez eddig senki sem mert hozzányúlni, még a legliberálisabb papság sem: ez az úrvacsora! Ma is azok az úrvacsorának a szereztetési igéi, amelyeket Jézus Krisztustól vettünk az evangéliumok vagy a Pál közvetítésével. Az úrvacsorát a lelkipásztorok legkülönbözőbb felfogása és az evangéliumról alkotott legkülönfélébb véleménye ellenére ugyanolyan módon és egységesen vesszük ma is minden keresztyén gyülekezetben. Ez az evangéliumnak az a szubsztanciája, az a magva, amelyhez senki sem mert nyúlni. Átvészelte a felvilágosodás minden viharát. Az úrvacsorában még a lelkileg és szellemileg legjobban megüresedett egyházban is az igazi, a tiszta evangéliumi üzenet hangzott. Ezt még senki sem vehette el a hívőktől, még akkor sem, ha a tévesen értelmezett felvilágosult és észtheologia annyi mindent elrabolt tőlünk. Itt szemlélhetjük és ebben láthatjuk azt a különleges áldást, ami az úrvacsorát őrizte és őrzi. Hála Istennek, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus ezt a várat építette minden individualisztikus próbálkozás és tévelygés ellenében! Istennek legyen hála az egyház eme fundamentumáért, amelyik sokkal tartósabb és egyedül mindig tartós maradt minden más „fundamentum” mellett.

Azonban nemcsak az „egyházi gyülekezetnek” van itt gyökere, hanem a keresztyének életközösségének is. Azt ma is mindenki tudja, hogy az úrvacsorához csak az járulhat, aki előbb megbékült mindenkivel, aki szintén részt vesz ezen a vendégségen.

Nem lehet egységre jutni Krisztussal és az ő gyülekezetével, ha nem akarunk egységre jutni azokkal — minden egyes emberrel —, akikkel szemben valami ellenérzés él bennünk. Ha az úrvacsorában valóban tagjai vagyunk a testnek, akkor valóban úgy is kell élnünk, mint a tagoknak, azaz úgy, hogy együtt sírjunk a sírókkal és együtt örülünk az örülőkkel.

Mindez megtörténhetik, mindez meg akar történni, és mindennek meg is kell történnie az úrvacsorában. És mindez valóban meg is történik ott, ahol jelentőségét megértik, azaz ott, ahol hisznek az emberek. Természetesen azt a lehetőséget is fel lehet tételeznünk, hogy az úrvacsorát vehetjük gondolkozás és hit nélkül — gondolattalanul és hitetlenül —, egyszerűen valamely szokás kedvéért vagy ehhez hasonló okból kifolyólag. Ezek számára tette hozzá az apostol a „méltatlanul” evést és ivást. A szentség nem lehet játszani, nem lehet a szentséget, a sákramentumot üres ceremóniává alacsonyítani. De vajon ki méltó arra, hogy úrvacsorát vegyen? És vajon méltó vagyok-e arra, hogy úrvacsorát vehessek? Felelet: mindenki méltó, aki hajlandó arra, hogy bűneit beismerje, és aki „hajlandó” arra, hogy Krisztus megbocsássa bűneit, hogy Krisztus új emberré tegye. Ezt jelenti ez a „hajlandóság”. Mindenki méltó, aki elfogadja Isten érette és benne munkálkodó kegyelmét. Aki erre nem hajlandó, az jobban teszi, ha nem vesz úrvacsorát, ha messzire elkerüli azt.

Így az úrvacsora végül is őszinte önvizsgálatra készítet. Vajon tényleg hajlandó és kész vagyok-e arra, hogy Krisztus gyülekezetében éljek, hogy Krisztus gyülekezetéhez számítsam magam? Ez az a kérdés, amelyet mindenkinek fel kell tennie, és amire — akár akar, akár nem — válaszolnia kell.

S ha visszagondolunk arra, amit előljáróban mondtunk, hogy ti. az úrvacsora kínos, zavart keltő kérdés és alkalom annyi sok ember számára, most sokkal jobban megértjük: miért van ez így. Ebben nem azt halljuk meg, hogy az úrvacsorát meg kell szüntetnünk, hanem éppen felhívást kapunk arra, hogy keressük meg alázatosan azt az okot, amiért mi vagy amiért olyan sokan távol maradunk az úrvacsorától, és ami sokak számára olyan súlyos zavart keltő kérdést jelent. Ha ezt őszintén megcselekedjük, akkor biztosak lehetünk afelől, hogy nagyon sok ember számára súlyos következmények levonásához fog vezetni. Mindig bátorságot jelent, ha valaminek, ami számunkra kellemetlen és nagyon kínos, őszintén a szeme közé nézünk. Az úrvacsora kérdése döntő kérdése a keresztyén egyháznak és döntő kérdése a keresztyén embernek.

Ebben van a jelentősége.

Emil Brunner

Fordította: Nagy József

(Szerző ezt az előadást lelkesértekezleten tartotta. Ha gyülekezet számára hangzik el, akkor a könnyebb megértés érdekében tanácsos a reformátorok úrvacsoravitájára vonatkozó tételek mellőzése — N.L.)